

P i f m e n o f t

a l i

G r a m a t i k a

s a

Perve Shole.

V' L U B L A N I

Natishil Leopold Eger, 1811.

Na prodaj v' sholah.

P i t m e n o l e

G e n e r a l s

W e s t m i n s t e r

1N=03000.43.14

Predgovor.

Dosti po némško in latinsko pisanih gramatik je med ludi danih, ktire Némzam in drugim Europejzam kashejo slovenski jezik pisati in govoriti; slovensko pisanih pa sa domazho potrebo njih vezh ne posnam, ko sami dvě, Smotriškovo in Lomonósovo sa Rose in Serbliane. Prujze smo tedaj vuzhili našo besédo snati, sebe pa ne. Od tód pride, de nimamo ikoro njih vuzheniga perdélka. Satórej je prav prishla sapoved našim mladenzham dati v' roke písmenji navuk, kir jim bo kasal svojo domazho besédo isrekvati in na písmo dévati

Porezhesh : zhemu pa mi bo ? sej snam po naše govorit. — Govorit snash, al ípravno govoriti in pisati morebit ne. Nemzi, Lahi, Franzosi, dajo ívojim otrokam narpred svojo domazho písmenost sa prvi vuk, deslih snajo némško, laško, franzosko. Sa kaj ? — sa to ki je tréba sazheti vse navuke s' tisto besédo, ktiro naš je mati vuzhila. V' ti se otrozi lahko in hitro navádio písmenje snadnosti. To je perva stopna k' všim višhjim vuzhenóstam.

Veséli tedaj naj bodo mladenzhi, de jih od sazhétka ne silimo s' prujmi nesnanmi besédami.

Rél jé, de tudi tukaj nenavadne ime-na na dan pridejó; al per novimu vuku ío nove beséde potrebne, in té niso nesnane, ker ío vséte is drugih shé vím snanih. Vlako délo ima ívoje glatne snamina, ktire ío zhudne, al morebit íméshne tim, ki niso tístiga déla. Kdor ní malnar, ne vé, kaj je polsa, shíshka, péstrana, pàh, terlizhnik. Kdor ne déla rudo v' Bohinu, méni, de je v' Kolobozii, kadar jih slíshí med seboj govorit; pod starzovim témenam sazhne stena gnati, jama pride v' rasor, potlej na lukne, íprédni rob ométa, rob slíshne. Tako ima tudi písmenstvo ívoje iména, ktire ne leshé na klópi, temozh góri na polízi. Ne smíshlam sí jih sam, Smotríski in Lomonósov m' jih dajeta v' ívojih bukvah. Né-kaj malo takih serbskih imén sím pírsílen mémo pístiti, ktirih koreníne ío per náš zlo nesnane. Namést tíh dam náshé druge take, de jih bodo tudi Serbliáni lahko rasumíli; tako sí bomo roke podáti, in eden k' drugimu bres reshavé v' íholo hodíli.

Písmenji navuk bo násho slovénshino sbrúsil, slikaí in obogátí; váš mladenzhe pa pírspravíli, de se bote drugih jesikov rozhno navuzhíli; satorej glejte narpréd

svojiga dobro posnati. Ne sméte méniti, de shé snate, kar she ne snate. V' kratkim pa bote vidili lép tad vashiga truda: jes bom, sna biti, nove domazhe perdélke lépih vumérnoft doshivel.

Mi vuzheníki pa jim berimo v' shóli, in velévajmo brati tako, kakor ima gláf vsaka zherka fama na sebi, de jih bodo védili pisati, in de se pravpísmosti navádio.

Ta predgovor nar naposléd píshem in dam natiskat, de si prostor perhranim sa klatje norri djati, kar sim ga sa seboj pobral. Tedaj ga tukaj v' inope povéshem:

1. Sturivnimu padeshu skoro vselej predlog s' predstavlamó, drugi Slovenzi ga pred imena oródiť ne stavio. Smotriški tolmazhi beséde djanja apostólkiga 16 postave 22 verste rekózh: *veliahu paližami biti jih*; nathe sveto písmo ima: *so vkasali njé s' shibami tepsti*. Kaj pravísh, homo kdaj iméli per naš rezhi: *velili so jih shibami tepsti*? kakor ga opushamo pred besédami *seboj, vishkama, máhoma*; to je slasti per imenih oródiť s' pervo zherko *f, s, sh, sh*, in s' konzmi *am, ama, mi, ami*.

2. Dvojstni shenški konez *i* srézi bresglafno, kakor bresglafen *e*. Ta konez je tudi na gorenškim bliso shmarne gore navaden. Dalmatin ga ima v' Rutnih buk-

vah, pa ga piše s' *e*. Bolšhi bo i savol manj pomote: in zhe ga per imenih stavimo, dajmo ga ihe glagolam.

3. Vém, de Rofí pišejo *zerkov* ne *zerkev*; al oni ihe tudi nilo všimu na konez prišhi, in per našta sama *e* in *i* v' konzhih slogih rada bresglafna. Tedaj pišhimo ihe bresglafen *ev* naméšt *ov*, zhe se nam lubi. Vunder sa en zherk sem al tje; na lépi bešédi m' je narvezh leshézhe.

4. Perštavi k' §. 30. ihe to: Nótrini Krajnzi plemenivne števila isgovárjajo tako: dvóji, tróji, štiróji, petóji itd.

Mnoshivne (k' §. 32) dvójni, trójni, štirójni, petójni itd. Tedaj bo tudi prav: enóji, enójni, einfach.

5 V' sazhétku govora stavimo kasavni *tó* pred moshke in shenske imena, kakor: To je vites. To je tista shena. To šta mi prava priatla. To *to* pridni mladénzhi. — Tako tudi: Kdó šta? Kdo ští vé? Kdo šte? Kdo so?

6 V' odstavku 86 po bešédah: *Kadar se govor nasaj povražha*, perštavi: *to je, na tistiga, kdór sebi děla, al sebi terpenje naklada.*

7. *Vupal*, vpil pišhemo s' *l*, sa to ki dalje pravimo: *vupali*, *vpili smo*; tudi sa to ki po vezh krajih ta *l* isrékajo al ša-

mo zhisto, al s' jesikam savalènim. Pomóta pa bi bila pitati: *vprov*, temozh bolthe bi bilo: *vupav*, *vpiiv*.

8. Glagoli, ktirih djanje se nasaj na delovza povrazha, imajo nékshin térpivni pomén, kakor: sid se podéra, ineg se taja. Tim podobni isréki so: se slithi, se pravi itd. Satorej vzhafi délamø terpivni salog s' povrativnim *je*, slali v' tretjinu lizu, kakor: dolgovi se plazhujejo al s' dnarmi al s' délam. Zhaf se dobi s' dob-
rim obnáhanjam.

9. Prihoden pretekli zhaf naréjamo s' fdajnim sturivnih glagolov, postavim: Zhe v' Terst *pridem*, ti bom sejmø kupil. Tudi pride vzhafi na versto pretekli prejtñni zhaf, kakor: Bi ga bil domá našel, ako bi ga bil poprej iikal.

10. Vésanje beséd najdesth semtertje presgódaj perméshano, drugi krat bom vie lózhil, de bo vuk samotnih beséd posébej, vesanje posébej.

11. Prepovdváje rezimo: ne jej, ne kradi; in ne: nimash jésti, nimash krafi. Zhe nimash, tudi ne moresh, deb si hotel. Ne rezi: se puštim perporozhit; temozh: se rezhem perporozhit, al: perporozhi me, al: rezi, de se perporozbim.

12. Sa glagolmi: hózhem, opominjam, pogodim, prósim, sapovém, shelím, vkashem, velím snamo en malo manj osór-

no rezhi: deb (de naj *bi*) mi ti pomagaj. Ojstro sapovédama pa rezhemo: de mi pomagash, itd.

12. *Postàjam, poslànem* so nemshovavzi k' nam pervedli ne vedózh, kaj imamo namešt tiga glagola. Njegovo mózh imajo v' tebi nashi is imén in perlogov isobraseni glagoli, kakor: bogatím, dani se, kamním, lesením, vodením; ich werde reich u. s. f. Tudi so dobri namešt njega glagoli: *sim, bóm, sazhenjam, prihajam, nastópam*, kakor: Bog rezhe: Bódi svetloba in svetloba je bila. Teshko mi sazhenja biti, vròzhe mi prihája, polétje nastópa. — Ravno tako naméšt: kupzhíga je sturila bogátiga, porèzhesht: ga je obogátila. Ne: bolniga délam sdraviga, temozh: sdravim bolníka.

Sdaj prósim, de dobri priatli naj bodo saréš dobri, in me timzhasi do drugiga natísa tih búkev opomnio, kar m' imajo rezhi, de bom snal vše pomóte popraviti in to delo do verha pergnati.

To písmenstvo sim v' létu 1807. po némshko spisal, sdaj ga dam svojim rojakam v' našho besédo prestávlenga.

V' Lublani na Kréšni dan 1811.

VALENTIN VODNIK,

vódia latinških, pervih

in délovških shòl.

Iliria oshivlena,

N A P O L E O N rezhe :

Iliria vstan !

Vstaja , isdiha :

Kdo klizhe na dan ?

* * *

O vites dobrótni

Kaj Ti me budísh !

Dasn roko mogózhno ,

Me gori dershih !

Kaj bodem ti dala ? —

Poglédam okróg,

Islózhit ne mórem

Skor svojih otrók.

Kdo najde Metúlo

In Terpo moj grad ?

Emona, Skardona

Sta komaj posnat.

Nasaj spét junake

Kdo bode mi dal,

Ki jih se Spartanski

Je vajvoda bal ?

* * *

Od nekđaj sveshniki
So najina last,
Od tód se je naša
Raslégala zhaft.

* * *

Je Galian hraber
Na Padu, pred njim
Dorasten je tréfel
V' osidju se Rim.

* * *

Shé mozhen na morju
Ilirjan je bil,
K' se ladie tefat
Je Rimiz vuzhl.

* * *

Pozhafi pa Rimiz
Na vojsko ravná,
Se morja navaja
Premaga obá.

* * *

Shiroko rasgraja
Per sedem sto lét,
Al sprave sosédnje
Ni hotel imét.

* * *

Od féverja pride
Nad njega vihár,
Nevrédne gospóde
Is viškiga vdar'.

Sdaj Branzi in Gójtje
In Némzi slové,
Ilir pa v' tamnize
Posablene gré.

Dva sedem sto sonzov
Sarasha ga mah,
NAPOLÉON trébit
Vkashe mu prah.

Ilirsko me klizhe
Latiniz in Grék,
Slovensko me pravio
Domazhi vfi prék.

Dobrovzhan , Kotòran
Primoriz , Gorénz ,
Pokópjan po starim
Se sove Slovénz,

Od perviga tukaj
Stanuje moj ród ,
Zhe vé kdo sa drujga ,
Naj rezhe , odkód ?

S' Bilipam in Sandram
So jméli terd boj ,
Latinze po mokrim
Strahval je njih roj.

Svelizhana bódem ,
Savupati smém ,
Godí se eno zhudo ,
Naprej ga povém .

Duh stópa v' Slovénze
N A P O L E O N O V ,
En sarod poganja
Prerujen vef nov .

Operto eno roko
Na Galio jmam ,
Ta drugo pa Grékam]
Priasno podam .

Na Grezie zhelu
Korinto stojí,
Iliria v' serzu
Európe leshí.

Korintu so rekli:
Helensko okó
Iliria perstan
Evrópine bo.

Pismenost ali Gramatika.

Gramatika je gresška beseda, po našemu jesiku jo snamo rezhi: *Pismenost* ali *Pismenja snadnost*, to je, snanje svoji jesik prav v' pisanju staviti ino na pismo dévati. Tedaj

Pismenost vuzhi prav govoriti ino pisati. Sa pisanje je treba snati *zherke*; sa govorjenje je treba snati *vsaktire besede*, ino snati njih *vésanje* med seboj. Tedaj:

A. ZHERKE.

N i h f h t e v i l o.

§. 1. Naši Slovenzi imajo pet ino dva; set lastnih glasov, ktire pišejo s' ti-

mi zherkami: a, b, z, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, f, fh, s, sh, t, u, v, zh. Vše beséde, v' ktirih so kakšni drugi glatovi, niso domazhe.

Sa ■ pruje beséde vunder ohranimo v' naši abezedi zherko f.

Namest latinikiga q pišemo *kv*, postavim: *kvatre*.

Namest greshkiga x pišemo *ks* postavim *Ksenofon*.

Sam *f* je v' nektire nashe beséde namest *b* al *v* vlésel, postavim: *goluf*, *golufam*, kar pride od beséde *ogòlim* koga, *ogolujem* koga, to je *goluvam* ga; tedaj je *goluf* namest *goluv*. Sizer pa radi vezhkrat rezhemo *b* al *p* namest *f*, postavim *barva*, *birma*, *Stepanja* val, tudi *Sander*, namest *Alexander*, *Alesh*, namest *Aleks* (Barva je slovenska beséda ino pomeni barieno mast, al masho, ktira je kuhana al shgana.)

§. 2. Med zherkami so ene *glasne*, druge *soglasne*; glasne imajo same sa se svoj glas; soglasne imajo same safe malo glasa, ino se li s' unimi skup na vse vusta glasio: une so *glàsniki*, te so *soglàsniki*:

Glasniki so: a, e, i, o, u.

Soglasniki so: b, z, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, f, fh, s, sh, t, v, zh.

§. 3. E je trojni: *e* bresglasen, *é* tesen, *è* širok.

Presgláfen *e* se isrézhe tako, de ne vémo. je li *a*, *e*, *i*, *o* al *u*, postavim: *zhlovek*, *raven*.

Tesen *é* se isrézhe s' perpertmi vustmi, postavim: *osa jè mèd*.

Shirók *è* se isrézhe na shiròke vusta postavim: *osa jè mèd muhami*

§. 4. *O* je dvojni: *ò* shirók, *ó* tesen; shirók je v' besedi *tók* (to je to, v' kar kaj vtikamo, kakor imajo per sedlu *tòke* sa pihtole notri *dévati*)

Tesen *o* je v' besedi *tók*, *otók*, to je bolno sabuhnenje pod kosho; shirók *o* v' besedi *otrók*; tesen v' *vezh otrók*. *Hlapez vódi konje k' vódi*.

Ta *e* ino *o* lòzhimo samo ta'rat, kadar jih bol potegnemo, ko druge glásnike; fizer pa kadar jih kratko isrézhemo, ni per njih nizh raslozhka ne v' isréki, ne v' pisanju: *prepad*, *molitva*.

Ti raslozhki velajo v' písmenjih ino slovarskih bukvah; v' drugih písmih pa sna biti sadosti, ako raslozhik takrat délamo kadar bi snala pomóta biti.

Tudi bo v' písmenjih bukvah sploh sadosti, ako shirók *è* ino *ò* píshemo bres vsiga snamina, *e*, *o*, te'niga pa s' snamiam *é*, *ó*.

§. 5. Natha abezeda tedaj obséshe sedem ino dvajset zherk, to je: *a*, *b*, *z*, *d*, *é*,

e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, ó, o, p, r, í, sh, s, sh, t, u, v, zh.

Dolgi ino kratki glasniki.

§. 6. Dolgi glasniki so, per ktirih isreki se dalje mudimo, ino se bol na nje oprèmo, ko na druge. Kratki glasniki so, per ktirih se manj mudimo, ino se na nje manj oprèmo. Dolgi so dvojni, eni *predtègneni* drugi *satègneni*. Sa njih raslozhen e imamo dva majhina snamia imenvana Vdarja; eden je *teshik vdàr* (v) ktirga stavimo na predtègnene glasnike; ino na shirok è ino ò;

Drugi je *ojster vdàr* (,) koga stavimo na satègnene glasnike, ino na telen è ino ó: a je d lg ino predtègnen v' besédah: *dàn vràt*; dolg ino satègnen pa je v' besédah: *dàn vràt*, kadar rezhem; *iurishni dàn nam kruh she ni dàn*; *ga popade sa vràt ino nese do vràt*.

è ino é, kakor tudi ò ino ó so vselej dolgi postavim: *plème, plamèn, ena ròka vezh ròk*.

ì, je dolg ino predtègnen; í dolg ino satègnen postavim; tma she ni *bila*, kadar je ura ofem *bila*.

Ta rashlozhik vunder nikol zlo na ranko ne délamo, rasun ako je nevarnost kakshine pomóte.

Ravno to opomnimo tudi od ù, ino ù dolgih, postavim: ta kùp shita dam bolshi kúp; opomnimo tudi, de ì ino ù isrekujemo vezhidél kakor bresglasna predtég-nena glasa.

Isréka nektirih soglàsnikov.

§ 7. Savol raslozhniga govorjenja vzhafi perstavimo glasu *l* en *j*; tak *l* imenujemo topfen *l*, postavim: *ni me volja kupiti va-shiga vòla*.

Tako tudi *n* topfen pisnemo v' besédah: njih *konj* je *manj* vreden ko *nash*.

§ 8. Glej de both dobro lozhil *s* od *s*, *sh* od *sh*, postavim: sa hisho *sad* rase nar lepshi *sad*; *shiva* mojshara *shiva*, mertva ne.

§ 9. Kadar je sa glasnika *i* en drugi glasnik, vselej med njima en *j* isrezhemo, deslih ga ne pisnemo savol lépshiga, de se prevezh *i* ino *j* skup ne snide; postavim: *lubio* isrezi kakor bi bilo *lubijo*; ob *sarii* kakor ob *sariji*, v' *ladii*, kakor *ladiji*.

De se *l* vzhafi isrezhe kakor *v*, bomo drugej povédali,

S l ó g.

§. 10. Kadar dva al tri al vezh glasov eniga sa drugim vkup flišimo, je to en slog, postavim *ti, on, mi, vi, mir* so slogi.

§. 11. Is eniga al vezh slógov so besede sostavlene, postavim: *ta, si-da-na hi-sha*; tukaj so tri besede, ktirih prva je enoslóshna, to je en sam slog je zela beseda; druga je trislóshna; tretja dyaslóshna beséda, tedej so sploh al enoslóshne al vezhsloshne beséde.

Rasdelenje slogov v' vezhsloshnih besedah.

§. 12. To rasdelenje se dela tako:

a) Kadar sta dva soglasnika vméš med dvema glasnikama, jemlemo prvega k' prvemu glasniku, drugiga k' drugimu, kakor: *kap-la, ras-pot-je*.

b) Is treh ali vezh soglasnikov med glasnikama jemlemo prvega soglasnika k' prvemu glasniku vse druge pak k' drugimu, kakor: *if kra, moj-shkra, krem-pli*.

c) Nelózhlive soglasnike slágamo s naslednim glasnikom. Nelózhlivi so: *br, dr, gr, kr, pr, št*, tedaj: *do-bra, je-dro, i-kra, v' Ko-pru, ze-fla*.

d) En sam soglasnik med soglasnikama se slaga s' naslednim glasnim, kakor: *na-re-ja-mo*.

e) Slosenih besedi sloge lozhimo po svojih skladih, kakor: *ob-re-san, od-raslik, ras-ta-jam*.

f) *manj* je enoslošna beseda, *manjši* dvaslošna, *pólj* enoslošna.

g) Kadar se snidejo *f* ino *h*; *s* ino *h*, ino niso *sh* al *sh*, je treba med nje postaviti majšhino zherto, to je delivno zherto (-) kakor *is-hòd* is E-gipta, *f-hod* per zerkvi.

h) Soglasnik *v* pred enim drugim soglasnikom velá sa en kratki slog, postavim: *v-fla-nem* je trislošna beseda.

i) Dva glasnika eden sa drugim sturita vsak svoj slog, postavim: *la-di-a, lu-bi-o* sta trislošni besedi.

P o g ò l t.

§. 13. Vezhkrat ne isrezhemo nektire glasnike, ampak jih pogoltnemo. Snamine tiga pogoltnenja je (')

Ta Pogòlt perstavlamo sgor proti def-
ni roki per

a) Besedah *k' h', s' v'* namest *ko, ho, so* ali *fo, vu*.

b) Tudi pogoltnemo v' zhasi glafnike v' besedah: *mi, ti, ki, ko*, al pred enim glafnikom, al po njemu, ino pred, al po j, postavim: kaj *t'je* na ozhefu? *M' otéka*.

Naj *m'en* leshnik da; ne da *t'ga, k'je* pishkov. *Si*, to, je *sebi* ino *ti si*, lahko vselej svoj *i* pogoltno, postavim: *f'ga* vidil, *f'bo* pomagal.

c) Kadar bi imela beseda predolga birti, rajshi ispushamo bresglafne savol lépshiga, postavim: *imenvanmu* namest *imnovanimu* bres vsiga pogoltniga snámina.

B. BESÉDE.

Nash jesik ima devet plemen besedi, ktire so déligovorjenja ali pogovora. Te besede so: *Ime, Perlog, Namestimé, Glá-gol, Delëshje, Predlòg, Narezhive, Vés, Medmèt.*

I. I m é.

§ 14. Ime je beseda, ktira kashe eno-
osébo, eno stvar, postavim: *Peter, Pavl, bukve, klobúk.*

Imena so ene *narezhive* ali splóshne druge *lastne.*

Narezhivno ime je, ktiro se perlosi vezh osebam ali stvarém med seboj podobnim, ino s' ktirim jih sploh klizhemo ali nareújemo, kakor: *zhlovek, konj, hisha.*

Lastno ime se perléshe eni sami osébi, eni sami stvari, ktira se sama od vsih drugih lozhi, kakor: *Adam, Eva, Sava, Lublana.*

Imena imajo *spol, shtevilo, padesh* ino *sklanjanje.*

S p ò l.

§. 15. Slovenske imena so trojniga spòla: moshkiga, shenskiga, frédniga. Spol posnamo al po imenovmu poménu, al po njega konzhanju.

Raslozhik spola po poménu.

Moshkiga spola so vse moshke ino nji, opravilne imena, tudi imena naródo^hv, duhov, meúzov, zherk ino moshkih shivál, naj si bodo ktirga kol konzhanja, kakor: *brat vajvoda, Nemiz, Betin, shkraj, serpan, velki A, jelen, ozhe, Zhernè, Jenko, rohnè, teslo*, to je *tepiž*.

Shenskiga spola so vse shenske ino njih opravilne imena, ino vlih shenskih shivál, kakor: *sestra, periza, koshuta*. *Deklizh* je moshkiga spola, *deklè* pa frédniga.

Raslozhik spola po konzhanju.

Kadar se ime konzha s' enim al s' vezh soglasniki, je moshko.

Kadar ima na konzu *a*, je shensko.

Kadar ima *o*, *e*, al *u*, na konzu, je frédniga spola.

Imena s' konzam e famo v' mnoshnimu shtevilu navadne so shenške, kakor: *neshke, kadunje, bukve*.

Glagol namestu imena stojezh je fredniga spola, kakor, *brati snat* je dobro.

I s j é m i.

a) Vse famo v' mnoshnimu shtevilu navadne imena s' konzam je, so moshke, kakor: *ludje*

b) Konzi *ast, ost, ust, asen, esen* so shenški; tudi vse imena posebnih stvaru ino lastnost, delih se konzajo s' enim soglasnikam, kakor: *last, oblast, zhasht* ali *zhest, sladkost, perkasen, tubesen, nozh, pozh, mozh*.

Druge take imena pa, ktire nizh posebaniga, to je s' samim vumam sapopadniga ne pomenio, temozh kaj obzhutniga, so moshke, kakor: *hrast, most*,

c) Shenški so konzi s' *ev*, kakor: *redkev, berev, kri* ali *kerev*.

Vunder *zherev* je moshki.

d) Shenške so imena: *bäsen, dlän, druhäl, gäs, gnät, göf, jed, jesen, käd, klöp, kokósh, kopel, köst, lësh, ali lasha, lakot* ali *lakota, lubav* ali *lubava, lúzh, mást, misel, mlat* ali *mlazhva, mlév, mräv, nastél* ali *nastéla, nit, nozh, ob-*

*rěst, obist, ós, pámet, parst, pást, pėd-
prahál, pėsem ali pėsen, pėst, pėzh, pi-
shál, plat, pomlád, povódny (povódnja)
práprot ali práprota, rál, rást, rės, resh,
rėzh, senòsh, et, sezsh ali sézha, skerb, slast,
směrt, sól, spoved ino vše s' konzam oved,
kakor: prepoved, odpoved, idr. sterd, stran-
stvar, shět, saběl ali sabéla, siběl ali si-
béla, svěr, sherd. shivál, tėzh, vaj, vést,
vės, vjěr, zhelúst, zhetert, ino druge nek-
tire savol leplniga ispuhene.*

Moshke ino shénfke fo:

Amsha on ino ona, *mish* on ino ona, *pót* po ktirimu ino po ktiri hodimo.

Serd, ktir ino ktira naš tare, kadar, v' lubesni drugim ne savupamo; to je, po nemshke ajfranje.

Opomin. Nimamo nobeniga snamina sa špole kafati, beseda fama lvoj špol kashé v' sadnimu slogu kakor per Latinzih: redaj nimamo *zhlena*, kakor ga imajo Nemzi, Lahi, Franzosi ino drugi.

S h t e v i l o.

§. 16. Imena imajo troje shteviló ali zhislo: *edinje* kader je ena fama oféba al stvar; kakor, *shėna, nòsh*: *dvojstno*, ka-

dar je dvoje oséb ali stvari, kakor: *sheni*, *nòsha*: *mnoshno*, kadar so tri osébe ali stvari, al pa njih vezh, kakor: *shene*, *nòshi*.

Opomin. Nashe roke, noge, vulhéta ino ozhi, akólih so famo dvoje, vunder v' mnoshnimu vezhidel imenujemo, svunaj kader rezhemo: s' *obema rokama dershim*. Sizer pa: s' *rokami dershim*.

P á d e s h.

§. 17. Iména na konzu lahko pergibamo, ino te pregbe imenujemo *padeshe*, kakor bi rekli, kako beseda na konzu *páda*. *Pádeshov* je per nas shest:

Imenváven na prashanje kdo?

Rodíven — — zhiga?

Dajáven — — komu?

Toshíven — — kaj?

Skasáven — — per komu?

Sturíven — — s' kom?

S k l a n j a n j e.

§. 18. Ime po tih *padeshih* na konzu *pregibati* imenujemo *ime sklanjati*.

Sklanjanja so shtir, eno sa *moshke*, eno sa *fredne*, dva sa *shenke* iména.

Moshke imena *shivih* stvari imajo edinji *toshivni* *pádesh* enak *rodivnimu*, imena *neshivezhnih* stvari pak enakiga *imenvavnimu*, sizer niso med seboj nizh *rasne*.

I. Sklanjanje.

Moshkih shivih. Moshkih neshivih.

Edinje ihtevilo.

Imenvaven	ràk	kraj
Rodiven	rák-a	kraj-a
Dajaven	rák-u	kraj-u
Toshiven	rak-a	kraj
Skasaven	per rak-u	per kraj-u
Sturiven	s' rak-am	s' kraj-am

D v o j s t n o.

Im.	rák-a	kraj-a
Rod.	rak-ov	kraj-ov
Daj.	rak-ama	kraj-ama
Tosh.	rak-a	kraj-a
Skas.	per rak-ih	per kraj-ih
Stur.	s' rak-ama	s' kraj-ama

M n o s h n o.

Im.	rák-i	kraj-i
Rod.	rak-ov	kraj-ov
Daj.	rak-am	kraj-am.

Tosh.	rak-e	kraj-e
Skas.	per rak-ih	per kra'-ih
Stur.	s' rak-mi	s' kraj-mi

O p o m i n i.

a) Kadar koga shiviga imenujemo s' imenam kakshine neshivezhe stvari, takrat se to ime ravná po tklanjanju shivih, ino ima toshivniga edinjiga enakiga rodivnimu, postavim: glej tiga *shóra*, glej *tèsta*.

b) Imena s' bresglasnim *e* ali *i* pred enim soglasnikom v' konzhnimu slogu imenavniga padesha opushajo ta *e* ali *i* v' drugih padeshih, kakor: *pòsel*, *pòsla*; *bóben*, *bóbna*; *priatel*, *priatla* idr. Take imena tudi nimajo mnoshniga sturivniga s' konzam *mi*, temozh s' *i*, kakor: s' *posli*, s' *bobni*, s' *priatli*, ino to savol krajhiga ino lephiga, namest dolgiga s' *priatmi*.

Zhe bi pak trie soglasniki imeli na en kup priti, takrat ne opushamo ta *e* ali *i*, postavim: *prasník*, *prasnika*, ne *prasnka*.

c) Drugazhi delajo imena s' predkonzhnim glasnim *e* postavim: *jèlen*, *jelèna*, s' *jelénmi*, al s' dolgim *i* kakor: *spomín*, *spomina*.

d) Nektire imena s' bresglasnim predkonzhnim jih vunder ohranio v' neravnih padeshih, ta e so: jèsik, *jesika*, koshuh, *koshúha*, mèdved, *medvéda*, òreh, *oréha*, pòlizh, *pollzha*, sóled, *sofèda*, zhlòvek, *zhlovéka*.

e) Mnoshni sturiven ne konzujemo vzhafi s' *mi* ampak s' *i* savol kra shiga al lepsziga, slasti pa, kadar predlog stoji pred imenam ino se s' njim sklada, kakor: s' lepimi *ráki* vam postréshem; s' trémi *jermèni* pervéshem.

Nevpravne imena moshke.

a) Nektire s' bresglasnim konzam *el* slasti ptuje al pa malo navadne imena ne opushajo *e* ampak *ihe* sad sa *l* perstavljajo *n*, postavim Mihel *Mihelna*; rabel, *rabelna*. Vunder *kashel*, *parkel*, *rezel*, *smerkel*, *tempel*, imajo *kashla*, *parla*, *rezla*, *smerkla*, *templá*.

b) Imena s' konzam *ar* *er* *ir* *or* *ur* jemlejo po vsih drugih padeshih sad sa *r* en *j* k' sebi, kakor: valar, *valarja*; léver, *léverja*; pastir, *pastirja*, bramor, *bramorja*, dihur, *dihurja*.

Tako ima tudi *desh*, *deshja*; *Jur*, *Jurja*; *slod*, *slodja*. Isjéti to: *dyor*, *govor*, *javor*, *par*, *prepir*, *proštor*, *rasor*, *sir*, *šhator*, *šhtor*, *iovor*, *vezher*, *zar*. Ti imajo *dvora*, *govora* itd.

c) Nekaj imén konzhuje imenvavniga mnoshniga s' je; take to: *brat*, *golob*, *fant*, *gad*, *gospód*, *Hrovat*, *Jud*, *kmet*, *perst*, *šoldát*, *šofed*, *švat*, *set*. Tih mnoshni imenvaven se konzhá tako: *bratje*, *golobje* itd.

d) *Kònj*, *lònez*, *otròk* imajo v' rodivnimu dvojstniga ino mnoshniga šhtevila *kònj*, *lònz*, *otròk*. Otrok premeni v' imenvavnimu mnoshnimu *k* v' *z*, tedaj *otròzi* ne otroki.

e) Vse moshke imena s' konzam *a* se ravnaajo popolním po podobi *rak*, postavim *štarashina*, *štarashina*, *štarashinu* itd.

Ktore se pa konzhajo s' *e* al *è* perjemajo v' drugih padeshih k' sebi *t*, ino imajo v' imenvavnimu mnoshnimu konez na *je*, kakor: *ozhe*, *ozhèta*, *ozhètje*; *rohnè*, *rohnèta* *rohnètje*; *Anshè*, *Anshèta*, *Anshètje*. Ozha pa gre prav, to je, *ozha*, *ozhu*, *ozha*, per *ozhu*, s' *ozham*.

f) Imena s' konzam *o* snajo al po vpravi iti, al pa *t* vmél jemati, postavim: *Perko*, *Jenko*; *Perka* *Perku*, *Perka*, s' *Perkam*, al pa *Perkota*, *Perkotu* itd.

g) Lastne imena s' | konzam *u* fklan-
jamo tako: *Jehu*, *Jehua*, *Jehuu*, *Jehua* itd.

h) Konzi *i* gredo prav, kakor: *Evan-
geli*, *Evangelia* itd.

i) Nektiri nashi Slovenzi delajo tudi
sturivnimu padeshu edinjiga konez s'
om kakor: s' *rakom*, s' *ozhetom* itd.

k) Mnoshno ime *ludje* od edinjiga *lud*,
ima svoje posebno fklanjanje, tako: *lud-
je*, *ludí*, *ludém*, *ludi*, per *ludéh* s' *ludmi*.

l) She eno posebnost imajo nektire
enosloshne moshke imena, ktire pomno-
shio sloge v' nektirih padeshih, ino per
ktirih vdar is eniga sloga na drugiga rad
prestópa. So pa troje: perve v' edinj mu
ne pomnoshio sloge ino imajo v' rodiv-
nimu konez *a*; druge v' edinjimu tudi
pomnoshio sloge, pa v' rodivnimu rajshi
konez *u* imajo; tretje pomnoshio sloge v'
vsih treh shtevilih, v' edinjimu rodivnimu
pa se konzajo al s' *u*, al s' *a*. Njih po-
dóbe so te:

I. Podoba sa enoslóshne moshke
 imena bres pomnoshenja slógov ino
 s' konzam a v' edinjimu rodivnimu,

E d i n j e.

Im.	Bóg
Rod.	Boga ino Bogà
Daj.	Bogu ino Bogù
Tosh.	Boga ino Bogà
Skas.	per Bógu
Stur.	s' Bógam.

D v ō j ſ t n o.

Im.	Bóga, bogá, bogòva
Rod.	Bógov, bogòv
Daj.	Bógama, bogòvama
Tosh.	Bóga, bogá, bogòva
Skas.	per Bógih, bogòvih
Stur.	s' Bógama, bogòvama.

M n o s h n o.

Im.	Bogòvi
Rod.	Bogòv

Daj.	Bogòvam
Tosh.	Bogòve
Skas.	per Bogòvih
Stur.	s' Bogòvmi

Po ti podobi sklanjamo imena: *dolg*, *dòm*, *duh* to je *duha*, *kòf* (: postavim *kòf* kruha:) *mòsh*, *ròg*, *sòb*, *vòlk*, *vòs*; s' tim opominam, de *dolg*, *dòm*, *kòf*, *rog*, *sob*, *vos* kakor neshive stvarì toshivniga edinjiga imenvavnimu enakiga imajo, ino de *mòsh*, *sob* *vòlk* mnoshniga imenvavniga ponavadno imajo *mòshjè*, *sòbjè*, *vòljè*.

II. Podoba sa eplososhne moshke bres pomnoshenja slogov v' edinji-
mu ino s' konzam al *u* al *a* v'
edinjimu rodivnimu.

E d i n j e.

Im.	<i>méh</i>
Rod.	<i>mehù</i> , <i>méha</i> , <i>mehà</i>
Daj.	<i>méhu</i>
Tosh.	<i>méh</i>
Skas.	per <i>méhu</i>
Stur.	s' <i>méham</i>

D v o j s t n o.

Im.	méha, mehà, mehòva
Rod.	mehov
Daj.	méhama, mehòvama
Tosh.	méha, mehà, mehòva
Skas.	per méhah, mehòvih
Stur.	s' méhama mehòvama;

M n o s h n o.

Im.	mehòvi
Rod.	méhov, mehòv
Daj.	méhah, mehòvam
Tosh.	mehòve
Skas.	per méhah, mehòvih
Stur.	s' méhah, mehòvni.

Po ti podobi sklanjamo: *dar duh* to je kar s' nosam duhamo, kar v' nos vdarja, *glas, gòd, grád, hlad, jës, kal, káp, kert, klas, kvas, lan, led, mah, mèd, mir, móst, nòs, panj, pás, plas, plat, plës, ròb, ròd, sad, sat, serp, sin, slap, smrad, stan, strah, svèt, shtór, sid, shlèb, tram, tres, val*: Verh tih imena moshkih shivih: *drug*, ino *gòst*, s' konzam al u al a v' edinjimu toshivnimu.

III. Podoba sa enosloshne moshke imena s' pomnoshenjam slogov po vfih treh fhtevilih ino s' konzam al *u* al *a* v' edinji-mu rodivnimu.

E d i n j e.

Im. tat
 Rod. tatù, táta, tatòva
 Daj. tátú, tatòvu
 Tosh. tarù, táta, tatòva
 Skas. per tátú, tatòvu
 Stur. s' tátam, tatòvam

D v o j s t n o.

Im. táta, tatòva
 Rod. tátov, tatòv
 Daj. tátama, tatéma, tatòvama
 Tosh. táta, tatóva
 Skas. per tátih, tatéh, tatòvih
 Stur. s' tátama, tatéma, tatòvama.

M n o s h n o.

Im. tatje, tatjé, tatòvi
 Rod. tátov, tatòv

Daj. tátam, tatém, tatòvam
 Tosh. táte, tatí, tatòve
 Skas. per tátih, tatéh, tatòvih
 Stur. s' tátmi, tatmí, tatòvimi.

Po ti podobi hodio : *lás, nóht, tašt, trak*; vunder pomni, de las, noht ino trak so neshivi, tedaj je njih toshivni enak imenvavnimu.

1) *Dan* posebej tako sklanjamo : *dan, dnéva, dnevu, dan, per dnévu, s' dnèvan; dvojšt dnéva, dnév, dnéma, dnéva, per dnéh, s' dnema; mnosh dnevi, dni, dném, dni, per dnéh, s' dnemi.*

II. Sklanjanje.

Imén frédniga spola.

§ 19. Sa moshkim stavimo frédniga spola pregibanje, sa to, ker frédni spol je v' Slovenski Pismenosti imenitnejši ko shenski. Ene frédne imena se konzahajo s' o druge s' e: drugi padeshi pa so vsi per obojih enaki.

E d i n j e.

Im.	dél-o
Rod.	dél-a
Daj.	dél-u
Tosh.	dél-o
Skas.	per dél-u
Stu.	s' dél-am

D v o j s t n o.

Im.	dél-a
Rod.	dél
Daj.	dél-ama
Tosh.	dél-a
Skas.	per dél-ah
Stu.	s' dél-ama

M n o s h n o.

Im.	dél-a
Rod.	dél
Daj.	dél-am
Tosh.	dél-a
Skas.	per dél ih
Stu.	s' dél-mi

Tako hodio tudi konzhané s' e postavim: *lize, liza, lizu lize* itd.

[Opomini savol rodivniga
dvojstniga ino mnoshniga.

a) Rodiven dvojstni ino mnoshni ima en slog manj ko imenvavni, ino tist glasnik je vlézhen, ktir je bil v' imenvovnimu dvojstniga ihtevila dolg, kakor *jábleka, jáblek; reshëta, reshët.*

b) Isjémaj tiste sredne imena, ktire imajo dva soglasnika pred konzhnim dvojstnim *a* v' imenvavnim, ktirih ta drugi je en *j, l, m, n, r.* Per tih medstavlamo bres glaten, *e* med ta dva soglasnika savol laglejshi isréke, postavim: *narózhja, sedla, páfma, òkna, iedra* imajo *narózhëj, sedel, pásem, óken.* Tudi *tlà* medstavljajo *a* ino imajo v' rodivnimu *tál.*

c) Imena s' konzam *ie* v' edinjim imenvavnim perkashejo v' dvojstnim ino mnoshnim rodivnim tist *j,* ktir *ie,* med *i* ino enim drugim glasnikom sa njim: vfelej en malo zhutno isrekuje postavim, *nédrie, prédrie* imata *nédrij, prédrij,* itd.

d) Imena s' konzam *lje* imajo po vpravi *lj,* kakor *polje, pólj;* itd.

e) Posebna imena sta v' ti rezhi *morje* ino *dno,* ta imata *,morjov, dnov,* kakor bi bila moshka.

Opomini savol rastenja v' slogih.

a) Imena s' konzam è, *le, te, v'* edinjimu imenvavnimu perjémajo k' febi *z* po vsih drugih padeshih rasun toshivniga edinjiga, kakor *deklè, kolzhè*, (der Butterstämpel) *tele, dète*, imajo *deklèta, kolzhèta, telèta, dèteta*; itd.

Tudi *jagne* ino *revshe* imata *jágneta, révsheta* itd.

b) Konzi *me* ino *mé* perjemajo *n* k' febi, kakor *téme, imé*, itd. *témèna, imèna* itd.

c) *Drevo, kolo, pero, slovo, telo* medstavljajo *es* ino imajo *drevèsa, kolèsa, perèsa, slovèsa, telèsa* itd.

d) *Zhudo* ima *zhuda* ino *zhúdesa*; *nebo, néba* ino *nébe'a, vuho, vuha*, ino *vushesa*. *Zhudo* ima v' mnoshnimu al *zhudi, zhudov* itd. kakor *rak* ino je moshko, al pa *zhudesa* po podobi *dèla*; *nebo* ima samo *nebèsa, nebés* itd. *vuho* ima *vushesa, vushés* itd.

e) *Okó* ima v' edinjimu ino dvojnemu *ozhèsa* itd. V' mnoshnimu pakima *ozhi*, je shenskiga spola, ino hodi kakor *vas*; glej sdol per shenskih sklanjanjih.

§. 20. Shenške imena se konzahajo al s' *a*, al s' kakim soglasnikom; perve imajo svoje lastno sklanjanje, druge pak svoje drugo poséboj.

III. Sklanjanje.

Imén shenškiga spola s' konzam *a*.

E d i n j e.

Im. — rib-a

Rod. — rib-e

Daj. — rib-i

Tosh. — rib-o

Skas. — per rib-i

Stur. — s' rib-o.

D v o j s t n o.

Im. — rib-i

Rod. — rib

Daj. — rib-ama

Tosh. — rib-i

Skas. — per rib-ah

Stur. — s' rib-ama.

M n o s l i n o.

Im.	rib-e
Rod.	rib
Daj.	rib-am
Tosh.	rib-e
Skas.	per rib-ah
Stur.	s' rib-ami.

§. 21. Po ti podobi hodio vse shenske imena s' konzam *a* ino nektire s' soglatnikam na konzuz, ke pa lahko tudi konez *a* na se vsamejo, take so:

breskev ino breskva, ostrev ino ostreva
 britev — britva, pishál — pishála
 bukev — bukva postrev — póstreva
 (buka)

jablan — jáblana, povodenj — povódnja
 lakot — lákota, praprot — práprota
 lubáv — lubáva, redkev — redkva
 molítev molitva, sabél, — sabéla
 nastel — nastéla, savúh, — savúha
 ofónj — ofónja, zerkev, — zerkva
 obutev — obutva,

O p o m i n.

Kadar jih s' konzam *ev* pishemo imajo toshivniga edinjiga enakiga imenvavnimu.

§. 22. Imena, ktire pred konzam *a* vezh soglasnikov imajo, medstavljajo v' rodivnimu dvojstnimu ino mnoshnimu *e* vmet savol lephiga glasa, kakor: *mazhka, semla, iskra, luknja, moishkra, dek-la*, tudi mnoshne imena *grable, svisle* imajo *mázhek, semel, isker, lúkenj, mójkr, dèkel, grábel, svifel.*

Isjem. Kadar je med takima soglasnikama prvi en *j, l, m, n, r, f, sh, s, v*, ne medstavlamó níz med *nje*, postavim: *brajda, bilka, kamba, sanká, gerba, glif-ta, shishka, svésda, pevka*, imajo *brájd, bilk, kámbo, sánk, gérbo, glif, shishk, svésd, pévk.* Zhe pak sta *l, m*, vkup, medstavlamó *e*, kakor: *semla, semel* itd.

O p o m i n i.

a) *Voda, gora, kòpa, proshnja*, imajo v' sgor rezhenih rodivnih rajthi *vodá, gorá, kopá, proshnjá*; *ovza* ima *ovz* ino *ováz*; *beseda* ima *beséd* ino *besedi*.

b) *Gospá* skos in skosi vlézhe sadni glasnik tako: *gospá, gofpé, góspé, gospó*, per *gospé, s' góspó*; *dvoj*: *gospé, gofpá, gofpéma, góspé*, per *go-*

spéh, s' gospéma; *mnosh* gospé, gospá, gospém, góspé, per gospéh, s' góspémi.

c) Gospòda fizer poméni vse góspòske ludi sploh, vunder ima li edinje ihtevilo, ino se sklanja kakor *riba*.

d) Nekaj jih ima samo mnoshno ihtevilo, kakor: *bukve, droshe, grable, hla-zhe, kleshe, koltne, mekine, nazhke* ali *neshe, shkarje, toplize, tropne, ulize, vile, vilize*.

e) Po nektirih krajih imajo navado vdár prestavlati is débloviga slóga na drugiga blishniga, sa take imash tukaj.

Posebni isgled.

E d i n j e.

Im.	vòda
Rod.	vòde, vodé
Daj.	vòdi
Tosh.	vòdo, vodò
Skas.	per vodi
Stur.	s' vòdo, vodò.

D v o j s t n o.

Im.	vòdi, vodé
Rod.	vòd, vodá
Daj.	vòdama, vodàma
Tosh.	vòdi, vodé
Skas.	per vòdah, vodàh, vodéh
Stur.	s' vòdama, vodàma.

M n o s h n o.

Im.	vòde, vodé
Rod.	vòd, vodá
Daj.	vòdam, vodàm
Tosh.	vòde, vodé
Skas.	per vòdah, vodàh, vodéh
Stur.	s' vòdami, vodàmi.

Po tim isglédu hodio *drosha*, *drushba*, *gora*, *grèda*, *gubá*, ali *gbà*, *jegla*, *jegra*, *moshna*, *temà* ali *tma*, *treskà*, *versta*; med timi ima *tresá* v' dvojnemu ino mnoshnemu rodivnimu *treská*, *tresák* ino *tresèk*.

§. 23. Po verh imén shenskih s' konzam *ev* sgor imenvanih, ktire imajo tudi konez *a* ino *te* po *ribi* sklanjajo, to druge shenske imena s' soglasnikam na konzuz; take imajo tvoje dvoje posebno sklanjanje, eno sa vezhslóshne, drugo sa enosloshne.

IV. Sklanjanje.

I. P o d o b a.

Sa vezhlóshne shenske imena s' soglasnikam na konzú.

E^d i n j e.

Im.	shivàl, al shivàd
Rod.	shivàl-i
Daj.	shivàl-i
Tosh.	shivàl
Skas.	per shival-i
Srur.	s' shival-jo

D v o j s t n o.

Im.	shivàl-i
Rod.	shivàl
Daj.	shivàl-ima
Tosh.	shivàl-i
Skas.	per shivàl-ih
Stur.	s' shivàl-ima

M n o s h n o.

Im. shivál-i
 Rod. shivál
 Daj. shivál-im (am)
 Tosh. shivál-i
 Skas. per shivál-ih
 Stur. s' shivál-imi. (mi-i)

Po ti podobi fklanjamo :

a) Vše vezhsloshne shenske imena s' enim al vezh glafnikimi na konzú, kakor so konzane s' *ast, ást, ost, óst, ózh*, itd.

b) Vše vezhsloshne, ktire imajo dolg glafnik pred konzhnimi sogláfnikí, kakor so *druhál, govéd, jesén, kokósh* itd.

c) Tudi enosloshne *luzh* ino *pót*.

d) Li v' mnoshnimu navadno imé *perfi*.

I s j e m a m o :

1) Imena *pésén* ali *pésem*, *povódenj*, ino vše s' konzam *ásén* ino *ésén*

2) Tiste s' konzam *ev* ali *ov* ktire se ne dado s' *a* konzhati, kakor *verev* ino *berev*.

3) Li mnoshno navadne *gófli*, *jasli* *svifli*.

4) Vše vezhsloshne, ktire imajo bresglafen *e* v' sadnimu slogu med dvema sogláfnikama, ktirih sádni je en *l, m, n, r,*

koker *misel*. Vse té ispušhajo bresglafen
e v' pregbah, is-hajajo v' edinšimu sturiv-
nimu na *io*, v' mnoshnimu dajavnimu na
am, sa take je tukej

Posébná Podoba

Edinje. Misli, misli, misli, misel,
per misli s' mislio.

Dvojstno. Misli, misel, mislima,
misli, per mislih, s' mislima.

Mnoshno. Misli, misel, mislam, mis-
li, per mislih, s' mislimi.

II. P o d o b a

*Sa enostoshne shenske imena s' soglasnikam
na konzu.*

E d i n j e.

Im.	péd
Rod.	pédi, pedi
Daj.	pédi, pedi
Tosh.	péd
Skas.	per pédi, pedi
Stur.	s' pédjo, pedjó

D v ō j ſ t n o.

Im.	pédi, pedí
Rod.	pédi, pedí
Daj.	pedéma
Tosh.	pédi, pedí
Skas.	per pédih, pedéh
Stur.	s' pedéma.

M n o s h n o.

Im.	pédi, pedí
Rod.	pedí
Daj.	pedém
Tosh.	pédi, pedí
Skas.	per pédih, pedéh
Stur.	s' pedmí

Po ti podobi ſklanjamo tudi ſamo v' mnoshnimu navadne *duri* ino *jani*; tudi *ozhi* od edinjiga *oko*.

Kri ali *kerv*, ima *kèrvi* ino *kerví* ino tako dalje.

Opomin. *Mati* ino *hzhi* ali *dzhi* imata poſébnó ſklanjanje: *máti*, *mátere*, *máteri*, *mater*, per *máteri*, s' *máterjo*; *dvojſtno* *máteri*, *màter*, *máterama*, *máteri*, per *máterah*, s' *máterama*; *mnoshno* *mátere*, *màter*, *máteram*, *mátere*, per *materah*, s' *materami*. Tako tudi *hzhi*, *hzhére*, *hzhéri*, *hzhér* itd.

II. P e r l ò g.

§. 24. Perlógi so besede, ktire imenám perlagamo sa poméniti, kakshine so tiste olébe al stvari, od ktirih govorimo, postavim: kruh je *dóber*, tépka je *sladka*, séle je *kislo*; tukaj perlagamo besede *dober*, *sladka*, *kislo* imenám *kruh*, *tepka*, *séle*: tedaj *dober*, *sladek*, *kisiel* ino druge také, so perlógi; tako tudi lub ozhe, luba mati, je lub perlog, ktirga perlagamo iménám ozhe, mati. Perlog boih posnal po tim, zhe mu lahko perstavish ime *zhlovék* al *rézh*; postavim *vesél* je perlog, ker lahko rezheish *vesel zhlovek*, *veléla rezh*.

§ 25. Vsi nashi perlogi imajo troi spol, troje shtevilo, shest padeshov ino troje klanjanje, to je sa vñaki spol eniga. Njih pregibanje grede tako:

E d i n j e,

<i>Moshko</i>	<i>Shensko</i>	<i>Srednje.</i>
Im lép	lép-a	lép-o
Rod. lép-iga	lép-e	lép-iga
Daj. lép-imu	lép-i	lép-imu

Tosh.		lep iga (lep)	lep-o	lep-o
Skas.	per	lep- <u>imu</u> , (lepim)	lep-i	lep- <u>imu</u>
Stur.	s'	lep- <u>im</u>	lep-o	lep- <u>im</u>

E d i n j e.

Im.		lep-a	lep-i	lep-a
Rod.		lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>
Daj.		lep- <u>ima</u>	lep- <u>ima</u>	lep- <u>ima</u>
Tosh.		lep-a	lep-i	lep-a
Skas.	per	lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>
Stur.	s'	lep- <u>ima</u>	lep- <u>ima</u>	lep- <u>ima</u>

M n o s h n o.

Im.		lep-i	lep-e	lep-e (a)
Rod.		lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>
Daj.		lep- <u>im</u>	lep- <u>im</u>	lep- <u>im</u>
Tosh.		lep-e	lep-e	lep-e (a)
Skas.	per	lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>	lep- <u>ih</u>
Stur.	s'	lep- <u>imi</u>	lep- <u>imi</u>	lep- <u>imi</u>

O p o m i n i.

a) Po vezh krajih prestavlajo v̄dār per frednim spolu is dēbloviga sloga na o v' imenvavniuu edinjimu ino ga al kratko al dolgo isrekvajo, postavim: *dēlo je lepō* ino *dēlo je lepō*, *lepō dēlo* ino *lepō dēlo*. Ta

praviza ino slobodnost je dobra sa pesne ikládati, ker take prestavljanja vdarjov dobro flushio.

b) Kadar je perlog v' moshkimu spolu srashen s' imenam, dobi v' edinjimu imenvavnimu *i* na konzuz, kakor *Lépi poz* (lastno ime eniga kraja) *sladki korén, velki traven*. Kadar pa ni srashen, ampak li nátebno per imenu sloji, takrat je bres *i* na konzuz; vunder *malí, sdajni*, ino vsi perlogi s' konzam *ji, shki* ino *ski* ohranio vselej *i* na konzuz, kakor *boshji, zhloveshki, pastirski*.

c) Sredni spol s' konzam *e* imajo tisti perlogi ino namestimena, ktiri se v' nátebnimu moshkimu konzahajo s' *i, sh, zh*, al pa v' srashenimu s' *ji*, kakor *brej, moj, nasn, rudézh, gorézh, volóvji, vrashii*, v' frednimu *breje, moje, nashe, rudézhe, gorézhe, volovje, vrashje*.

d) Perlog *rad* ima sam imenvavni padesh po vsih treh shrevilih, to je, v' edinjimu *rad, rada, rado*, v' dvojstnimu *rada, radi, rada*; v' mnoshnimu *radi, rade, rade*. Tako tudi *nerád, neráda* itd.

e) Nesklanjavni ino sa vse tri spole velajózhi perlogi to *popolnim, pesh, res*.

Tash ima sam imenvavni *tash, tsha, tshè* ali *tashà, tshè*. Snamo tudi re-

zhi, popolni - *na, no*; ino tisti, ktiri pravio *taſzh - zha - zhe*, ſklanjajo vel ta perlog.

f) Vezhslošni perlogi, s' kratkim glalnikiſam med dvema al vezh ſoglaſnimi v' konzhnimu slogu iſpuhajo ta glalnik, kadar v' ſhenſki ſpol al v' ſraſhen ſtan ſtopio, kakor *bolen* ali *bolán*, *gorik* ali *gorák*, imata *bolna*, *gorka* itd.

g) Perlog ſe mòre ſkladati s' ſvojimi imenam v' ſpolu, ſhte vilu ino padeshu; teda: kadar je govorjenje od ſhivézhih moſhkkih ſtvari, more perlog v' toſhivnimu edinjimu enak biti rodivnimu, ino per neshivih enak imenvavnimu, poſtavim: *vidim lepiga raka*, *vidim lep kraj*. Vuner zhe perlog ni v' timu ſtavku, v' ktir-mu je ime temozh ſe li naſaj na imé naſha, takrat poſabimo na ta raſlozhik med ſhivim ino neshivim moſhkim. Tako zhe kdo rezhe. *vidim lep kraj*, mu odgovorim: *pa ne tako lepiga kakor ſum jih na Laſhkim vidil*; tudi: *imate ſhe platno? ſmo vſiga prodali*

h) Dolenzi ino en dél Notrine deſhele delajo mnoshni ſredni ſpol s' konzam a v' imenvavnimu ino toſhivnimu; v' timu ſo drugim Slovenzam podobni, Gorenzi pa Laham, ktiri pravio *belle ponia*, *lepe jableka*.

i) Perlog ſluſhi vzhafi nameſt imena, kakor *shénſka*, *moſhki*, nameſt *shena*, *moſh*; vuner ga ne ſmémò ſklanjati

kakor imena, temozh kakor perlóge, tako porezhem: *moshkiga škrb je sa vuzhenost, shénskih sa lepòto.*

k) Nektiri perlogi lahko premenujejo glasnike ino prestavlaio vdar is débla na druge slóge, tako rezhejo: *bògat ino bogàt, bòlen ino bolìn, ino bolèn, grènek ino grenák, hláden ino hladàn, kásen ino kasàn, láhek ino lahák, mèhek ino mehèk ino mehák, mòzhen ino mozhèn ino mozhán, pláshen ino plashèn ino plashán, pòsledni ino pòsledni, sladèk ino sládek ino sladák, srebèren ino sréberen, stráshen ino strashèn ino strashàn, sèlen ino selèn, tanèk ino tanák ino tánèk, tèsen ino tesèn, ino tesàn, tèshek ino teshèk ino teshák.* To prestavljanje vdarja ino ta premén glasnikov je li navaden v' moshkimu nátebnimu; vuner tudi per nektirih perlogih fredniga spola ø nektiri vlézhejo, tako pravio *tèshko ino teshkò, gèrdo ino gerdò* kakor imo sgor rekli.

Stopnje mérjenja v' perlogih.

§. 25. Perlogi imajo tri stopnje mérjenja, té so, *stavna sodnja ino presèshna*

Stavna stopnja je, kadar je perlog sam na sebi, kakor ga stavimo ino kakor itoji, postavim *lep*, *slab*.

§. 26. *Sodnjo* stopnjo ima perlog, kadar je v' stanu permérjenja, ino sójenja, to je, kadar dve stvari med seboj permérjamo ino sódimo, sturimo sodbo, de je ena al višhji, al nishji proti drugi. Kadar tedaj osnanujemo višhjošt ali nishjošt ene stvari proti drugi, takrat v' edinjinu shenškimu imenvavnimu sávershemo sadni glafnik *a* ino

1) Zhe je pred tim *a* en sami soglafnik, perstavimo namešt *a* slog *shi* al *ji* al *eji*, kakor: *lep-a*, *lep-shi*; *sláb-a*, *slab-shi* al *slab-ji* al *sláb-eji*. *debela*, *debelshi* al *debèlji* al *debèleji* itd.

2) Zhe sta pa v'raj dva soglafnika pred sadnim *a*, perstavimo namešt njega slóge *ishi* al *eji* ali *ejs'i*, kakor *srézhn-a*, *rezhn-ishi* al *srézhn-ejsi* al *srézhn eji*; *mòzhna*, *mòzhnishi* al *mòzhneishi*, al *mòzhneji* itd.

Opomin a) *Lep* ino *lub* imata samo *lepshi*, *lubshi*!

b) Perstavki *eji* ino *ejsi* tudi snajo vdar na *e* prestaviti, kakor namešt *slábèji*, *slabèji*; *mòzhnejsi*, *mòzhnejsi* itd. Ta prestavljeni vdar je vselej teshek.

c) *bél* ima *bèlshi*, *bèlejsi*, *belèji*; *svet* ima *svetèjsi* ino *svetèji*.

d) Perlogi, ktiri pred shenskim *a* imajo foglatnik *d* premenajo *d* v' *j*, kakor: *mlad-a*, *mlaj-shi* al *mlaji*; *rada*, *rajshi* al *raji*. Ktiri pred tim *d* she en foglatnik imajo, ti *d* pred perstavkam *sn* zlo opusté, kakor: *terda*, *tershi* al *terji*, *gerda*, *gershi* al *gerji*.

e) *h* pred *a* jemle namest *shi* sloge *eji*, *ejsi* k' sebi, al pa premenja *h* v' *shji*, al tudi stavni stopni predstavi besédo *bol*, kakor: *gluh-a*, *gluh-eji*, *gluhejsi*, *glushji*, *bol gluh*.

f) *m*, *n*, *r*, pred *a* jemle k' sebi *ishi*, *eji*, al pa pred se besédo *bol*, kakor: *hròma*, *hròmishi*, *hromeji*, *bol hrom*; *ten a*, *lénishi*, *leneji*, *bol len*; *star-a* *starshi*, *stareji*, *bol star*.

g) *st* pred *a* smenja slog *sta* s' *shji*, kakor: *zhijst-a*, *zhishji* tudi *zhisleji* al *zhistejsi*; *tolst-a*, *tolshji*, *gosta*, *goshji* itd. *Pròst-a* ima *prostejsi* ino *prosteji*.

h) *g* pred *a* se premenja v' *ishi*, *ji*, *shji*, kakor: *drag-a*, *drajsi*, *draji*, *drashji*.

i) *dk* pred *a* ispuha *k*, premenja *d* v' *j*, ino jemle k' sebi *shi* al *ji* kakor: *slad-ka*, *slajshi*, al *slaji*; *gladka*, *glajshi* al *glaji*; *redka*, *rejsi* al *reji*.

k) *tk* pred *a* ispuha *k*, premenja *t* v' *j* ino pervsame *shi* al *ji*, al pa jemle namest *tk* slog *zhji*, k' sebi, kakor: *kratk-a* *krajshi*, *kraji*, *krazhji*.

l) *Grenk-a* ima *grenèji*; *tank-a* ima *tanfhi*, *ten-a*, *tenshi*; *shiroka*, *shirji*; *mehka*, *mèzhji*, *visòka*, *vishji*; *niska*, *nishji*; *voska*, *voshji*; *teshka*, *tèshji*; *lahka*, *lashji*, rudi *lòshji*, *láglejji*; ino tako drugi taki perlógi.

Pa rudi smemo tezhi: *grenkejshi*, *tankeishi* itd ino *grenèji*, *tanèji* itd. *Bliso* ima *blishji*.

m) Ako bi s' perstavkam *fshi* prevezh fškajozhnh slogov te nabralo, délej rajshi sodnjo stopnjo s' *eji*, *ji*, al *bol*, kakor: *rudezh*, *rudezheji*, *rudezhji*, *bol rudezh*; *globòk*, *globo eji*, *globozhji*, *bol globok*; namest nevlézhniga *rudezhishi* itd.

n) Nevpravne sodnje so:

Stavna slopnja, *sodnja*

<i>bérhek</i>	—	—	—	—	<i>górshi</i> , <i>gorji</i>
<i>dober</i>	—	—	—	—	<i>bolshi</i> , <i>bolji</i>
<i>dobro</i>	—	—	—	—	<i>bol</i>
<i>dolg</i>	—	—	—	—	<i>dalshi</i> , <i>dalji</i>
<i>majhin</i>	}				<i>manjshi</i> , <i>manji</i>
<i>mali</i>					
<i>velik</i>	—	—			<i>vèzhi</i> , <i>vékshi</i>
<i>vbóg</i>	—	—			<i>vkóshnishi</i> , <i>vbóshneji</i> .

§. 27. *Prešeshna* stopnja je, kadar perlogov pomén ino kakšhinoft na nar višji stopnjo dvignemo tako de druge v' timu prešéshe. De to prešeshno stopnjo isobrá-simo, predstavimo sodnji stopnji besédizo *nar* al *naj*, postavim: *nar lepshi*, *nar slabji*, *naj rajshi*, *naj drajšhi* itd.

Tudi predstavlamó beséde *prav*, *zlo*, *silno*, *mozhno* k' stavni stopnji, rekozh: *prav lep*, *zlo gerd*, *silno mozhen*, *mozhno jésen*; kar eno manj prešeshno stopnjo poméni. *Naj* stavimo namešt *nar* kadar v' blishnih slogih *r* stoji.

Sklanjanje sodnje ino prešeshne stopnje.

	<i>Edinje, m.</i>	<i>sh.</i>	<i>Sred.</i>
Im.	lépshi	lepshi	lepshi
Rod.	lepshi-ga	lepshi	lepshi-ga
Daj.	lepshi-mu	lepshi	lepshi-mu
Tosh.	lepshi-ga(lepshi)	lepshi	lepshi
Skas.	per lepshi - mu	lepshi	lepshi mu
Stur.	s'lepshi-m	lepshi	lepshi-m.

Dvojstno

Mnoshno

sa vse tri spole

sa vse tri spole

Im. lepshi

I. lepshi

Rod. lepshi-h

R. lepshi-h

Daj. lepshi-ma

D. lepshi-m

Tosh. lepshi

T. lepshi

Skas. per lepshi-h

S. per lepshi-h

Stur. s' lepshima

St. s' lepshi-mi.

Došti njih pa sklanjajo v' shenskim po podobi *lep*, rekozh: *lepsha - e - i - o - i - o*.

III. Shtevilne iména ino perlogi.

§. 28. Shtevilne imena so tlšte, s' ktirmi shtejemo, ino so tudi perlogi, kadar jih drugim imenam perloshimo. So pa dvojne: *pervoobrasne* ino *redovne*; *pervoobrasne* ne isvirajo is drugih, temozh so svojiga lastniga obrasa ino podóbe; *redovne* pa poménio *red* ino *versto* med osébamí al stvarmi:

Pervoobrasne shtevila so, ktire odgovárjajo na prashanje kolko?

1 èden al en

2 dva

3 tri

- 4 štir
 5 pet
 6 šest
 7 sedem
 8 osem
 9 devet
 10 deset
 11 enajst
 12 dvajset
 13 trinajst
 14 štirinajst
 15 petnajst
 16 šestnajst
 17 sedemnajst
 18 osemnajst
 19 devetnajst
 20 dvajset
 21 en in dvajset
 22 dva in dvajset
 23 trindvajset
 24 štir in dvajset
 25 pet in dvajset
 26 šest in dvajset
 27 sedem in dvajset
 28 osem in dvajset
 29 devet in dvajset
 30 trideset
 40 štirideset
 50 padeset
 60 šestdeset
 70 sedemdeset

ede

80 ófemdeset
 90 devédeset
 100 sto
 200 dve sto
 300 tri sto, i. t. d.
 1000 jesàr, tavshent, tifuzh.
 2000 dva jesàra, dva tavshent, dva
 tifuzha itd.
 3000 tri jesàr
 100,000, sto jesàr itd.
 1,000,000 milion
 2,000,000 dva miliona
 3,000,000 tri milione.

Tako tudi bilion, dva biliona, tri bilione, itd.

Pomin. a) *En, ena, eno* sklanjamo po podobi *lep*.

b) *dva* ima svoje lastno sklanjanje tako :

Moshko ino *fred.* *Shensko.*

Im.	dva,	dvé
R. d.	dvéh,	dvéh
Daj.	dvéma	dvéma
Tos.	dva	dvé
Sk.	per dveh	per dvéh
St.	s' dvéma	s' dvéma.

Tako tudi sklanjamo *obà, obé, obà*; ino *obà dva, obéh dveh* itd.

c) *tri* sklanjamo tako:
Moshko fred Shensko.

Im.	trie, tri, tri	} sa vse tri spole.
Rod.	tréh	
Daj.	trém	
Tosh.	tri	
Skas.	per tréh	
Stur.	s' trémi	

d) *štir* sklanjamo tako:

	M.	Sh.	Sr.	
I.	štirje,	štiri,	štiri	al štir
R.	štirih	} sa vse tri spole		
D.	štirim			
T.	štir			
Skas.	per štirih			
Stur.	s' štirmi	al štirimi.		

e) *pet, šest* ino tako dalje do *devet in devéset* imajo vse števila svoje sklanjanje tako, kakor tukaj podòbo damo, sa vse tri spole enako:

M n o s h n o.

Im.	pét
Rod.	pétih, petéh
Daj.	pètim, petém
Tosh.	pét
Skas.	per pètih, petéh
Stur.	s' pètimi, petémi, pètimi.

h) *sto* ne sklanjamo, temozh ostane sa vse padeshe nesklanjavno.

i) *jesàr, tavshent, tistuzh* so moshke imena, jih sklanjamo po podobi *rak, jesàr, jesàra* itd.

k) *Pét* ino vse druge pervoobrasne shtevila naprej so v' imenvavnimu ino toshivnimu padeshu prave iména, tedaj rezhemo: *pet golobov je perletélo, jastrob je shest golobov pojedel, imam deset ovz, dvanaist slatih dam sa to blago.* V' drugih padeshih pa so perlógi; tako rezhemo, *od petih golobov eniga pograsham, sedmimu golobu daj samizo, per dvajsetih ovzah sim pol zenta voyne dobil, s' shestmi konji se vósi.* Kadar ime sraven shtevilne besede stoji, smémo tudi njo ne sklanjati, tako smesh rezhi: *s' shest konji ne bosh vos pretegnil s' sedmimi pa potèzhe* (pa ne s' sedem potèzhe.)

l) *en in dvajset* itd. se sklanjajo li v' sadni besedi, tako porezhesh: *en in dvajsetih, en in dvajsetim,* itd *dvajset in eniga dvajset in enimu,* i t. d.

Rédovne shtevila.

29. §. Te odgovarjajo na prashanje: *kélki? kolki? ta kélki? ta kolki?* ino so:

1 prvi

2 drugi

- 3 trétji
 4 zhetèrti
 5 péti
 6 ihésti
 7 sédmi
 8 ósmi
 9 devéti
 10 deséti
 11 enájsti, i. t. d.
 20 dvajléti
 21 en in dvajléti itd.
 30 trideséti
 40 ihtirdeséti
 50 pédeséti
 60 shédeséti
 70 sédemdeséti
 80 ósemdeséti
 90 devédeséti
 100 stótni
 101 sto in pervi, i. t. d.
 200 dva stótni, i. t. d.
 1000 jesàrni, távshentni, tisúzhni
 2000 dva jesàrni, i. t. d.
 100,000 sto jesàrni
 200,000 dve sto jesàrni, i. t. d.
 1,000,000 milionski
 2,000,000 dva milionski, i. t. d.;
 bilionski, i. t. d.
-

O p o m i n.

Vse redovne števila so Perlogi ino hodio kakor *lep*; samo de nimajo nasebniga stanu, ampak per moshkimu spolu vselej imenvaven *i* na konzu. Tedaj je njih edinji toshivni padesh per neshivih moshkih enak imenvavnimu s' *i* na konzu, postavim: *moj narmanjšhi panj mi je danaf dal prvi roj*.

§ 30. Plemenivne števila kashejo kolkirih plèmenov stvaru štejemu, ino odgovarjajo na prashanje: kolkir - a - o? (quotuplex, wie vielerley?) Postavim, zhe prasham, kolpire platna imate na prodaj? mi snajo odgovorit: per naš eno samo, to je, sam hodnik; per solédu dvoje, v' Lublani pa najdesh vezh ko desetire platna.

Plemenivne števila so: *sam* al *en sam* al *li en* al *vse en*, *dvoji*, *troji*, *zhvetiri*, *petiri*, *desetiri*, *stotiri* ino take s' konzam *iri*.

§ 31. Ponavlavne števila štejejo, kolkokrat kaj spét delamo al ponavlamu, take so: *enkrat*, *dvakrat*, *desetkrat*, *stokrat* ino take s' perstavkam *krat*.

§ 32. Mnoshivne števila kashejo, kolko mnoshna je kakshina stvar, kolkornja al kolkogubnà je (wie vielfach) take so:

edinji (simplex, singularis, einfach)
dvojsten, *trojsten*, *zhvetirnji*, *petirnji*, *deset-*

tirnji, slotirnji, mnoshen, ino druge take. Te iklanjamo po podobi *lep*. Glej §. 29. opomin.

§. 33. *Vshtrizne* števila kashejo, koliko stvari štejemo vkup al v' shtriz al na enkrat, postavim, kadar prashamo: *po koliko?* pride odgovor: po enim al po lamim, po dva, po tri, po deset, po sto, ino tako s' besedo *po* ino s' prvoobrasnim številam. Te ne iklanjamo, ino per številu *pet* ino dalje pride šteta stvar v' rodivni mnoshni padesh, postavim: *po pet jih notri gré*.

§. 34. Is števil naréjamo tudi nektire iména, perlóge, glagole ino narezhja. Take so:

a) Lastne imena dnarjov, kakor: *petiza* to je pet grohzniza al pet réparniza, *peták* po nemško finfar, *sedmiza*, *desetiza*, *dvajsetiza* po nemško sibnar, zégnar, zvanziar; *poltrák* al *poltura* to je polvtorji al poldrugi krajzer; *slotin* to je štotni del franka.

b) Imena takih stvari, ktire eno al vezh lamiz v' sebi sapopádejo, kakor: *trojiza*, to je, perpréga s' trojo vosno shivino, *zhveteriza* perprega s' zhvetiro shivino, *eniza* (unitas, Einheit.)

c) Imena zifer ino imena kvárt s' nékim številam ozhél, kakor: *enkla*, *dvojka*, *zhvetirka*, *petirka*, *šhestiza*, al *šhestirka*,

osmiza, ino tako dalje s' perstavkam *za* al pa *rka* k' redovnimu številu. Tako tudi *stotiza* al *stotirka* to je zifra 100.

d) Imena, ktire tolkirni dél kákhine zelíne poménio. Med timi je *poloviza* najperva, sa njò so: *tretina*, *zhetert*, *petina*, *desetina*, *stotina*, ino druge s' perstavkam slóga *na* k' redovnimu številu ino s' dolgim predkonzhnim *i*, to je s' konzam *ina*.

Osmina pomeni osmi dan al tudi zelo oktavo: *sedmlna* je tudi sedmi dan al pak jéd sa pogrébze.

e) *Dvojzhizh*, *trojzhizh*, *dvojzhina*, *trojzhina*, to je rojénzi ino rojenke po dva al po tri na en porod; *dvoják* al *doják* po nemáhko zvitár.

f) Per kvartah v' jegri *Pikèt* so: *triza*, *shtertiza*, *petiza*, *shestiza*, *sedmliza*, *osmiza* to je terz, kvart, kvint itd. Tako snamo tudi per notah v' musiki imena dati.

g) Polovizhavne števila, s' ktirmi polovizo h' zélimu peršhtévamo, so: *poldrugí*, *poltretji*, *polzheterti* itd. Tudi so sa pol ure peršhtevati, postavim: *pol ene*, *pol dvéh*, *pol petih* itd; al postavim: *okol polpete*, *bliso polsheste*, to se podsastopi ure.

h) Imena takih mér, ktire poménio al en del zeliga mernika, kakor: *zhetertinka* al *zhetertniza*; al kákhino zelo méro, kakor: *shtertín*, šod *desét véder* po štirideset bokálov.

i) Sborne imena, ktire vezh vkup sbranih famíz poménio, kakor: *dvoje* ali *pár*, *troje*, *zhvetiro*, *petiro* itd. s' *tro* bres sklanjanja. Tako pravimo: moj tosed ima dvoje otrók; imam naprodaj zhvetiro shvinzhet, shestiro pa jih bom redil. Kar je od pet dalje, snamo perstavik *tro* opustiti ino rezhi: pet otrók, shest vil, dvanašt tizhov (nemshko tuzat) itd.

Oponin. Imena, ktire nimajo edinjiga shtevila ampak samo mnoshno, shtejemo v' en sbor vkup s' *dvoje*, *troje*, *zhvetire*, postavim: zhemú so ti dvoje vilize, troje grable, zhvetire vile? per takih ne smemo rezhi zhemú so ti dve vile itd. Pet viliz, shest grabel, fédem vil itd. pa smemo rezhi, kakor tudi: petire grable ino petiro grabel itd.

k) Narézhja, ktire kashejo réd, kako vezh stvari po redu ino versti stoji, ino ktire odgovarjajo na prashanje *kolkizh? h' kolkinu kratu?* Take so: *pervo* al *pervizh*, *drugo* al *drugizh*, *tretjo* al *treizh*, *zheterto* al *zhetertizh* itd. Tudi: *stotizh*.

(I Glagoli: *zhvetérim*, to je, dajem perprégo s' zhvetiro shivino; *desetinim*, to je, jemlem deséto stvar; *dvójim*, *podvójim*, to je, stavim dve enake stvari vkup eno poleg druge, delam de je kaj dvoje (combinare, verdoppeln.)

§ 35. Sadnizh perstavimo she nedolzhne ino sploshne shtevila, ktire ne po-

véjo kolko, ampak poménio íploh néko mnóshizo, take so: *noben* al *nobeden* (*nul-lus*, *keiner*) *ves*, *vša*, *vše*; *pol*, *však*, *ve-liko*, *malo*, *žel - a - o*, *nékaj*, *nizh*.

III. Namestímé.

§. 36 Namestime je beseda, ki jo tako klizhemo sa ro, ker flushi namest ime-na. Namestiména so thestire: 1. lizhne, 2. lizhno povrativno, 3. perlastivne, 4. ka-savne, 5. nanáshavne, 6. prashavne.

Lizhne namestimena.

§. 37. *Lizhne* so, ktire pomenio liza; lize pak je troje: *pervo lize*, to sim jes, kir govorim; *drugo lize* je ta, s' konjur govorim; *tretje lize* je tist, od ktirga govoriva; tedaj so: *jes*, *ti*, *on*, ino v' mnosh-nimu *mi*, *vi*, *oni*.

Namestime perviga liza sklanjamo tako:

E d i n j e,

Im.	jes	} <i>sa vse tri spole.</i>
Rod.	mène, me	
Daj.	mèni, mi	
Tosh.	mène, me	
Sk. per	mèni	
St. s'	menój, s' menó,	

D v o j s t n o.

I.	<i>m. fr.</i>	ma, shensko me, mi	
R.		nàju, naji	} <i>sa vse tri.</i>
D.		nàma	
T.		naju, naji	
Sk. per		nama	
St. s'		nama.	

M n o s h n o.

I.	<i>m.</i>	mi sh. mé fred. mé	
R.		nàl	} <i>sa vse tri spolet.</i>
D.		nàm	
T.		nàl	
Sk. per		nàl	
St. s'		nàmi	

Namestime drugiga liza.

E d i n j e.

I.		ti	
R.		tèbe, te	} <i>sa vse tri.</i>
D.		tèbi, ti	
T.		tèbe, te	
Sk. per		tèbi	
St. s'		tebój, s' tebó.	

D v o j s t n o.

I.	<i>m.</i>	<i>fr.</i>	<i>va,</i>	<i>sh.</i>	<i>ve,</i>	<i>vi</i>	} <i>sa vse tri.</i>
R.			<i>vàju,</i>		<i>vaji</i>		
D.			<i>vàma</i>				
T.			<i>vaju,</i>		<i>vaji</i>		
Sk.	<i>per</i>		<i>vama</i>				
St.	<i>s'</i>		<i>vama</i>				

M n o s h n o.

I.	<i>m.</i>	<i>vi,</i>	<i>sh.</i>	<i>vé,</i>	<i>fr.</i>	<i>vé</i>	} <i>sa vse tri.</i>
R.		<i>vàl</i>					
D.		<i>vàm</i>					
T.		<i>vàl</i>					
Sk.	<i>per</i>	<i>vàl</i>					
St.	<i>s'</i>	<i>vàmi.</i>					

Namestime tretjiga liza.

E d i n j e.

	<i>m.</i>	<i>sh.</i>	<i>fred.</i>
I.	<i>on</i>	<i>ona</i>	<i>ono</i>
R.	<i>njèga, ga</i>	<i>njé, je</i>	<i>njega, ga</i>
D.	<i>njèmu, mu</i>	<i>nji, ji</i>	<i>njemu, mu</i>
T.	<i>njèga, ga</i>	<i>njó, jo</i>	<i>njega, ga</i>
S. <i>per</i>	<i>njèmu</i>	<i>per nji,</i>	<i>per njemu</i>
St. <i>s'</i>	<i>njim</i>	<i>s' njó</i>	<i>s' njim</i>

D v o j s t n o.

I.	ona	oni,	one	ona
R.	nju,	njih,	jih	} <i>sa vse tri.</i>
D.	njima,	jima		
T.	nju,	njih,	jih	
Sk. per	njima			
St. s'	njima			

M n o s h n o.

I.	oni	one	one, ona	
R.	njih,	jih	} <i>sa vse tri.</i>	
D.	njim,	jim		
T.	nje,	njih,		jih
Sk. per	njih			
St. s'	njimi.			

Imamo she eno namestime, s' ktirim se govorézh sami na sebe povrázhamo, sa to ga klizhemo *povrativno*; to flushi sa vse tri spole, shtevila ino liza, ino nima imenvavniga padesha.

Povrativno namestime vsih liz.

Rod.	fèbe,	fe
Daj.	fèbi,	fi
Tosh.	fèbe,	fe
Sk. per	fèbi	
St. ■	fèbój,	fèbó.

Nedolozhivne namestimena tretjiga liza.

Néki al nék, néktir, nékak, nékak-shin, mnogtir, marsiktir, maloktir, vláktir al vlákir. Té hodio po podobi *lep*, kakor: nék - a - o, néktir - a - ro itd.

Nihzhe (nemo, Niemand) ino nékdo (quidam, non nemo, Jemand) imata svoje íklanjaje tako.

Moshko ino shensko. Jredno.

I.	nizhè	nizh (nihil, Nichts)
R.	nikógra, nikógar	nizhéfar
D.	nikomur	nizhémur
T.	nikogar	nizh,
S.	per nikomur	per nizhemur
St.	s' nikomur	s' nizhemur.

Mosh. ino sh. Jrednje.

I.	nékdo	nékaj (aliquid, Etwas)
R.	nékoga	nézhela
D.	nékomu	nézhimu
T.	nékoga	nékaj
Sk.	per nékomu	pér nézhim
St.	s' nékom	s' nézhim.

§ 38 *Perlastivne* namestimena fo, s' ktirmi komu kaj v' last perrekujemo, kakor: moj, tvoј, svoj, njegov, njen, nain, vajin, nash, vash; jih íklanjamo po

podobi *lep*, kakor: moj, moja, moje; njegov, njegova, njegovo itd. Perlastivno tretjiga dvojstniga ino mnoshniga liza *nju*, ino *njih* ostane po vseh padeshih bres pregbe, kakor: nju fin, nju fina, nju finu itd. njih konjov, njih konjam itd.

§. 39. *Kasavne* namestimena so, ktire kashejo tisto stvar, od ktire govorimo, postavim kadar rezhem: té bukve, ta stol, kashem bukve, stol. Take so: ta al ti, tak, takshin, tist šal taist, un, vunoten (jenseftig) telki al tolki, fléden al fléhrin; satójin (tantus, so groß) tolkshin, viák.

Hodio po podobi *lep*, postavim: ta al ti, tiga, timu, tiga, per timu al per tim, s' tim itd. ta, té, ti, tó, per ti, s' tó; to, tiga, timu itd.

§. 40. *Nanàshayne* namestimena so, ktire se nanàshajo na kakshino prej imenovano stvar, ino na njo nasaj glédajo, kakor ako rezhem: voda, ktira je kolna, ni sdrava; tukaj se *ktira* nasaj nanatha ino gleda na ime *voda*. Nanathayne so: ktir-a o al kir-a-o; ktirkól, ktirakol, ktirokol, sam - a - o. Te hodio po podobi *lep*. *Kdor* ima svoje sklanjanje, ino se pregiba tako:

E d i n j e.

moshki ino shenski spol, sredni.

I.	kdór	kar
R.	kógar	zhigar, zhégar
D.	kómur	zhimur
T.	kógar	kar
Sk.	per kómur	per zhimur
St.	s' kómur	s' zhimur,

Kdor kol al kdorkol ne pregiba perstavík *kol*, ampak sanr sebe; kdórkol, kógarkol itd. Tako tudi *kdor si bodi, kdor mar.*

Namestimeni *ktir* imemo v' nektirih padeshih krajshi podobo dati, tako:

E d i n j e.

Mosh. shen. sred.

I.	ki	ki, ka	ki, ko
R.	kóga, zhiga	ktire,	koga, zhiga
D.	kómu, ki mu,	ktiri, ki ji	komu, kimu
T.	koga, ki ga	ki jo	koga, kiga
Sk.	per komu	per ktiri	per komu, zhim
St.	s' kóm	s' ktiro	s' kom, zhim,

Dvojstno Mnoshno.

sa vse tri spole.

I.	ki	ki
R.	ktirih	ktirih
D.	ki jima	ki jim
T.	ki jih	ki jih
Sk.	per ktirih	per ktirih
St.	s' kima	s' kimi, zhimi.

Tako pravimo: mosh (shena) *ki* je tukaj. Tele, *ki* po travi skaka. Ozhe, *koga*, al *zhiga*, sin se v' sholi dobro obnaša, ima veselje. Tist je, *komu* al *kimu* al *ki mu* bom pomózheniga kruha dal. Ovza, *ki ji* toli dash, se rajshi pase. Konja, *ki ga* sdaj jesdim, nimam na prodaj; ribo pa, *ki jo* v' mreshi nosim, ti prodam. Sdaj vé m, *pr zhim* sim, s' *kom* hodim ino s' *zhim* si bom pomagat.

Ludje, *ki jim*, dobro sturish, bodo hvaleshni. Mladenzhi, *ki jih* lepo vuzhish, bodo na te pomnili. Tovarsha, s' *kima* se puzhásh, mi nista vshézh; to drugi bolshi, s' *kimi* tebi svetovam priatel biti.

Opomin. *Sim*, *si*; *sva*, *sta*, *sla*; *sno*, *ste so*, ino *bi* medstavlamó med *ki* ino *ga*, *jo*, *jima*, *ih*, *jim*, kakor: Ta je nam hvaleshen, *ki smo mu* pomagali. Ta je tista, *ki bi ji* jes rad nekaj rekel, ako bi

še samére ne bal. Tretje lize je pa ne medstavlamo, kakor: shena, ki jo je per meni vidil, Tist napravleniz, ki ga je sodnik na kant djal, je moj sosed, ki mu je tvoj priatelj saštón lepe navuke djal.

Kjer, kódar, kámor so vzhafi namešt *ktir* nanáshavne, kakor: sa lubo imaj deshele, *kjer* si rojen, *kódar* si kruh flushil, ino *kamor* she sa kruham pojdesth.

§. 41. Prashavne namestimena.

Med timi so nektire sklanjavne, druge nesklanjavne. Perve so: *ktir? kakshin? kakov? zhigáv? kelki? odkóden?* to je od kódi prishel al rojen? té hodio po podobu *lep*. *Kdo?* ima tvoje lastno sklanjanje s' samim edinjim shtevilam, tako:

M. sh.

Sred.

I. kdó?	kai?
R. kóga, kogá?	zhèfa?
D. kómu, komú?	zhimu, zhimú?
T. kóga, kogá?	kaj?
Sk. per kómu, kóm?	per zhimu, zhim
St. s' kom?	s' zhim.

Nesklanjavne so: *kjé? kam?* i. t. d. glej prashavne narézhja dalje sad.

IV. Glagol.

§. 42. Glagol je beséda nam nesna-
na, drugim Slovenzam pa dobro snana. Al
ker nobene bellhi namest njé ni, io v' po-
trebi na pósodo vsamemo. Glagoli so be-
fede, ktire nam snanio al stán, v' ktir-
mu je kakshina oséba al stvar, kakor:
sim, shivim, pozhivam, spim; al ktire nam
snanio, kaj stvar déla, kakor: *berem, pi-
shem, hodim*; al nam snanio, kaj nam
kdo drugi dé, kakor: *me boli, skli, sim
hvalen, sim gràjan.*

§. 43. Glagoli so al *Prehájavni* al
Neprehájavni. Prehajavni poménio delo
ali djanje, ktiro is ene stvari v' drugo
prehaja ino prejide, kakor: *sonze greje
semlo, pastir pase shivino, ovza je travo.*

Neprehájavni ne pomenio nobeniga
djanja is ene stvari v' kako drugo stvar,
ampak al nizh djanja, kakor: *pozhivam
spim*, al djanje, ktiro v' delajozhi stvari
ostane, kakor: *postópam, idem, grém.*

§. 44. Prehajavni glagoli imajo sra-
ven djavniga al délovniga poména tudi

terpivni pomén. Tako je djavni pomén: *lubim, prasham, zépiz mlati pthenizo, kamen méle* koruso; to je, lubesen je djanje mojiga terza, delo mojih vúst je prashanje, mlév je delo mlinškiga kamna, mlàt delo zépzovo. Kadar pa rezhem: *sim lublen, sim prashan, ptheniza je mlatena s' zepzam, korusa je mlèna pod kamnam*, je terpivni pomén, to je, lubésen drugih mene sadéva, prashanje na me gré, ptheniza pod zepzam terpí, korusa pod kamnam.

Neprehajavni glagoli nimajo terpivniga poména, ker ne moremo rezhí: *sim span, sim pozhit*: s' kakšnimi predlógam pa vzhafi imajo obóji pomén, postavim: *se spozhlem, sim spozhit*. Satorej neprehajavne krajshi imenujemo *frédne* glagole, ker so v' freddi med djavnim ino terpivnim poménam, ter niso ne eno ne drugo, ampak ena sredna rézh. Prehajavne pa klizhemo krajshi *djavne*.

§. 45. Kadar glagol ima djavni pomén, takrat pravimo, de ima *djavni salòg*; kadar ima terpivni pomén, je v' *terpivnimu salògu*.

§. 46. Prehajavni glagoli imajo djavni ino terpivni salog, neprehajavni pak imajo samjo podóbo djavniga salóga.

Verh tiga imajo vfi glagoli she *na-klóne*, *zhafe*, *shtevila*, *liža*, *vprége*, *de-lëshja*, *pomóshni glagol*, ino *podóbe*.

N a k l ó n.

§. 47. Kadar govorimo, naklanjamo glagol al na famo povédanje, kaj se godí, kaj se je godilo, al kaj se bo, kakor: *prasham*, sim prashal, bom prashal, sim ptashan; tukaj snánimo ino osnánimo, kar se godí, ino to imenujemo *snanivni naklon*. Zhe glagol naklónemo tako, de bi mi kaj délali, s' kakshnim pogójam, to je, ako bi se nékaj drugiga sgoditi hotlo, ino de si to vgovárjamo, pogájamo ino pogodimo kakor: *jes bi prashal*, *aki bi smél*; je to *vgovorivni* ali *pogajavni* naklon. Zhe proti komu besédo s' vkasanjam naklanjamo ino mu kaj velévamo, je *velivni* naklon, postavim: *práshaj!* Ako pa nikamor govor ne naklónemo ino nizh ne okonzhámo, kdò, kaj, kako, kdaj, al kam beséda letí, je *neokonzhavni* naklon, kakor: *práshati*.

Z h a f.

§. 48. Zhafe imamo tri, ti so: *sdajni* zhaš, to je, kar se sdaj godi, kakor: *gibam*; *pretekli* zhaš, to je, kar se je go-

dilo, kakor: *sim gibal*; *prihodni zhaš*, to je, kar se bo godilo, kakor: *bom gibal*.

Lize, število.

§. 49. Zhaši imajo po tri števila: edinje, dvojstno ino mnoshno; števila imajo po tri liza: prvo lize, drugo ino tretje. Kaj je lize, kaj število, imo per iménih ino namestiménih rekli.

V p r é g a.

§. 50. Glagol na konzu *pregibati* po salóghih, naklónih, zhaših ino lizih imenujejo slovenki Pismarji *vprégati*. Per naš ima glagol tri vprége po rasilózhku trojiga konza v' prvemu lizu, edinjiga števila, sdajniga zhaša, snanivniga naklona, djavniga salóga. Ti konzi so, *am*, *em* ino *im*. Kadar té konze v' drugakšhine premenjuješ, takrat glagol *vprégash* ino *preprégash*, kakor: *gib-am*, *gib-ash*, *gib-a*, itd.

Deléshje ino Pomòshni glagol.

§. 51. Nektire zhaše obrasimo s' deléshjam ino s' pomòshnim glagolam. *Deléshje* rezhemo, kadar glagol ima podóbo perlógovo ino je deléshen nékaj glagolovih lastnóšt, nékaj perlógovih, kakor: *gibajózh* ima sdajni zhaš ino djavni salog,

gonjen ima pretekli zhaš ino terpivni sa-
log, kakor jih imajo glagoli; ker pa jih
imenam perlágamo kakor druge perlóge,
šo tedaj tudi njih lastnóšt deléshni. Tako
pravimo: *shivali* šo *gibajózhe*, *jelen gón-*
jen opétha. Tako je *ostál* deleshje, ker
je v' djavnimu preteklimu zhafu, kakor
ga imajo glagoli, ino ga snamo tudi ime-
nu perlóshiti sa perlog, postavim pra-
tháje: *imate kaj ostátiga kosila? ostalih*
zhévlov? Tukaj je v' drugimu padeshu,
kakor fizer glagoli nimajo padeshov: je
redaj ob enim deléshen obójih lastnóšt,
glagolskih ino perlóshkih.

Kadar rezhem: *sim ostál*, mi glagol
sim pomaga isobrasiti pretekli zhaš: tudi
pomaga sturiti prihodne ino terpivne zha-
še, postavim: *bom gibal*, *bom ganil*, *sim*
ganjen, *sim bil ganjen*, *bom ganjen*. Sa-
tórej glagol *sim* imenujemo *pomóshen*.

P o d ó b a.

§. 52. Nashi glagoli snajo poméniti al
délo al sturjenje al zélo dopolnenje, ako
jih enmajhino ípreménjash. Postavim: *gi-*
bam, *pikam*, *šedam*, *krikam*; *ganem*, *pik-*
nem, *šedem*, *kriknem*; *gónim*, *pizhim*, *se-*
dim, *križim*. Tukaj vidish glagole, ktiri
imajo trojo podóbo, s' majhino premémbo

njih glafov ali zhèrk; pa tudi imajo trojo nótrino.

Perva vunajna podoba je konez *am*, kakor: gib-am pomeni delo, to je, kaj je v' delu ino she ni dodélano, kaj se dela, kaj se godí; tedaj takih navadni pomén ali nótrina podoba je *délavna*, kér pomenio, kaj se déla, kaj je v' delu. Take glagole s' konzam *am* imenujemo *délavne*, kakor: gibam, pikam, fédam, krikam.

Druga vunajna podoba je konez *em*, kakor: gan-em, ta poméni sturjenje, to je, kaj se s'godi, kaj je dodélano ali sturjèno; tedaj takih navadni pomén ali nótrina podoba je *sturivna*, ker pomenio, kaj se sturi. Té s' konzam *em* imenujemo *sturivne*, kakor: ganem, piknem, fédem, kriknem.

Tretja vunajna podoba je, kadar jih she enkrat enmalo ípreménjamo ino jim konez *im* damo, kakor: gon-im, ti fizer imajo pomén al perve al druge vunajne podobe, vuner sraven tiga she poménio, de al nih délanje al sturjené je polno ino zélo, al filno ino možhno, al naglo ino hitro, al teshko ino trudno, ino de vfelej svoje delo al sturjenje al *dopolnújeje* al *dopolnio*. Satorej se predersnem jih

imenvati *dopolnivyne*, kakor: gónim, pizhim, sedím, krizhím.

Opomin. a) Nektiri glagoli vunder nimajo nótrino podobo enako s' vunajno, to je, de so postavim konza *am* ino niso delavni, temozh al sturivni al dopolnivni kakor: *dám, imam*; tudi de so konza *em* ino niso sturivni, temozh *delavni*, kakor: *dajem, jemlem*. Konez *im* pa je al perviga al drugiga poména, to je, al délaven al sturíven, vuner vŕele; polniga al dela al sturjenja.

Opomin. b) Nashi glagoli sami na sebi v' svoji podobi imajo en sam sgolni to je nesloshèni zhaŕ, ino ta je ŕdajni zhaŕ.

Drugi zhaŕi so al sloshèni is pomoshniga glagola ino is deléshja, al so vséti is sgór rezhenih podób, kakor: *ŕim zhuŕ, bom zhuŕ*; gibaj terdovrätnika, kolkor hozheŕ, vuner véŕm, de ga ne *ganeŕh* (nameŕt: de ga ne boŕh ganil.)

Od takih zhaŕov ino zhimú so nam glagolŕke podobe, bomo rekli kaj vezh per Vésanju beŕedi med seboj; sdaj pride-mo na glagolŕke vprége; ker opomnimo, de sam pomoshni glagol *ŕim* ima svoj sgolni ino nesloshèni prŕhodni zhaŕ v' snanivnimu naklónu.

Vpréga pomóshniga glagola

S i m.

Snanivni naklòn,

sdajni zhas,

Edinje fhtevilo.

1.vo *lize* fim

2. fi

3. je

D v o j s t n o.

1. fva *sh.* fvi2. fta *sh.* fti3. fta *sh.* fti

M n o s h n o.

1. fmo

2. fte

3. fo

prihodni zhas,

E d i n j e.

bóm, bódem

bósh, bódesh

bó, bóde

D v o j s t n o.

bóva, bódeva *sh.* bódevi
 bóta, bódeta, bósta *sh.* bódeti, bósti
 bóta, bódeta, bósta *sh.* bódeti, bósti.

M n o s h n o.

bómo, bódemo
 bóte, bódete, bóste
 bódo, bódejo, bójo.

Vgovorivni ali pogajivni naklon,
Sa vse liza ino shtevila.

bì

al pak po nótrishko ino primórsko:

E d i n j e.

bim
 bish
 bì.

D v o j s t n o.

bivà *sh.* bivè
 bista *sh.* bistì
 bista *sh.* bistì.

M n o s h n o.

bimò
 bistè
 biò.

Velivni naklon,

E d i n j e.

bódi (jes) naj bóm

bódi

bódi (on) naj bó.

D v o j ť n o.

bódiva *sh.* bódivibódita *sh.* bóditibódita, naj ťta, naj bóta, naj bóťta
(*sh.* bóditi, naj ťti, naj bóti,
naj bóťti)

M n o s h n o.

bódimo

bódite

naj bódo, naj ťo, naj bódejo, naj bójo.

Neokonzhavni naklon,

z é l.

biti:

p e r ť é k a n.

bit.

Deleshje,

sdajnica zhasa.

Biózh - a - e (med ludmi nenavadno)

pretekliga zhasa.

Bil - a - o, (bil, bla, bló)

bivšhi - sha - she (med ludam ne vadno)

Naméstno deleshje.

Bodózh.

Glagolfko imé.

Bitje.

§. 53. Ta je vša vpréga sgoliga *sim*.
Druge naklone ino zhasa slagamo is tih
pervih ósnòv, kakor :

Snanivni naklon,

pretekli zhas,

moshki spol.

Sim, fi, je bil; sva, sta, sta bila; smo,
ste, so bili.

shenski spol.

Sim, fi, je bila; sva, sta, sta bile
(svi, sti, sti, bili) smo, ste, so bile.

Srédni spol.

sim, si, je bilo; sva, sta, sta bila;
smo, ste, so bile.

Vgovorivni al pogajivni naklon,
sa vse tri liza.

<i>Mosh. ed.</i>	bi bil	<i>dv.</i>	bi bila	<i>mn.</i>	bi bili
<i>sh.</i>	bi bila		bi bile	(bili)	bi bile
<i>sr.</i>	bi bilo		bi bila	bi bile	(bila)

Al pa po nótrishko:

bim bil - a - o, bih bil a - o, i. t. d.

§. 54. Lizhne namestimena so shé sa-
popádene v' sadnimu slógu vsake glagol-
ške pregbe, sa to jih ne perstavlamo ino
ne rezhemo: jes sim, ti si, on je, itd.
ampak: sim, si, je; rasun kadar bi snala
biti pomóta, al kadar je treba govor po-
pertisniti ino mu potisk dati. Tudi pogà-
jiven naklon je vezhkrat bres lizhniga
namestiména.

§. 55. Kadar odnújamo ali odrezhe-
mo, de nékaj ni, takrat slishimo odnu-
javno besedo *ne s'* glagolam *sim v'* idaj-
nimu snanivnimu zhasu ino pravimo: ni-
sim, nisi, ni; nisva (nisvi) nista (nisti)
nista (nisti; nismo, niste, niso. Druge
zhasé ne slagamo v' eno besédo, ampak re-
zhemo: ne bi (ne bim) ne bom, ne bo-
di, ne biti, bi ne bil, itd.

Vpréga glagolka,

Djavni salòg, snanivni naklon,

S d a j n i z h a f.

E d i n j e.

1. Podóba

gib-am

gib-afh

gib-a

2. Podóba

gán-em

gan-efh

gan-e

3. Podóba.

gón-im

gon-ilh

gon-i.

D v o j ſ t n o.

gib-ava (avi) gan-eva (evi) gon-iva (ivi)

gib-ata (ati) gan-eta (eti) gon-ita (iti)

gib-ata (ati) gan-eta (eti) gon-ita (iti)

M n o s h n o.

gib-amo

gib-ate

gib-ajo

gan-emo

gan-ete

gan-ejo

gon-imo

gon-ite

gon-io.

V e l i v n i n a k l o n ,

E d i n j e.

gib-aj (jes) gan-i (jes) gòn-i (jes)

(naj ganem) (naj ganem) naj gónim.

gibam

gib-aj	gan-i	gòn-i
gib-aj (on)	gani (on)	gòn-i (on)
(naj giba)	(naj gane)	(naj góni.

D v o j s t n o.

gib-ajva (vi)	gan-iva (ivi)	gon-íva (vi)
gib-ajra (ti)	gan-ita (ti)	gon-íta (ti)
naj gib-ata (ti)	naj gan-eta (ti)	naj gón-ita (ti)

M n o s h n o.

gib-ajmo	gan-imo	gon-ímo
gib-ajte	gan-ite	gon-íte
naj gib-ajo	naj gan-ejo	naj gón-io.

Neokonzhavni naklon,

z é l.

gíb-ati	gan-iti	gon-iti.
---------	---------	----------

p e r s é k a n.

gib-at	gan-it	gon-it.
--------	--------	---------

D e l é s h j e,

s d a j n i g a z h a s a.

gibajó-zh (sturivni ga nimajo)	gonió-zh.
--------------------------------	-----------

p r e t e k l i g a z h a s a.

gíb - al	gan - il	gón - il.
----------	----------	-----------

Naméſtno deléshje.

- 1) gibajó-zh (ſturiyni ga nimajo) gonió-zh
(delavni pak, poſtavim:
grisejó - zh, vro - zh.)
- 2) gib-áje (nektiri na ſhi, (nektiri s'kon-
- 3) gib-ama kakor: oprim- zam é,
- 4) — - aj ſhi kakor: ſtoje,
(ſkrivaj) (edé)
- 5) — - ſhi
(ſkrivſhi.

Glagolfko ime.

Gíban - je gánen - je gónen - je.

Terpivni salog, deléshje.

Gíb - an gán - en gón - en-
vezhidél rajſhi: gánjen ino gónjen)

§. 56. Po tih treh obrasih hodio glagoli vſih treh podob, vſak po ſvojimu konzhanju, tudi tiſti, ktiri imajo dolge glaſnike na konzju, ſamo de ti ſvoj vdàr na pregbin slog opérajó, kakor: jegrám, jegráth, jegrá; jegrà, jegráti, jegràl, jegrán: vrèm, vrèth, vrè; vri, vréti, vrél; jem, jésh, jé; jè), jéſti, jédel, jé-

den: vuzhím, vuzhísh, vuzhí; vúzhi, vuzhiti, vuzhíl, vuzhèn. Taki s' dolgim konzam *im* prestavljajo vdàr na prejšni slog v' edinjimu velivnimu, kakor: vúzhi, lòvi, krìzhi, dòbi. Kar druge pregebe sadéva, je vdàr sasnamvan v' sgornih treh vprégah, kako ino kdaj se préstópi.

Pevzam bomo drugej njih pravize raskládali, kako íméjo vdàr premíkati: ludem pa vsakiga kóta ino kraja ni mogoche vstrézhi; eden íem savía, drugi vléche drugam. Tako en velik dél nashih Slovenzov glagole s' dolgim konzam *im* v' tretjimu mnoshnimu lizu isrekuje s' dolgim *to*, kakor: *vuzhlo*, *lovlo*, *doblo*; drugi jih krátio rekozh: *vuzhé*, *lové*, *dobé*: eni pravio: *rèzhejo*, *shènejo*, *sazhnèjo*, drugi: *rekó*, *shenó*, *sazhnó*: eni *plésala*, *plésati*, *létala*, *létati* po podóbi perviga liza, drugi prestavljajo vdàr is débloviga sloga, ino rezhejo: *plésála*, *plésáti*, *letála*, *letáti*, ino tako dalje. Tedaj kakshin sovét bomo dali ptujzam, ktiri se hozhejo vuzhiti nasho besédo? — Jes jim pørezhem: Nar várnejshi délate, ako se dershite vdàrja v' pervimu lizu, ino ga prestáвите tam, kër ímo per vpregah pokásali, de préstópa.

§. 57. Drugi zhafi rasun sgor postavlenih *to* al slosheni, al jih pa s' glagol-

škimi podobami ispolnimo. Kako nam podobe flushio, porèzhemo per Vésanju, sloshene zhafè ikladamo is pomoshniga *sim*, ino is deleshjov, postavim tako:

Djaven salòg.

pretekli: fim gibal, gíbala, gíbalo itd.
 prihódni: bom gibal, gibala, gibalo itd.
 pogijaven: bi gibal al bim gibal, gibala it.

Terpíven salog.

sdajni zhaf: fim ganjen - a - o itd.
 pretekli: fim bil - a - o ganjen - a - o itd.
 prihódni: bom ganjen - a - o itd.
 pogajiven: bi bil al bim bil - a - o ganjen - a o, itd.
 neokonzhaven: ganjen - a - o biti,

Pomnja. Nektiri glagoli imajo svojo posebni prihodni zhaf s' predstavkam predlòga *po*, ti so

pobeshím

podirjam

pojdem

pojédim

polésem

poletím

ponèsem

popelám

poshènem

potezhem

povlèzhem

porèzhem

rasun *porezhem* vsi drugi poménio gibanje od nékod nékam.

Obrasenje zhafov ino naklònov.

§. 58. Sdajni zhař ino neokonzhavni naklon řta v'elka svirka, is ktirih saj'ema-mo obrase drugih pregbá.

I. Is řdajniga perviga liza svira:

a) velivni naklòn, zhe premenjash.

am v' aj, ám v' àj.

em, im ino ím v' i

ém v' èj, kakor:

zhàkam, zhàkaj; ravnám, ravnàj; trésem, tréři; lúbim, lúbi; lovím, lóvi; jém, jèj.

b) nameřtno deleshje perve podóbe, kadar řtavimo.

áje al àj nameřt *am* ino *ám*, kakor: řkrivam, řkriváje, řkrivàj

c) is řdajniga tretjiga liza řturih řdajno deléřhje s' perřtavkam *řh*, kakor: je-grajo - zh, delajo - zh, grisejo - zh, vu-zhio - zh. Ta *óřh* ima vřelej dolg *ó*. Re-zhejo ima rekózh.

II. Is neokonzhavniga naklóna isvira preteklo ino terpivno deleshje, ako řpreménjamo konze

ati v' al ino *an*,

eti v' el ino *et*

iti v' il ino *en*, kakor:

prářhati, prashal, prashan

ravnáti, ravnál, ravnán

vséti, vsél, vsét
 púlití, pulil, pulen
 budítí, budít, budén.

Is terpiavniga deleshja pride glagolsko imé s' perstavkam slóga *je*, kakor: prashan-je, vsét-je, pulen-je, ravnan-je.

Nevpravni glagoli,

Glagoli s' konzam *am*.

§. 59 Ti so vti délavni, rasun *dam* ino *plazham* ki imata šurivni pomén. Tudi njih vdár sploh ostaja na svojemu pervimu mestu, kjér ga je pervo lize imelo

Nektiri ga prestavljajo ino pravio; so se *smejáti*, to *jokáti*, *vukáti*; *jokáimo*, *jokájte*, namest imèjali, *jókali*, *vúkali*, *jókajmo*, *jókajte*, kar je drugej med ludmi navadno. *Dám* ima dásh, dá; dáva al davà, dásta al dašta, dásti al dašti; damo, dáste al dašte, dájo al dajò al dado al dadé. Konza *am* ino *ám* sta škoró vta vpravna, rasun glédam ima veliven rajshi glej namest gléda; glejva (glejvi) glejta (glejti); glejmo, glejte.

1) Nevpraven s' konzam *am*.

Nevpraven je sam glagol *imám*, veliven *imáj*, neokonzhaven *iméti*, preteklo deléshje *imél* al *imal*, terp deleshje *imét*, glagolsko imé je *imanje*; *nimam* pa déla: ne imaj, ne iméti, ne imél, ne imét, nímanje.

Pomnja. Tako bomo per vsih nepravnih po rédu ikos in ikos stavili, kako imajo veliven, neokonzháven naklon, ino preteklo ino terpivno deleshje, deslih bi ktira pregba prav hodila.

Glagoli s' konzam *em.*

2) konez *nem.*

§. 60. Glagoli s' konzam *nem*, slasti ktiri imajo soglasnik pred njim, hodio po rasglédu *ganem* ino io vsi sturivni. Tih imamo narvezh, sa to smo *ganem* sa rasgled sbrali, de jih kar je mogozhe, vezh obfésheмо. Vunder nepravni io:

dénem ali dém, dèni al déi, djati al déti, dial al dél, djan al dét. Glej §. 61.

kólnem, kolni, kléti, klél, klét.

mánem, mani, méti, mél, mét.

mínem, mini, rajshi minúti ko míni-ti, rajshi minúl ko minil. —

pnem ni navaden, is njega sloshèni imajo konze pni, péti, péi, pét, postavim:

odpnem, odpni, odpéti, odpél, odpét, itd.

prestànem, prestój, prestáti, prestál, prestán; tako tudi vsi is *stanem* slosheni.

stàne me, stáni me, stati koga, stalo me je — postavim: is perviga val bo reshko stalo té bukve sa-stópiti.

sazhnèm sazхни, sazhéti, sazhél, sazhét; tako imajo vsi slosheni is nenavadniga *zhném*, postavim: nazhnem: sazhnem ima tudi jél - a - o namest sazhél.

shajnem al shanjem, shajni, shéti, shel, shét; shènem, shèni, gnáti, gnál, gnán.

3) Konez *beni*.

Ima *sti* ino *el* namest *biti* ino *bil*, postavim:

dòlbem, dólbi, dolbsti, dolbel, doiben, skúbem, skubi, skubsti, skubel, skuben.

4) Konez *dem*.

Ima tudi *sti* ino *el* namest *diti* ino *dil*, kakor: brèdem, bredi, bresti, brédel, brèden al bredèn.

gódem, gódi, gósti, gódel, góden (ta visha je shé bila gódena.)

kràdem, ne kradi, kraſti, kradel, kraden.

pádem, padi, paſti, pàdel, pàden (bél ko pàden inég.)

prédem, prédi, préſti, prédel, préden.

idem ali grédem ino grém imata svojo posebno vprégo tako:

Snaniven Jdajni.

ed. idem
 idesh
 ide

dv. ideva, *sh.* idevi
 ideta ideti
 ideta ideti

mn. idemo
 idete
 idejo.

grédem, grém
 grédesh, grésh
 gréde, gré

grédeva, gréva, grevà, *sh.* grédevi,
 grévi.

grédeta, grésta, grestà, grédeti, grésti
 grédeta, grésta, grestà, grédeti, grésti

grédemo, grémo, gremò

grédete, gréste, grestè

grédejo, gréjo, grédo, gredó.

Prihóden zhas.

Pójdem, pójdesh, itd. al: bom shel,
 shla, shlo itd.

Veliven naklon.

ed. idi
 idi
 naj ide.

- dv.* ídiva, póídiva, pójdva, pójva al pèjva
sh. idivi, pojdivi, pójdvi, pòjvi al pèjvi
 idita, pojdivita, pòjta al pèjta (va dva,
 ona dva)
sh. iditi pójditi, pòjti al pèjti (ve dvé,
 oni dvé.)
mn. idimo, pójdimo, pójdmo, pòjmo
 idite, pojdivite, pojte.
 naj idejo, naj grédejo, naj gréjo al
 grédo al gredo.

Neokonzhaven naklon.

íti al itì,

D e l e s h j a.

ídajno: (idózh) gredózh, idejózh
 preteklo: shel, shla, shlo
 namestno: gredé al gredèj.

Glagolsko imé je *hója* od pošpétvavniga glagola *hódim*. — Tako vprégamo vše is *idem* sloshene, postavim:

dojdem al doidem, dojdi, doshel —
 najdem, najdi, naiti, nashel al naj-
 del, najden.

odidem, odidi, oditi, odshel —
 pridem, pridi, priti, prishel —

sajde se, —, — sashlo se je —

saidem, saidi, saiti, saihel —

vjidem, vjidi, vihel. —

5) Konez *gem*.

shgém, shgi, shgáti, shgàl, shgán.

6) Konez *lem*

Ta je več vpráven, samo ter pivno de-
leshje se konzhuje s' *lč*, postavim:

bíem, bíj, bíti, bíl, bíť.

bríem, brij, briti, bril, brit.

kríem, krij, kriti, kril, krit.

líem al lièm, lij, lil, líť.

pièm, pij, piti, pil, pit.

riem, rij, riti, ril, rit.

vièm al víem, vij, víti, vil, vit.

Pomnja Dosti naših Slovenzov pra-
vio: bíen, brien, krien itd kakor tudi vsi
pravimo od vinjeniga zhlovéka, de je piàn.

7) Konez *jem*.Je troji: *ejem*, *ojem*, *ujem*.a) Konez *ejem* gréde tako:

gréjém, grèj, gréti, grel, grét.

ihtèjem, ihtèj, ihtéti, ihtèl, ihtét.

Isjém. Seiem ima sèj, sj' ti, sjál, sjàn.b) Konez *ojem* ima sami glagol pò-
jem, pój, péti, pél, pét.c) Konez *ujem*, ima dvojno vunajno
podobo, ti sti na *újem* ino *ovám* al *óvam*.

Perva je tkoro bol sploh navadna v'
fdajnimu zhasu snaniwnimu ino v' naklonu
veliwnimu, dalje hódi po podobi *gibam*:
ta druga si je per vprégi bol svésta, ino

sama kashe, de ti glagoli so perve podobne, to je, délavne. Tedaj:

d) darújem al darovám, al daròvam darúj al darováj al daròvaj, darováti al daròvati, darováł al daròval, darován al darovan.

klújem al klúvam al kluvám, kluj al kluvaj, kluvati, kluval, kluvan.

kújem al kòvam al kovám, kuj al kovaj, kovati, koval, kovan.

kupzhújem al kupzhovám al kupzhòvam, kupzhúj al kupzhovaj, kupzhovati, kupzhoval.

vérujem al vérovam, véruj al vérovaj, vérovati, véroval, vérovan.

e) Zhe bi beséde predolge bile, jih rajshi íkrajshamo, ako ni prevezh íoglašnikov na póti, kakor bi jih prevezh íkup prišlo v' besedi *kupzhujem*, ker bi mogli rezhi: kupzhvati, kar je prehudo ísrezhi Krájshamo tedaj té

góspodújem al góspodòvam al góspodvám, góspodúj al góspodváj, góspodváti, góspodváł.

imenujem al imenòvam al imenvám, imenuj al imenváj, imenváti, imenvál, imenván.

kmétujem al kmétovam, kmetuj al kmetvaj, kmétvati, kmétoval.

kupújem al kupovam, kupúj al kupovaj, kupváł.

Osnanujem, osnanúj al osnanvaj, osnanváti, osnanvâl, osnanván.

puštujem, puštúj al puštváj, puštvàti, puštvâl. —

sdiňujem, sdiňúj, sdiňváti, sdiňvâl, várujem al varvam, váruj al várvaj, várvati, várval, várvan.

f) ikrajšhani al ne ikrajšhani snajo biti glagoli: pomilujem, itanujem, itraňujem, potegujem tudi potésam; lovétujem al ivétujem al ivétovam.

Isiémamo. Kújem al kòvam al kovám, kuj al kòvaj kováj, kòvati al kováti, koval al kovâl, kòvan al kován; tako gredejo tudi:

rújem al rúvam al ruvám.

ínujem al ínovam al inovám.

íujem al íuvam al íuvám (s' drógam, s' nogo.)

lùjem (postavim shito is ene vrézhe v' drugo ima: lùj, lúti, lùl, lùt, tako tudi: obùjem, obùj, obúti, obùl, obút.

isùjem, isùj, isúti, isùl, isút.

zhùjem, zhùj, zhúti al zhùvati, zhùl al zhuvâl —, zhujózh al zhùjezh (glagolško ime) zhuvènje al zhuvanje.

g) Mèrjem al merjèm ima: mri, mréti, mèrel —

orjem al oràm al òram, orji al oraj, orati, oral, oran.

8) Konez *kem*.

tkam ali tkem ima: tkaj al tki, tká-
ti, tkàl, tkán; drugih tiga konza ni no-
benih.

9) Konez *lem*.

a) Popolnim nevpravni so:

kólem, kóli, kláti, klal, klán.

mélem, méli al mlì, mléti, mlél,
mlèn al mlét.

štelem, štèli, štláti, štlàl, štlán.

Ti so druge vunajne podóbe, noitrine
pa perve, to je, so délavni, ne šturivni;
vuner šturiven je:

póshlem, póshli, pošláti, pošlál, pošlán.

b) eni tiga konza so šploh perve vu-
najne ino noitrine podóbe, navada po
vezh krajih jim pa daje tudi konez *lem*,
tak je: *gibam*; tirga po došti krajih isre-
zhejo *giblem*. Nektiri kraji imajo oba
konza v' navadi, kakor jim na esik pri-
de, tedaj pravio samo v' šdajnimu zhasu
ino v' velivnimu.

gibam ino *gíblem*, *gibaj* ino *gíbli*,
gíbati, *gíbal*, *gíban*; timu podobni so:

drémam ino *drémlem*, *gugam* ino *gug-*
lem, *kléпам* ino *kléplem*, *šhipam* ino *šhip-*
lem, *šhkripam* ino *šhkriplem*, *sibam* ino
siblem, *tipam* ino *tiplēm* (tipli namešt ti-
paj s'm šhe malokrat šlihal) sam *jemlem* je
povšót navaden, nikdir pa *jemam*, te-
daj ima:

jèmlem, jèmli, jemáti, jemál, jemán, (*jét* pa v' sloshenih) kakor sajét i. t. d. ti so taki:

isjémam al isjémlem, isjémaj, isjémati, isjémal, isjét.

najémam al najemlem, najémaj, najémal, najét.

objémam al objémlem, objémaj, objémati, objémal, objét.

odjémam al odjémlem, odjemaj, odjémati, odémal, odjét al odvsét al odsét.

pojémam al pojémlem, pojema, pojémati, pojémal.

perjémam al perjémlem, perjémaj, perjémati, perjémal, perjét.

prejémam al prejémlem, prejemaj, prejemati, prejémal, prejét, tako tudi: sajémam, vjémam, vnémam, itd. Od tod pride:

10) Konez *mem*.

Od saštáraniga *jemám* al *jmèm*, ktir is-haja is *imám*, tako je postavim: *vsá-mem*, kakor bi hotel rezi: *v sa imam*, v' sa jemam, v' sa jmem. Ti so vsi sturivni ino jih tako preprégamo:

objámem, objámi al objèmi al objmì, objéti, objél, objét

prejmem, prejmi, prejéti, prejét.

prímem, prími, prieti, priél, priét.

snámem, snami, snéti, snél, snét.

sajmem, sajmi, sajéti, sajél, sajét.

Vjámem, vjámi al vjèmi al vjmi,
vjèti, vjél, vjét.

vnámem, vnámi al vni, vnèti, vnél, vnét.

vsámem, vsámi al vsèmi al vsmi,
vsèti, vsél, vset

Pomnja. Kashe, de od *sajmem* isví-
ra deléshje *jél - a - o*, kar poméni *sazhél*,
kakor bi rékel: je jéla jókati, to je, sa
iméla je jók, sajéla je jók. Morebit pa je
ta rézh sgol íkrájshanje beféde *sazhél*.

11) Konez *pem*.

Hódi kakor *bem*, ima tedaj *fi* ino
el namešt *iti* ino *il*, kakor:

hròpem, hròpi, hròpsti, hròpel.

fòpem, fòpi, fòpsti, fòpel (fòpen al
fòplen v safòpen al safòplen hlév.)

tèpem, tèpi, tèpsti, tèpel, tèpen
al tepén.

12) Konez *rem*.

bèrem, bèri, bráti, bràl.

dèrem, dèri al dri, drèti, dèrel, dèrt.

pèrem, pèri, práti, pràl, prán.

mòrem, mòsi al mòresh, mòrati, mò-
gel (per -) mòran

srèm, srì, sréti, sèrel, sèrt.

shmém, shmì, shméti, shmèl al shèl,
shmet al shet.

shrèm, shrì, shreti, shèrel, shèrt.

tárem al térem al trem, tèri al trì,
treti, tèrel, tèrt.

zrèm al zverèm, zrì, zreti, zvèrel, zvèrt.

Ti vsi so delavni. Tako hodio tudi is nenavadniga *prèm* slosheni, ktiri pa so vsi flurivni, kakor:

Odprèm, odprì, odpréti, odpèrel, odpert.

Tako delajo: oprèm, perprèm, rasprèm, saprèm, vprèm; tih delavna podoba je: odpéram, opéram, itd.

13) Konza *sem* ino *sem*.

nèsem, nèsi, nèsti, nètel al nètel, nèsen al nefèn.

pásem, pási, pásti al páfiti, páfel, páfen.

rásem al rastem, rasi, rasti, rasel al rastel, ráthen.

tresem, tresi, tresi, tresel, tresen.

grisem, grisi, gristi, grisel, grisen.

molssem, molsi, molsti al mlesti, molsel, molsen: vsi ti so delavni.

14) Konez *shem*.

brishem, brishi, brisati, brisal, brisan.

kreshem, krèshi al krèšaj, krèšati, krèšal, krefan.

píthem (zherke) píshi, píšati, píšal, píšan.

píthem (s' sapo) pravio nektiri, vezh njih pa píham; tedaj: píhaj ino píshi, píhati, píhal, píhan.

teshem al tudi tèsam, tèšaj al tèshi, tèšal, tešan.

ishem, ishi al iskaj, iskáti, iskál, iskán; ti so vsi delavni.

15) Konez *shem*.

a) eni premenjajo *shem* v' *sati*, *sal*, *san*, kakor:

káshem, káshi, kásati, kásal, kásan.

lîshem, lîshi al lisaj, lîsati, lisal, lišan.

màshem, máshi al másaj, másati, másal, màsan

rêshem, rêshi al rêsaj, rêsati, rêsal, rêsan.

stêrshem al strúgam, stêrshi al strugaj, stêrgati al strugati, stêrgal al strugal, stêrshen al strushen.

vêshem, vêshi, vêsati, vêsal, vêsan; ti vfi fo delavni.

b) drugi ima o *si*, *zhi*, *gel*, *shen*, kakor:

lêshem, lesi, lêzhi, lêgel, (po -) lêshena trava.

fêshem, fési, fêzhi, fêgel (ob) fêshen.

strîshem, strîsi, strîzhi, strîgel, strîshen.

vêrshem, vèrsi, vèrzhi al vrêzh, vèrgel, vèrshen; sam strîshem je delaven.

16) Konez *tem* ino *tèm*

Hòdi kakor *dem* kakor ga tudi nek-tiri isreku ejo

gn tem al gnèdem, gneti, gnefti, gnetel, gneten.

mètem al medem, meti, mefti, metel, meten.

plètem al pledem, pleti, plefti, pletel, pleten.

zvetèm, zvetí, zvèfti, (ras-) zvetèn; vfi delavni.

17) Konez *vem*.

Rjövem, rjövi, rjovéti al rjuti, rjul al rijúl, je délavén.

18) Konez *zhem*.

Konez *zhem* je namešt *kjem*, *tjem*, *zjem* al *tam*, satorej v' drugih pregbah *k*, *t* al *z* na dan pride; so pa dvoji: eni imajo neokonzháven na *ati*, kakor:

a Klizhem, klizhi, klízati, klizal, klizan. mezhem, mézhi al métaj, métati, mètál, metan; šta délavna.

b) Drugi imajo neokonzhaven na *zhi*, veliven pa na *zi*, kakor:

pèzhem, pezi, pèzhi, pékel, pezhen. rézhem, rezi, rezhi, rékel, rezhen. fézhem, fézi, fézhi, fékel, fézhen. tézhem, tezi, tezhi, tékel (pre-) tezhen. tólzhem, tólzi, tólzhi, tólkel, tólzhen; rezhem je fluriven, drugi so délavni.

c) Konzi *ázhem*, *ézhem*, *ózhem* so délavni, ino njih konez na *tám* je med ludmi ravno tako navaden, kakor na *zhem*; imajo teda dva konza, kakor tiſti na *ujem*.

klepetám al klepézhem, klepetàj, klepetáti, klepetàl, (o -) klepetán

ropotám al ropózhem, ropotàj, ropotáti, ropotàl.

ſhegatám al ſhegázhem, ſhegatàj, ſhegatáti, ſhegatàl, ſhegatán.

trepetám al trepézhem, trepetàj, trepetáti, trepetàl.

d) *Hòzhem*, s' *h* sprédej, kakor ga gorénki Dolinzi prav isrékajo, al pa krajšhi med ludmi sem tertje navaden *zhem* gré tako:

hòzhem, *hòti*, *hotéti*, *hòtel* (hotla al hotéla itd.)

zhem, *hòti*, *hotéti*, *tèl* (tla) al *tèl* (tél.)

Nòzhem, ne *hòti* al *nòti*, ne *hotéti*, *nòtel*, (*nòtla*) al ne *hòtel* (ne hotla al ne hotéla.)

nezhem, ne *hóti* al *nòti*, *netéti*, ne *tel* (ne tla al ne téla)

19) Glagoli s' konzam *ém*.

§. 61. Takih je malo, vñak ima ívoje posebnosti; tukaj imash vñe:

dém, *désh*, *dé*; *déva*, *désta*, *désta*, *sh. dévi*, *désti*, *désti*; *démo*, *déste*, *déjo*: *dej* (*jes*, *dej*, *naj dé*; *dejva*, *dejta*, *dejta*, *sh. dejvi*, *deiti*, *dejti*; *dejmo*, *dejte*, *naj déjo*: *déti*, *dèl*, *dét*. Eni pravio rajšhi: *denem*, *dèni*, *djáti*, *djàl*, *djàn*; vuner tudi ti pravio: *terdoglavza dej v' íholo*, *dej ga k' délu*, al *dej ga drugàm*; kamor ga *désh* (*dénes*) mu nizh ne gréde v' glavo.

grém glej sgor: 4) Konez *dem*.

jém, *jésh*, *jé*; *jéva*, *jèsta*, *jèsta*, *sh. jévi*, *jésti*, *jésti*; *jémo*, *jéste*, *jéjo* rajšhi

jedó: jèj al jèj (jes) jej, naj jé; jèjva al jèjva (jèjvi al jèjvi itd.) jèsti, jedózh, jèdel, jèden. Eni tudi rezhejo: jevà, jèstà; jèvi, jèsti; jemò, jèstè.

Vém, sdajni zhaš kakor *jém*; veliven védi (jes) védi, naj vé; védiva (vi) védita (ti) védimo, védite, naj véjo al vedó; véditi, védel, véden.

Tako hodi: isvém al svém, ino savém se.

Drugi slosheni hodio drugazhi, sa take naj bo rasgled: povém, povešh, itd. kakor vem; veliven: povèj (pòvi) naj pové; povèjva (vi) povèjta (ti) povèjmo, povèjte, naj povéjo al povedó, povédati, povédal, povédan. Tako hodio: dopovém, ispovém itd. Dém, grém, jém so délavni, ti drugi sturivni.

Glagoli s' konzam *im*.

§. 62. Ta konez hodi veš po isglédu *gónim*, samo terpivno deleshje rado gré drugazhi, poštavim:

20) Konzi *bim*, *mim*, *pim*, *vim*.

Délajo deleshje terpivno na *blen*, *mlen*, *plen*, *vlen*, kakor: lubim, lublen; lómim, lomlen; kupim, kuplen; štavim, štavlen.

21) Konez *dim*.

Preménjamo v' *jen*, kakor: v`àdim, v`àjen; sódim, sójen; zhédim ima zhéden ino zhèjen; sam vidim ima viden.

22) Konez *nim*.

Se rad premenja v' *njen*, kakor smo sgor rekli, to je, gónen ino gonjen.

23) Konez *rim*.

Preménjamo v' *rien*, kakor: kúrim, kurjen; mérim, mérjen.

24) Konza *sim* ino *sim*.

Se spreménjata v' *shen* ino *shen* kakor: prósim, próshen; vósim, vóshen.

25) Konez *slim*.

Prejde v' *shen*, kakor: zhístim, zhíshen.

Pomnija. Ne tiri konze: bim, lim, mim, pim, vim déla o topléne, to je stavio *j* pred *en*, kakor: lubljen, hvaljen namešt hvalen, lómljen, kupljen, stavljen.

Glagoli s' konzam *im*.

§. 63. Med timi jih nékaj na stran vdarja, glej jih tukaj po svojih konzih:

26) Konez *bim*.

Déla vselej terpivno deleshje na *blen*, kakor dobím, doblen; sgubím prestavla vdar v' *sgubil*, dalje pak ima *sgubila* itd.

ferbí me, ima naj me ferbí, ferbéti, ferbèl, —

skerbím, skèrbi, skerbéti, skerbèl (o-) skerblen.

27) Konez *dīm*.

Ima terpivno deleshje na jèn, kakor: gradím, grajèn.

sedím ima sedì, sedéti, sedèl, —

28) Konez *jīm*.

Je vpraven, rasun:

bojím se, bóji se al boj se, bati se, bal sim se, —

stojím, stóji al stój, stati, stal (pre-) stán.

29) Konez *līm*.

Ima per střednih glagolih *éti*, *èl*, *én*, kakor: molím, mòli, moléti, molèl (po-) molèn; shelim, shèli, sheléti, shèlel (shelèla) sa - shelèn.

Djavni gredo prav, rasun:

Bolí me, bòli me al naj me bolí, boléti, bòlel (bolèla) je.

30) Konza *mīm* ino *nīm*.

Délata *nl*, *éti*, *èl*, kakor: shuím, shumì, shuméti, shumèl (shuméla) — bb-óním, bobnì, bobnéti, bobnèl, —

31) Konez *plm*.

gré prav, rasun de ima terpivno deleshje na *plen*.

kropím, kroplèn; terpím (pre -) terplen; isjémaj:

spím, spì, spáti, spàl (sa -) spán.

32) Konez *rlm*.

Hodi prav, samo terpivno deleshje déla na *jèn*, kakor: morím, morjèn; rasun:

gorím, gòri, goréti, gòrel (goréla itd.)

33) Konza *slm* ino *sím*.

Délata terpivno deléshje na *shèn* ino *shén*, kakor:

gasím, gàsì, gasíti, gasíl, gashèn.

jesím, to je, jés délam ima: jési, jesíti, jesíl, jeshèn.

jesím, to je, jéso komu délam al jésniga delam, ima: jési, jesíti, jesíl, jésen al jesèn: v' tim pomenu nektiri pravio: jésam, jésash itd. jésaj, jésati, jésal, jésan, kar se meni bolshi sdi.

34) Konza *shlm* ino *shlm*.

Imata po vpravi *shiti*, *shil*, *shèn*; *shiti*, *shil*, *shèn*, rasun:

díshím, díshi, díshati, díshal (ras-) díshán.

tíshím, tíshi, tíshati, tíshal (is -) tíshán.

beshim, béshi, beshati, béshal, —
dershim, dèrshi, dershati, dershal,
dershán.

leshim, lèshi, leshati, leshal (po -)
leshán.

mishím, míshi al mishì, mishati, mí-
shal, —

reshím, rèshi al réshi, reshati, re-
shal, —

35) Konez *tím.*

Hodi per djavnih prav, fredni pak
imajo *éti* ino *el*, kakor: hitím, híti, hité-
ti, hitel (pre -) hitèn.

36) Konez *vím.*

Tiga konza djavni imajo terpijno de-
leshje na *len*, kakor: lovím, lòvi, lovíti,
lovíl, lovlen (lovljen.)

Sredni imajo *éti* ino *el*, kakor: shivím,
shìvi, shivéti, shivel (o -) shívlén.

37) Konez *zhím.*

Djavni imajo vše prav, kakor: naro-
zhím, naròzhi, narozhíti, narozhil, na-
rozhèn.

Sredni imajo *ati* ino *al*, kakor: kle-
zhím, klèzhi, klezhati, klezhal (ras-) kle-
zháne (koléna.)

P o m n j a.

Vsi sloshèni glagoli hódio po stopínah svojih do sdaj raslózhenih pervoobrásnih, tudi takrat, kadar se spreménjajo is djavnih v sredne, al is srednih v' djavne; postavim: *terpím* ima vselej, tèrpi, terpéti, terpel, naj pomeni al de sgol *terpím*, al de kakshino nadlogo *terpím*; sredni *odterpím*, ima *odterpéti*, *odterpel*, kakor djavni *preterpím*, *preterpéti*, *preterpel*. Djavni *poleshím* travo ima, travo *poleshati*, travo *poleshal*; kakor sredni glagol *leshím*, *leshati*, *leshal* i. t. d.

V. D e l é s h j e.

§. 64. Kaj je deleshje, smo shé povédali §. 51. je namrezh beséda deléshna glagolskih ino perlóshkih lastnóst. Kako se ima v' govorjenju véساتи, bomo v' tretjemu délu (C. Véсанje) kasali.

VI. P r e d l ó g.

§. 65. Predlógi so besédize, ktire predlágamo drugim besédam sa kásati, kako se ena stvar nanásha na drugo, kai je ena rézh proti drugi, kako se dve rezhi med seboj al proti seboj sadershiti, postavim re-

kózh: Sava tezhe proti zhernimu morju, kashem s' befédo *proti*, kam te Sava ne-
 fe: Peter gréde mémo mene, kashem s'
 befédo *mémo*, kako te Peter proti meni
 sadershí. Ravno to kashem, kadar re-
 zhem: glej poglèj *mémo* gré, pa ne po-
 gléda v' mé. Befédize *proti*, *mémo*, v' ino
 druge take vfelej stojé pred drugimi befé-
 dami, sa to jih klizhemo predloge, kér so
 predloshèni drugim.

§ 66. Predlogi so eni nelózhlivi, to
 je, ktire tako pred druge beféde postav-
 lamo, de se s' njimi spopádejo v' eno be-
 fédo, ino de nikol sami sá se ne stoje, ter
 se nikdar ne dajo od drugih lózhit. Dru-
 gi so lózheni ino lózhlivi, to je, al stojé
 sami sá se, al se tudi nektiri s' drugimi
 befédami spopádejo, pa se dajo lózhit.

I. Nelózhlivi predlogi so: *ras* — *pre* —
spr: — postavim: *ra* *tergam*, *pretergam*,
premajhin, *spreménjan* se.

II. Lózhlivi snajo s' drugimi befédami
 spopádeni biti ino tudi sami stati, ti so:
bres, *do*, *is*, *med*, *na*, *nad*, *o* al *ob*-
od, *per* al *pri*, *po*, *pod*, *pred*, *spo*, *spre*,
f', *so*, *s'*, *so*, *sa*, *v'*, postavim: *bresdúthen*,
dodajam, *isrózham*, *medstavim*, *nalo-*
shén, *nadlóga*, *ovít*, *obdán*, *odgernem*,
perlóshnost, *prihod*, *popàrim*, *podlóga*,

predhájam, f' hod, stisnem, íosed, svit,
softavlam, sarod, vpadem, ípopàdem,
íprimem,

III. Lózheni ío vsi drugi, ktire bomo
kmalo imenvali, ino ti íe s' drugimi ne
ípopádajo, svunaj zhe bi kdo nove íkla-
danja beíedi vágati hotel.

§. 67 Lózhlivi ino lózheni svunaj
ípopádanja s' drugimi devajo imena, pred-
lógé ino namestiména v' kakíhin neravni
padesh, to je, ne v' imenvavniga, ktir íam
je raven, temozh v' ktirga drujga, ktire
vše klizhemo *neravne*. Med timi ío taki:

a) Ktiri hózhejo *rodivniga*:

bliso	okróg, króg, okól,
bres al pres	okóli, okólj
do	poleg
is	prék
is med	prizho
namest	rasun
mémo, mém	ípod
od	ípréd

íréd

savol, saítrán, obífran

sgòraj, sgòrej

snotri

sravno, sraveñ

vunaj, svunaj

verh

vííhe.

b) Ktiri hozhejo *dajavniga*,

1. všelej ga hózhejo bres pogòja:

k' ino h', próti, napróti, naprót, nasprót, naprèj.

Pomnja Namešt *k'* stavimo *h'* pred glásmi *g, k, ik, sh, z, zh*, postavim: *h' gabru, h' kraju, h' ikali, h' sheni, h' zésti, h' zhlovéku.* Napro*i, naprót, naprèj* ino *nasprót* všelej sad stóje, kakor: meni *napróti gré, nam naprej gré.*

2. vzhafi ga hozhe ino s' pogòjam:

Sóper; to je s' tim pogojam, de prashamo: komu *soper*? ino de sad stoji, postavim: meni *soper délasth.*

c) Ktiri hoté toshivniga,

1. bres pogòja všelej:

škós, sa, zhes.

2. s' pogoiam, na prashanje: *kam? doklèj? kaj? kamo nèki?*

ob, kakor: *ob* poshtenje *priti*, *ob* zhašt perpraviti

med, mej: *med* kolésa *padem*, *med* otrobe se *mélham.*

na: *na* goro, *na* drugi dan, *na* *Láshko*, *na* potok, *na* študènz, *na* *Dunej*, *na* kvilhko.

nad: tizh nad hiſho séde, ſo ſhli nad Turka.

po: po koga grém, hitím, pridem, ſkózhim, poſhlem itd. kadar ſe gibam po kakſhino rézh.

pod; kadar ſe pod kaj ganem, kakor: pod ſtrého ſtópim.

sa, to je sad sa nekaj grém, kakor: sa ſid ſe ſríem.

v', to je kadar ſe v' nekaj podám, kakor: idi v' ſhiſho, v' Dalmazio itd.

d) Ktiri hoté ſkasaven padesh,

1. bres pogoja:

per al pri, kakor: per rokah, per ſidu.

2. na praſhanje: *kjé? kako? kdaj?*

na: na kòlah.

ob, to je ob kakim zhaſu: ob ſheſtih. Pomni: o rad ſtoji pred glaſmi *b*, *p*, ino *v*, zhe ni nevarnoſt pomóte, kakor: o binkuſhtih, o velíki nozhi, o praſnikih; pa tudi ſploh pred praſniſkih imenih, poſtavim: o trojázih.

po: po ſneſtnikih je ſnég, po planínah lepa paſha, po ſovraſhnikih mahnem, po délavnikih pride praſnik.

v': v' ſholah imajo pridne rádi.

e) Ktiri hozhejo ſturivníga,

1. vólelej:

s', *ſ'*, *ſo*, *so*: s' noſham, s' tovarſham.

2. na prashanje: *kje?*

med, mej: med hishama je niva, mej délam si vzhalí oddahni, *mej tolovéje sajidem*

nad: nad nama je nebo višnélo.

pod: pod gabram se hladiva.

pred: pred nama je trata selena.

sa: sa nama sori s' ruzdezhim sadjam navésana jablan.

VII. N a r é z h j e.

§. 68. Narézhje pové, kako se kaj godí, kjé, kdaj tegodi, al se je godilo al bo. Postavim rekózh: *drugázhi mislim, tukaj sim bil, drévi pojdem*, narekujem, kako mislim, kjé sim, kdaj pojdem; tedaj *drugázhi, tukaj, drévi* so narézhja, ker narékavajo, kako so naménjeni glagoli: *mislim, sim bil, pojdem*; to je, kér s' njimi narézhemo kakíhino je délo glag lovo, al kakshine so njega okóshine. De s kratko ino vuzhèno besédo govorím, bómi reke: *Narezhje* je beséda narekajózhja al glagolovo kákshinost, al njega okóshine. Tedaj so podobne perlógam, to je, kakor perlog kashe, kákshina je iménvana rézh al ošeba, tako narezhje, kákshino je glagolovo djanje al terplenje.

Satorej je vsák perlóg v' írednimu spolu, imenvavniga pádesha, edinjiga íhte-

vila, po vsih stopnjah mérjenja, shé savol tuga narézhje, ako ga glagolu perlòshimo, postavim: mladénzh *lepo* bére, *lèpshi* pishe ko láni, *le narlèpshi* vède.

Verh tih is sledniga perlòga vsétih narézhij je she velíko drugih pravih. De ré prave narézhja raslozhno pred ozhi postavim, jih tukaj pod prashanja sverstim.

Narézhja na prashanje:

a) kjé?

bliso, blishi, narblishi; dalezh, dalje, dalj; drugej, kjerkol, lih tam, néki; níkir, nígdir, níkdir; nótri, ondi, pòleg, povsòd, prozh, femtertjè al fem tertjè, ípòd, fréd al frédi, fhtriz, sad, sdól al sdòlaj, sgòr al sgòraj, snótri al snótraj, sraven al sravno, svuni al svunaj, tam al tamki al tamkaj, tuki al tukaj al tu, vmél, vunàj, vunód al unód.

b) kòd?

kódar, drugód, tód al letód, íkós, íkos in íkòs, onód, vunód, prék, nékod.

c) od) kòd?

od kódar, od dalezh, od drugód, od nékod, od onód, od tód, od vunód.

d) kolko krat? kolkrat?

tolko krat al tolkrat, pogósto, porédko, ípét al íopét, zhafí al vzhafí, malokrat, manjkrat, dostikrat, vezhkrat itd. s' perstavkam *'krat*.

e) kólko? kólíko?

dovèl, dosti, malo, manj, malo al en málo, en manj, nékaj al nékej, faj al vsaj, tólko al tólíko al télko, velíko, vezh, narvèzh, prevezh.

f) kdaj?

bersh, danaf al dnef, davi, davno al sdavno, dopoldne, drévi, jádreno al jáderno, jutri al sajtro, kadar, kadar-kòl, kdej al nékdaj al nékidan al nék-dej, kmal al kmalo, kòj al tkòj, lani, létaf al létof, lih, lih prav, napósled al sadnizh, nikdar al nikòl, novizh al snòviga al snovo, nozój, opoldne, opolnòzh, pojútrinim al pojútrishnim, popoldne, popréd al poprej, pozhasi, préd al prej, predláni al predlaníkim, pred vzhéraj, ravno, fizer al ízer, íkor al íkoro al íkoraj, ínózhi, sdaj al sdej, sdaj sdaj, sdajzi, sgódaj al sgóda, smiraj al smiram, svezher, she, shé al vshé, tazháf al takrát al tedàj, únidan al undan, vedno, všelej, vzhéraj, vzhasf al vzhafí, zháfama, zhedalje.

g) doklèj?

do, dokler al dokle, dotlè, dosdaj.

h) kako?

bol al bolj, drugázhi al drugazh al inàk al inàko, kakor, na gláf, nàpak

al nàpek, rado, posébej, poséбно al íú-
febno, samótesh, skup al vkup, saftó n
al saftón, slasti al slast, slo, snák al sna-
ki, rítniko, tako, tako kakor, tako ka-
ko, víhézh, zlo.

Pomnja. Na prashanje *kako* odgovar-
jajo tudi

a) naméštné deleshja, postavim: skri-
vaj, skrivshi, skákama, tákama, stákama,
natégama, stojé, gredé, oprímíhi itd.

b) imena ino perlógi v' sturivnimu
padeshu bres predlóga s' ino s' konzam
ama al *oma*, kakor: tíhama, védama,
stràhoma, máhama al máhoma; te pride-
jo od imén: *tih*, *védnost*, *vid*, *strah*, *máh*.

Tedaj take deléshja ino iména le sna-
jo tudi íhtéti med narézhja.

i) kam?

dalezh, dalje, doli al dol (tje doli,
sem doli) drugàm, góri al gor (tje gori,
sem gori) kamor, kamorkol al kamor kol,
kvishko, mémo al mém, na, na dvoje,
naprej, nàrasen al saktébi, násáj, nas-
dól, nékam, nikamor, notri, okól al okó-
li, prék, prozh, sem al lèsem al sè, tje
al tjekej, sem ter tje, vun al vunkej.

k) kako silno?

komej al komaj, prav, skoro al
skorej, slo, zlo.

l) je li? li? al li — al ne?

blèso al bles, je (kaj pa de, kaj pa) ne, zlo ne, kratko nikar ne, po nobèni zèni ne, jávalne, nikár, nikár ne, nikarta, nikarté, pázh, morebit, sna bit, mordè, ref, saréf.

m) sa kaj? sakáj?

sa to, sato, savol, tjer al kjer.

n) doklèj?

dotlè, doklè.

o) dokorèj?

dosorèj.

p) obkorej?

oblorèj.

r) odklèj?

s' mládiga, od-itd.

Pomnja. Vše té prašhanja so tudi narézhja, kakor so njih odgovori.

VIII. V é s.

§. 69. Vés je be'édiza, ktira skup véshe dvé al vezh drugih be'éd, dva al vezh stavkov govorenja Postavim: ogin ino vóda, al plavaj, al vtòni, zhe v' morje padesh; tukaj so vesi: ino, al, zhe,

ker druge besede ino isréke vkup véshajo. Vési to devetire :

1) Vésavne ino rasproživne :

ino, in, i; ter, tar; tudi, tud; kakor tudi, kar — tolko, kakor, — tako, li — al, zhe vezh — tim vezh, ne samo — she veliko vezh, nékaj — nékaj (sempla je po verhu nékaj suha nékaj mokra) ko — to (ko bi ga naj raji vidil, to ga ni) rasproživne: ne — ne, zhe manj — tim manj, niti — niti.

2) Lozhivne:

pà, pàk; temozh, (to stavimo, kadar pomen dveh isrékov lozhimo, kakor: ne jegram, de bi obogátìl, temozh de enkrat írezho poskufim.)

Ampak (stavimo, kadar se predméti nathih isrékov lozhio, kakor: ne jegram, ampak li glédam.)

al, ali, ne — temozh, ne — ampak, ne li — ampak tudi, de fi ravno — vuner, deflih — vuner, de lih — vuner.

3) pogajivne al vgovorivne :

ako, ak, zhe; ako bi, zhe bi; ako ne, zhe ne; de li, ako li, zhe li; dokler, dokle; li.

4) nasprotivne al soprotivne:

al; al — al; pak, pa (pak ino pa v' timu poménu ne stoji spred, ampak sa per-vo besedo v' isreku, kakor: on déla, ti pa krisham roke nósih.)

li, lamozh, vuner al vunder.

5) dovolivne:

deslíh, deslíh, de lih, ako lih, zhe lih, de ti ravno; sizer, izer.

6) vsrok snanivne:

kér, tjer, dokler; de, de bi, deb'; satórej, tórej, sa to, tedàj.

7) íklepavne, to je, íklep délavne:

tedàj, tedèj, tórej, satórej, sa to, savol tiga, sa tiga voljo; po tim kér.

8) veršlivne:

verh tiga, sravno tiga al sraven tiga, potle, potlej, napósled, sadnizh.

9) permérjavne:

ko (Triglav je víshi, ko Grintoviz) lih (lih to nozhem rezhi — to lih nisim ménil. —)

IX. M e d m è t.

§ 70. Medméti so besédize, s' ktirmi damo na snanje kakihin obzhutik nashe du-
h

the ; so glasi nashih nótrinih obzhutkov, ktire med nash govør vméš metamo ali mézhemo ; so, de prav na tanko rezhem, oglasi nashiga obzhutenja.

Tukaj imash per naš navadite obzhutne oglàte :

1) Oglàs veselja : ju ! ju ju ! juhej, hájśasa ! hòpśasa ! hojà ! hujá !

2) oglàs shálosti : àh ! òh ! ó ! joj ! o joj ! jòjmene ! gorjé ! gorjé meni !

3) oglàs sazhúdenja : ò ! ó ! ev ! tète ! ni mogózhe !

4) oglàs sapásenja ali obnáglenja : ohò ! hà ! hahà ! (sim te dobil , sim te vjel)

5) oglàs podbudènja : àla ! nò ! nu ! nujte ! li na noge !

6) oglàs rihiga klízanja : št ! bšt ! tudi molzhat (velévanja)

7) glasniga klizanja : òj ! ójte ! zhàj ! (daj sem.) nà ! najte !)

8) oglàs gnúlenja : pej ! (fej) bà ! báh (sanizhváje.)

C. VÉSANJE.

§. 71. Vésanje vuzhí samotne beséde vé sati v' skup dershé zhe govorjenje. De se nam bo govorjenje vé sálo, je tréba pervizh vé diti, kako se vlako pleme besédi s' drugimi sklépa ino skláda; drugizh, kakshin sléd, versto ino red hozhejo beséde imeti v' zelih isrékih ino stavkih govorjenja.

I. Sklad besédi med seboj.

Sklad iménov s' iméni.

§. 72. Dva imena (al njih vezh) stavimo v' en ino ravno tisti padesh, kadar stojé v' *eni perméri*, to je:

a) Kadar so s' vésmi al med seboj svosláne, al rasprójene, postavim: sonze svéti dobrim ino hudobnim; premislík, vum ino sovét najdemo per starih; nisim najdel ne gospodarja, ne hlapza, ne dékle domà.

b) Kadar eni rezhi vezh imén damo, al sa ralózhik perkládamo, postavim: pod Zelarjam Avgustam. Krajn stoji na réki Savi. Jadar mesto Dalmaszko.

§. 73. Med iménama v' *neenáki perméri* tisto imé, ktiro odgovarja na pra-

shanie *zhigáv*? preménjamo v' *perlastivni perlòg*, zhe stoji sgol lame, ino bres perlòga, bres namestiména; ino ga ikladamo v' spolu, shrevilu ino padeshu s' drugim iménam, postavim: Krajnzi so na Zesarjovo povèle naredili zesto proti Terstu (kdo je naredil? — Krajnzi; kaj? — zesto, kam? proti Terstu; na ka? — na povele; na zhigavo povele? — na *Zesarjovo*) Tako pravimo:

méstni ludje, *sofédova* hisha, shpanski kral, morska voda, vojskina *frézha*, smertna nevarnost, Jakova Miza, Mizin Jaka, zesariske povela, to je (vezh zesarjov povela, al sploh *kaiserlich* ne des *kaiserö*) telo je *dühovo* prebivalshé.)

Zhe pa take iména niso sgol lame, pridejo v' rodiven padesh, postavim: na Zesarja Karla povèle, na Karla shestiga povele, na svetliga Zesarja povele, ludje *tersháshkiga* mésta, hisha mojga *soféda*, voda *adriashkiga* morja, zheterte vojske *frézha*, itd.

§. 74. Kadar *en del zéliga* imenujemo, pride ime *zéliga* v' rodiven padesh, postavim: kol kruha, versta drevél, polovíza nive, ura je shtir in dvašeti dél dnéva, vos lena, ikléda rib, konez nive, per kraju morja, sazhétik modrosti je strah boshji.

Pomn'a Takim skladam so tudi nek-
tiri drugi podobni, ki ne poménio naravn-
nost en del zéliga, postavim: B g je sa-
zhelnik sveta, v' frede morja je ena truma
ludi vtonila; zhafti lakomnost je sapelí-
va, zhafti marnost je prav. — Vum tvoj ino
navada med ludmi te bota dalje vuzhíla,
kaj je lepshi.

§. 75. Kadar *popisujemo* kakshino rezh
po svoji *lastnosti*, podóbi, velikosti, téshi,
vrédnosti, zhasu, terpéshu al shtevilu,
pridejo té lastnosti v' rodívni padesh, ka-
kor: mladénzhi dobriga sérza, zvét po-
tebne lepòte; zhlovek nesnáne velikosti se
pravi velikán; suliz dvajset liber se réd-
ko najde; zhigar je malo, je drago; déte
shtirih rédnov; mersliza lanska zeliga lé-
ta se mu she posná; snég je béle barve
voda pa nobène; star dveh lét, léta star, itd.

Pomnja Snamo tudi rezhi, poséбно
lep zvét, nenavadno velik zhlovek, dvaj-
set librini sulzi, je drago, lanska zelolét-
na, snég je bél; tako tudi: sód sheft vé-
der, al sheft védrin sód; zhlovek shlaht-
niga roda, al shlahtno rojen, itd.

Sklad perlóga s' imenam.

§. 76. Perlog stavimo al pred imé, al
sa imenam, kakor hozheta imeti lepshi
glaf ino perpotif, ter ga skladamo s' ime-

nam, to je, ga dévamo v' tisti spol, shtevilo ino padesh, ktirga je imé, postavim: stara petiza star priatel, sdrava pamet fré-zha velika, Bog je gospodar premoshenja nashiga, itd. Karel Velki, Albert Pervi, imata perdévik sa seboj.

Pomnja. Zhe se perlog nanasha na vezh imén, ga skladamo al:

a) s' imenitnejim spolam (nar imenitnei je moshki spol, potle, sredni, sadni je shenki) tedaj: jelen, tele ino kushuta so lovzam vshli; tele ino koshuta sta vshla lovzam (ne vshli) prav pak: serna ino koshuta sta (sti) vshli, obilnost in lenoba sta shkodlivi.

b) s' tistim imenam, na ktirga se perlog narbol namasha, postavim: Mésto Terst je lépo, Terst primoriko mésto je lép.

§. 77. Perlógi, ktiri poménio skerb, strah, veselje, obdolshenje, posablenje, spomin, obilnost, nimanje, snanje, shele; devajo imé svojiga predméta v' rodiven padesh, postavim: zhahti *maren*, *bojèzh* ludi, *vesèl* dobre létine, *kriv* tatvine, *posabliv* svojih dolshnosti, *pomliv* prejetih dobrót, *sit* kruha, *potreben* hrane, *snaden* lepih vumétnost, *shèlen* navúka, taki perlogi so she ti: *delèshen*, *dovólen*, *lákomen*, *marliv*, *pláshen*, *pòlen*, *posbrèshen*, *pra-*

sen, premóshen, rasúmen, rodovíten, skerben, skúshen, slisnen, strashliv, svéšt, smóshen, shejin, várizhen, vâjen, vréden, vumén, vuméten.

§. 78. Dajavni padesh hozhejo perlogi: dopadliv, enák, korísten, lasten, lub, perlizhen al prilizhen, permérjen, podobén, pokóren, poslúshen, prieten, spodóben, svešt; vsi ti na prashanje komú? postavim: svéšt gospodarju itd.

§. 79. Toshivniga s' predlogam na hózhejo: bólen, gluh, hrom, imeniten, slab, slép, slovèzh, vbóshen, postavim: bolen na pluzhah, gluh na eno vuho, itd.

Raba shtevilnih imén.

§. 80. Vse pervoobrasne shtevíla od pèt dalje so v' imenvavnimu ino toshivnimu padeshu imena íredniga spola. Take so tudi vse is rédovnih shtevil ino drugih pregíblivih shtevilnih imén isobrasene narèzhja v' írednjimu spolu. Tedaj pridejo v' rodívni padesh tiste imena, ktire pomenio zeli rod, is ktirga je tisto shtevilo vséto, postavim: pet nashih íosédov je prizhalo, shest íosédov so na perlégo gnali, dvoje telét, troje otrók, zhvetiro ráz, itd. V' drugih pádeskih pa take imena v' ívoj pravi padesh pridejo, postavim: sedmim íosédam je bila perléga dana, s' ós-

mimi prizhami je svojo pravizo skasal, per desetih prizhah so bile betéde enake.

§. 81. Ure shtejemo s' pervoobrasnimi shtevili, postavim: je ena, je dvé, je tri, itd. okol ene, dveh, tréh, shtirih itd. ura bíte eno, dve, tri, shtir, pét, dvanajst

§ 82. Per vezh vkup stojézhih shtevilih ino létnih zifrah sklanjamo samo sadno zifro, postavim: sim v' pédetet, ino zheter-timu létu, sim v' shtir ino pédesetimu létu, v' jesar ofem sto in enajstimu letu.

Sklad ino raba namestimén.

§. 83. Sklanjavne namestiména skladamo s' imenmi ravno tako, kakor perloge, v' spolu, shtevilu ino padeshu.

§. 84. Višhi in imenitnejši ludi, ktire posebno poshtujemo, v'lelej imenujemo s' *vi* namest *ti*, *oni* namest *on*, postavim: ozhe! vi ste rekli, de me bote v' sholo dali. Mati gostje napravljajo, sa to ki bodo moj striz k' nam prishli. To se pravi, de jih ne *ti-kamo* ampak *vikamo*, kadar so prizho; ino kadar jih tukaj ni, jih *onikamo*. Prizho koga onikati, je némhvanje ino proti Nemzam navadno. V' pridigah ino visokih govorih je li vikanje in tikanje v' navadi.

§ 85. Kadar odkasan glagol stoji v' stavku, takrat namest *mene*, *tebe* itd. stavimo: *me*, *mi*, *te*, *ti*, *se*, *si*, *ga*, *mu*,

je, ji, jo, jih, jima, jim, postavim: daj mi bukve; ne dam jih, sa to, ki so me drago stale. Stavimo pak: *mene, meni, tebe, tebi, sebe, sebi, njega, njemu, nje, nji, njo, njih, njima, njim*.

a) Kadar ni v' stavku odkásaniga glagola, postavim: komu both te bukve dal? — njemu.

b) Kadar potís na nje dévamo al je nasprotnost, al permérjenje al delenje kakor: meni nisi pokóren, ki sim tvoj vuzhenik? Ne tebe ampak njo íthem; meni vsame, tebi da; meni je podóben, ne tebi; mene ino tebe je pohvalil; tebi vezh verjamem, ko njemu.

c) Kadar imajo predlog ípredaj, kakor: na njega, k' nji, sa njih.

Pomnja. Sa predlogmi: na, nad, ob, med, po, pod, pred, íkos, ípód, sa, v' to je *va* prevrazhamo *njega* v' *nj* ino jih íklénemo v' eno besedo, postavim: nanj, nadnj, óbnj, mednj, pónj, pódnj, prédnj, íkósnj, ípódnj, vanj, nanjo, vánjo; itd.

§ 86. Povrativno namestime *sebe* al *se* veljá sa v'le liza ino íhtevíta, kadar kol se govor nasaj povrazha, tedaj pravimo: bojím se, bojih se, bojí se; bojva se itd. sebi orjesh, sebi vlazhish, sebi both tudi shel; lubite se med seboj; íva sí v' rodu; íte sí svoji. Tako tudi perlastivno *svoy*,

postavim: poshtuj tvoje starše; varvajmo tvoje blago) itd. Kadar se pa govor ne povrazha, lozhimo lizhne namestimena, postavim: meni orjesh; varvaj moje blago; tvojga konja jésdim. Pred tvojo hišo pométaj, ne pred mojo.

Pomnja. Namešt *sam sebe* je tudi sadost rezhi *sebe*, postavim: sebi vse dovólih, drugim nizh; sebe lubilh, sa druge ne maralh.

§. 87. Slovenzi nimajo zhlenov, ktiri bi spol kasali kakor jih tudi Latínzi nimajo, tedaj de se pomoti vganejo al de kaj prav pokashejo, stavio kasavno namestimé *ta*, ino ga ne skladajo s' imenami (nek-tiri pak) postavim: Laban je imel dve hzheri, ta starejšhi je bilo imé Lia, ta mlajšhi pa Rahel; al (ti starejšhi — ti mlajšhi.)

§. 88. Namešt: je njegova teta, je moj striz, itd. rezhemo tudi: mu je teta, mi je striz, itd.

§. 89. Na prashavne namestimena odgovarjamo s' tistim padesham, ktirga je prashanje ino ne pravimo: *ja* al *je*, rasun na prashanje: *je li?* Postavim: koga si vidil? — tvojga priatla. Si vidil mojga priatla? — vidil sim ga. Zhigava je ta hišha? — solédova. Kaj imash raji modróst al bogastvo? — modróst. Je do-

má? — je. Je li sdrav? — ni. Je li de? — je. Je li réf? — ref je. Si ti Jaka? — sim. Si rékel? — rekel sim. Me маш rad? — rad. Je ta šuknja tvoja? — moja.

Pomnja. a) Prashavna *kdo?* *kaj?* slušhita tudi sa neprave prashanja, postavim: ne vém, kdo je ta zhlovek. Vésh, kaj je ta shum? Povej, kaj je to.

b) Prashavni *kdo?* je sa vse spole ino shtevila, postavim: kdo ste vi? kdo so ti ljudje? kdo je ta dékliza?

c) Rezi: zheša (ne koga) se hvalish? V'zhim so ljudje prebivali (ne v' kóm.) préden so si hišhe délali?

§. 90. Sa nanashavnim *kdor* ne stavimo kasavniga, kakor: *kdor* hozhe obogatiti, pade (ne: *ta* pade) v' skušhnavo, *Kdor* nozhe delati, naj tudi ne jé.

§. 91. Kadar *nékaj* is kake mnoshize imenujemo s' nameštimeni, takrat pride imé tiste mnoshize v' rodivni padesh, postavim: ktir tih dveh? *Nékdo* tih ljudi. Obkorej dneva? Nizh takiga ne vem. Vaf eden je tiga kriv; naf nobeden ni kriv.

Vesanje glagolov sploh.

§. 92. Tiste isréke same isgovarjamo v' terpijnimu salogu, ktiri nimajo noben-

ga padesha s' predlógam od v' sebi, kakor: konj je na patho gnan. Tat je bil ispodèn. Ta mosh ino shena sta lòzhena. Ne pravimo pak ino ne smémo rezhi: Konj je od mene na patho gnan: tat je bil od mene isgnan: ta mosh ino shena sta od gospojke lòzhena; ker to poméni od mene prozh, od gospojke prozh. Zhe tedaj mislimo povédati, de sim jes to delal, de je gospojka sturila, pravimo vfelej: konja na patho shenem: tatu sim ispodil: gospojka je tiga mosh ino sheno lozhila. Od tebe mi je povédano, ne poméni, de si ti povedal, temozh de so drugi kaj od tebe povédali. Je sizer magozhe bres pomote svumiti, kaj se rezhe: mish je od mazhka jéden. Al naf nobeden tako ne porezhe, to ni po nashé, temozh li v' djavnimu pravimo: mazhik je mish. Nash terpivni salog je filno rédek, ino li s' samim imenvavnim padesham navaden.

Pomnja. Djavni glagoli se premené v' íredne, kadar jim povrativni se perloshimo, kakor: vuzhim, se vuzhim. Nasproti imamo dovel írednih, ki se sprevershejo v' djavne, zhe jim predlog predstavish, kakor: si ozhi saspím, travo poleshím, nodloge prestojim itd. Taki tedaj imajo tudi terpivni salog ino deleshje.

§. 93. Lihne nameštmena so v' poslednimu slogu sapopádene, tedaj ne pravimo: jes gónim, ti gonih, on goni itd.

Ampak: gonim, gonih, goni itd. Samo takrat jih predstavljamo, kadar al s' potilam govorimo, al kadar je nasprotnost, al permerjenje s' drugim imenvavnim, kakor: jes delam, ti špih, on je grá. Mi shelimo, vi vupate, oni imajo.

§. 94. Ne ponavljaj pomoshniga glagola v' vezh ikup svesanih isrékih, postavim: lani sim mu pisal, sa hitri odgovor profil, ino njegovo písmo the li daná prejel; sa to kadar pride, ga bom práhal, kaj si délal, ino zhe nima isgovora, ga priasno krégal.

Vesanje glagolov s' imenvavnim padesham.

§. 95. Vlaki glagol, kir ni v' neokonzhavnimu salogu, ima en imenvavni padesh per sebi, ktir je al délaviz al terpíviz ino ktir odgovarja na prathanje *kdo?*

Po timu imenvavnimu te glagol vlelej ravná, kar tizhe spol, lize ino shtevilo, tedaj moshák naj rezhe: sim govoril, ne: govorila (*loquutus sum*) shenska naj rezhe: sim govorila (*loquuta sum*) Rezi: Zizero ino Demósten šta bila narbol slovézha govorza. Gori Hekla ino Etna vzhafi oginj vun mézheti.

§. 96. Glagoli: *sim*, *bom*, *se klizhem*, *se imenujem*, *se pissem*, *nisim*, *ostanem*, *se mi sdi*, snajo dva imenvavna poleg sebe imeti, kakor: Salomon je bil Kral; kaj boš? sidár bom; se imenujem Polóna; Oktavian se klizhe rajshi Avgust; Juri se pishe Ravnikar. Kri ni voda. Osel ostane osel. Tvoj pajdash se mi sdi poshten mosh. Se klizhem, imenujem, pissem imajo tudi dva toshivna, kakor: me klizhejo Polono itd. Tudi rezhemo: se pishe Dragar, al: mu je Dragar ime; ji je Polona ime.

Glagoli s' rodivnim.

§. 97. *Nimam* ino *ni* hozheta rodivni padesh tiste rezhi, ktire nimam, ktire ni.

§. 98. Rodivni padesh tudi dajejo svojmu predmetu tisti glagoli, ki pomenio strah, obdolshenje, obilnost, malost, shele, gnusenje, potrebnost, framoto, proshno, zhakanje, veselje. Postavim: *bojim* se kakshine stvari *Vsim* tim snamo perstaviti besedo *kakshine stvari*. Tukaj jih imash po abezédni versti: *dershim* se, *dolshím* (obdolshím) *dotíkam* (dotaknem se) *hvalim* se, *kasám* se, *lastím* se, *lótím* se; *naglédam* se ino drugi taki, ktiri poménio fitost al napolnenje do fitiga, s' predlogam

na pred teboj, kakor: nájém se, navelízham se itd. nalesem se, navsamem se, ogibam (ognem) se, podam se svoje pravíze, polastím se, polaknem se, popadem se, poslushim se, postópim se, potrebujem, preprizham se, primem se, tím (njegove míli, lépiga obrasa) itd. smilim se, spokorím se, spomnim se, spovém se, sramujem se, sram me je, strashim se, sderším se, snebim se, tóshim (obtoshim) se, tréba mi je, vadim se, varvam ino varvam se, veselím se, vustim se, vuzhím ino vuzhím se, zhakam.

Glagoli s' dajavnim.

§. 99. Taki so: se mi hózhe, se mi nózhe, naslédvam komu (koga ino sa kom) imejam se komu, smili se mi, shal mi je, zhudim se komu.

Glagoli s' toshivnim.

§. 100. Toshivniga imajo lakho vsi djavni na prashanje: *kaj? koga?* posebni pa so tisti, ktiri ga hozhejo bres tiga prashanja v' drugih vunajnih jesikih, taki so: me *imenujejo* Jerneja, me *kližhejo* Polóno, se *skashem* poshteniga, *sahvalim* koga.

Vézhi del pravimo: *prosim te sa nékshino rezh*, pa tudi: *eno rézh te prosim*; *prasham kaj*, *prasham koga* po kakim zhloveku.

Pomnja Skasaven ino sturiven padesh délamo vselej s' kakim predlógam; ino smo shé rekli per predlógih, ktiri ino kdaj jih hozhejo iméti.

§ 101. Neokonzhavni perfekán náklon délamo vzhafi savol lepshiga gláfa, kadar bi dva gláfnika sláfti dva *i* vkup prishla. Vselej ga pa délamo. 1) Kadar okonzhani glagol gibanje poméni, kakor: grém orat, pridem glédat. 2) sraven perlogov: lahek, teshek, vreden, gerd ino nektirih takih, postavim: teshko je délat, lahkó pa druge glédat. Je gerd vidit, je vrédno se ga ogíbat. 3) per glagolih, ki pove'je poménio, kakor: v' sholi moresh molzhat, se imash vuzhit, si dolshen pasit, velím délat, vkashem it.

Raba glagolskih podób.

§ 102. Delavni glagoli ne poménio li, de sda; délam, snajo tudi poméniti, de delo ponavlam, de ga vezhkrat, de ga spét in spét delam. Snajo tedaj tudi ponavlavni ali spétvavni biti. Satorej porzhesh: enkrat *terknem*, vezhkrat *terkam*. Kadar srova dila na tonzu vezhkrat sapored *pókne*, pravimo, de *póka*; póka pa, dokler *pózhi*.

§. 103. Delavna ino sturivna podoba nam dafti dvoji sdajni, dvoji pretekli zhař ino dvoji prihodni; to je sdajni delavni ino sturivni, kakor *gibam*, *ganem*: *pikam*, *piknem* ino *pižim*. Pretekli delaven ali nedoverthen ali ne do verha dodelan, ino doverthen al sturiven, kakor: *gibal* (*ganil*) *řim*, *pikal* (*piknil*, *pižhil*) *řim*.

Prihodni delavni ino sturiven, kakor: *gibal* (*ganil*) *bom*, *pikal* (*piknil*, *pižhil*) *bom*.

Pomnja. Nektiri delavni imajo posebne ponavlavne podobe, postavim; neřem ima nořim. Tudi nektirim perřtavlamo predlog *rad* ino tako imajo ponavlavni pomen, kakor: *rad* piřhe, *rada* bere

§. 104. Sturivna podoba je neokonzhavniga pomena, ktirga Gręki *aorist* klizhejo, to je, nam ne okonzha, kdaj je rezh sturjena, tedaj ťlushi sa vse tri zhaře. Sdajniga zhařa je, ako rezhem ravno sdaj *pridem* is Gorize ino ti *perneřem* to piřmo. Pretekliga zhařa pomen ima, in je navadna v' perřpovdřavnimu govorjenju, postavim: g'e kaj te mi undan *řgod'*! pred ťheřt tedni *pridem* is ptuih deřel k' ivojmu bratu, ga priřasno *pořdravim*, mu piřmu *perneřem*, ino prařham, zhe me pořnã. Rezhе, de ne. Tedaj ga *objiamem* rekozh; moj brat! kaj me ne pořnařh

vezh? mene tvojga brata, kterga tolko lét pogrésňahš. Prihodniga zhaša je, postavim: rezi tvoji lestri, de jutri k' vam *pridem*. Prihodniga pogajivniga je, postavim: zhe k' nam *pridešh*, mi bo lubo.

Tako snamo rezhi po vsih zhaših: ti pergovarjam sastójn, nizh te ne *gane*. Shé lani obforej *pridem* k' tebi sa samero profit, te prosim, toláshim ino si vle persadévam; al nizh te ne *gane*. Zhe te vñaj jutri ne *ganem*, ne *pridem* nizh vezh.

Pomnja. Pretekle sгодbe vezhi del sploh s' idajnim zhašam perpovdujemo, sam sazhetik se déla v' preteklimu, postavim: Dolgo smo imeli priasno vreme, na enkrat nam oblak nebo skríe, blisk od vsih strani lthviga, morje se péni, s' velikim trudam ladio v' savétje pervellámo.

Sklad delëshij

§. 105. Deleshja skladamo, kakor perloge, s' imenam v' spolu, shévilu in padeshu, tedaj mosh naj ne rezhe: govorela sim, ampak shena naj tako rezhe.

Potréba ino nepotréba predlógov.

Na prashanje kam? kjé?

§. 106. Iména tergov, vasi, mést, otókov, deshél, ino kralestvov hozhejo na

prašhanje *kam?* pred seboj imeti predlog *v'* s' toshivnim padesham, kakor: grém v' Strashifhe, Ribnizo, Novo mesto, Veljo, Dalmazio, Shpanio. Na prašhanje *kjé*, ga hozhejo s' íkasavnim, kakor: v' Tupalzhah, Vipavi in bil.

Isjém. Iména ravno tih stvari s' konzam *sko*, *shko*, jemlejo pred se predlog *na*, kakor: kam? na Zheško, Dólenško, na Lashko. *Kjé?* na Zheškim, itd.

§. 107. Iména hribov, gorá, morjov, jéserov, pólj, višji leshézhih krajov ino mést, potókov, rék, zést, stesá, hodíh, tershíh ino planih postorov, hozhejo tudi na prašhanje *kam?* ino *kjé?* predlog *na* imeti, kakor: na Klek, Kóm, na morje, na Kerko, na Dónovo, na pot, na méstno hodíshe, na nov terg; na Kléku, Kómu, itd.

Na prašhanje *od kóbd?*

§. 108. Hozhejo vse v' §. 10. ino 106: rezbene imena predlog *is*, kakor: is Krafa, is Bítin, is Lashkiga, is Gorenškiga, is morja, itd.

Na prašhanje *kóbd?*

§. 109. Predlagamo imenam predlog *po*, kakor: po Kópi se vosim, po méstu

hodim itd. Vuner po dolgim ob potokih ino rékah pravimo: grém sa vodo, sa potókam, sa Dravo.

§. 110. Na prashanje *kdej?* stavimo

a) predlog *po*, zhe kashemo en dél dneva, nozhi, letniga zhaša, kakor: po dnevu, po nozhi, po simi, polétu. Pomladi ino jeséni pa sta narézhja.

b) ako stoji per imenu en perlog al namestime, ne predlágamo nobenga predlóga, kakor: zelo nozh ni spal. To jesén te bom obiskal, larsko leto nisim mógel. To te bo sgodilo meša Kimovza.

To pissem petnajstiga velki travna. Pifano (dano) perviga grudna (pervi dan grudna.)

c) Bres predloga tudi stojé imena na prashanje *kdej*, to je, *kako dolgo?* postavim: nozh in dan sdihujem. Zelo léto (lét in dan) nisim posabit mógel, itd.

Pomnja. Kar shtevila sadéne, smo shé povedali tolko, de vlak lahko vé, *kdej* bres predlóga stojé; vuner naj tukaj kratko rezhem, de na prashanje *kolko star?* odgovarjamo: eno léto; dva, tri, shtir léta je star; pet lét, itd. Otrok eniga leta; dveh, pét, shést lét. *Kako dalezh?* eno

milo; dvě mili; tri, štir mîle; pet mil
ird. *Po zhlm?* po stotinu; po dva stoti-
na; po tri, štir stotine; po pet stotinov, itd.

Sklad narèzhij ■.

§. 111. Na prashanje *kolko?* to je kol-
ko zéliga, kolki dél zeliga, hozhejo rodív-
ni padesh svojiga predmeta té narezhja: do-
sti, dovel, kaj, kar, karkol, kolkor, malo
al en malo, manj, nékaj, nizh, obilno,
premalo, prevezh, tolko, veliko, vezh.
Kakor: dosti sadja, malo vina, itd.

Tudi narezhje *ne* ino vsi odrezhivni
isréki stavio svoj predmet v' rodív-
niga, kakor: svojmu jesíku ne daj volje. Nima
priatlov. Ne morem naiti svojih snan-
zov. Nisi vidil mojih kónj? (Si vidil
moje konje?)

§. 112. Odrezhivni *ne* se spopàda v'
eno besedo s' deléshjami, iméni, perlogmi
ino s' glagolama *nifim*, *nozheni*. Kakor:
nepremaknen, nesdravje, nedolshnost, ne-
mil, neslan: s' drugimi glagoli se ne spo-
pàda, ampak pisheмо: ne ímém, ne lu-
bi se mi.

§. 113. Dve odrezhivni besédi per nas
ne poterjуетi, ampak zhe je vezh odrezhiv-
nih, bol odrekvajo, kakor: to je nizh in to
ni nizh. Nobenimu *nifim* dolshen to svoje,

ino nobenimu nisim nizm svojiga dolshen.
Nikol the nobenimu nisim bil nizm dolshen.

Pomnja. a) Vše odrezhivne namestíména, vési ino narezhja morejo the per sebi imeti al *ne* al *nisim*, kakor: nihzbe ni všega véden. Naš nobèden všiga ne vé. Nikdar ne. Nikol ne bošh priden, ni nisi bil.

b) Poterdivni so vuner isreki: ne nizm, ampak velíko si meni dolshen. Ne nikol, ampak vláki dan, itd.

Sklad vesl.

§. 114. Vési *de*, *ko*, *to* dostokrat savol krajšhiga ino lepthiga ispušhamo, kakor: ménish, bo desh? namest: ménish, de bo desh? Pretezheti dve uri, mi pošhle povédar, de naju priatel je prišel, naj ga pridem obiskat; namest: *ko* pretezheti — *to* mi pošhle — *de* naj ga pridem. —

Tudi opušhamo *de* po glagolih: rezhem, narozhím, sapovém, velím, vkašhem, dam oblašt, dam pravizo, itd. re-kózh: rezi mu k' meni priti, namest rezi mu, de k' meni pride. Daj mi pravizo zhes tvo'o nivo vosit.

§. 115. Ves *li* stoji sa pervimi besedami v' isreku, kakor: je li sonze vézhi ko semla? Ne li vezhi, ampak millionkrat vezhi. Bošh li tajíl? Sim li hotel škrivat.

Kadar pa poméni *li eno samo rezh*, takrat stoji *špredaj*, kakor: od vsih drevel jej, li flive se ne dotakni.

II. Vésanje zelih isrékov ino stavkov.

*Samnasebni sléd, versta ino réd besedi
v' zelih isrekih ino stavkih.*

§. 116. Pravi réd je, de pervo stopno dajemo imenvavnimu, drugo glagolu, postavim: lonze greje. Desh mózhi.

§. 117. Pred imenam stojé njega okonzhavne besede po ti versti: 1) kasavno namestimé, 2) perlastivno 3) številno ime, 4) narézhje, 5) perlog, 6) imé, postavim: te tvoje tri lepo pisane písma.

Ako je sraven kakshin medmèt, al nanathavno namestime, al klizavna beséda, al poterdivna, al vés; stoji *šhe špredaj*, postavim: o te tvoje tri lepo pisane písma; *kar* te tvoje itd. *Glej* te tvoje — *lub moj!* te tvoje itd. *rés* te tvoje itd. *zhe* te tvoje itd.

§. 118. Potle pride glagol al pomoshen, al en drugi s' vsimi svojmi okonzhanji. Glagolski perstavki in okonzhanja

so narezhje, in iména ktire glagol vprav-
la s' vfini svojimi predlogi, perlogi in per-
devki. Ti perstavki stojé sa glagolam.

Réd med seboj imajo, kar je mogó-
zhe, tak, kakor smo v' prejšnimu od-
stavku rekli, samo de narezhje ima pervo
stopno poleg glagola. Postavim: té tvoje
tri lepo pisane písma *pridejo sdaj* vse na
enkrat meni v' roke. Al: te tvoje itd. —
so prishle *sdaj* vse na enkrat meni v' roke.

Pomnja. Zhe je govor odrezhiven,
pride odrezhivna betéda *ne* bres ostrédka
pred pomoshni glagol, al zhe tiga ni,
pred glagol. Postavim. te tvoje tri — *ne*
pridejo; al — *ni*o prishle; al — *ne* bo-
do prishle. Ako pa govor ni odrezhiven,
pride betéda *ne* pred tisto, ktiro odreku-
jemo, kakor: *ne* dolgo po tim so písma
prishle.

Nenásebni réd besedl.

§ 119. Kadar govor sazhnemo s' be-
sedami: *ako* al *zhe* in drugimi vésmi, tu-
di s' *dokler* al *dokle*, *kor*, *kadar*, *kakor*,
kódar, *kamor*, *kdor*, *kér* al *kjer*, *komur*,
ktir, *préden*; takrat pride glagol bres
ostrédka sa timi besedami, kakor: *zhe* pri-
dejo te tvoje — *zhe* so prishle. —

Isjém. Mi, me, ti, te, si, se, naju, nama, vaju, vama, nai, nam, vai, vani, ga, mu, ji, jo, jih, jima, jim, všelej slojé med sgor rezhenmi besédami in med glagolam in med *bom*, *bošn*, itd. kakor: zhe mi bodo — písma prithle — zhe mi pridejo. — Med te in med *sim* pa jih ne moremo djati, tedaj ne rezhemo: zhe mi so prithlo, ampak: zhe so mi prithle písma. — Glej tudi §. 4. *opomin*.

§. 120. Prashavni govor ima všelej glagol al pa pomoshni glagol al na naj prvi stopni al tkoj sa prashavno besédo, kakor: pridejo tvoje písma? kdaj pridejo? so prithle? bodo prithle? kam so prithle tiste tvoje tri itd?

Isjém. Lihkar v' misli vsete besede: mi, me, ti, te, itd. pridejo všelej per prashanju pred glagol ino pred *bom*, kakor: mi pridejo tvoje písma? mi bodo prithle? kdaj mi pridejo? kolk *m' jih* bo prithlo?

Pomniá. Namestimena: mi, me, ti itd. rade ene sa drugim vkup sloié, kadar se snidejo, naj bo govor naseben al prashaven, kakor: mi ga ponuja. Kdo mi ga ponuja? Jo jim ponuja. Kaj! ponuja jo jim?

§. 121. Velivni glagol je rad al spréd al sad, kakor lepshi glas in potís imeti

hozheta, kakor: Vojskuj se sa domovino. Zhéden bodi. Per gostju bodi po redkim.

Pretaknenje násebniga réda.

§. 122. Nathe besede niso natanko pervašene na en sam red, ampak nathe misli so prostejši ko nektirih drugih Europejzov, v' zhimur smo Latinzam narbol podobni ino skoro ravno tako slobodni v' stavlenju svojih besedi. Kdor sna latinsko, mu svétvamo in rezhemo: kadar ne véh, kako bi besédo stavil, se prashaj, kako bi po latinsko shla. Popolnim szer Latinzam nismo podobni, vunder pretikamo besédni réd:

a) savol samiga lepšhiga glasa, postavim: té lepo pisane tri písmá tvoje. Sa ro de oddalshamo nevshézhno blishnost dveh enakih slogov: *pis', pis'*, to je, pisane písmá. Namest: povém mu, pravimo rajšhi; mu povém, de nam dva *m* vust ne mashita.

b) bres straha pomóte lahko stavimo tisto besédo na prvi stopni, na ktiro polágamo vashnost, mózh in potí, kakor: otrok ima rajšhi mater ko vse druge. Mater ima otrok rajšhi ko ozheta. Zhe prashash: kdo je Turka pobil? porezhesh: Rósi so Turka pobili. Ako prashash: koga so Rósi pobili? porezhesh: Turka so Rósi pobili.

To pa kdó bi prenášhati mógel, de nemárniki vojsháke salasvajo, narvézhi nevumniki rasvumne, pianzi trésne, satpanzi zhujézhe? (*Hoc vero quis ferre possit &c. Cic in Cat 2.*) Vkrótil si ludstva tóvíné devjathke, nánóshize neishtéte, profstorov bres meje, na vlakimu premoshenju bogáte (*domniti gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes Cic pro Marcello.*)

Take pretikanja ne smé vsak europejski jesik délati, kakor jih mi smémo.

Vjémanje isrékov in slavkov.

§. 123 Preohlatno sukajo vjamemo, de nam je prav, in de se shivotu perléshe; ravno tako vjémamo predolge isréke, de je beséda spravnihhi. Vjémamo jih pa

a) kadar per svesanih isrékih ne ponavlamo glagola, kakor: naju obá so vseli is thole, mene presgódej, tebe preposno.

b) s' opushanjem glagola *sim*, in lizh-niga ál nanashavniga namestmena, ál vé-si *ino*, ál vési *kjer*, postavim: O misel, tebe Zesar! vrédna in velika, kakor si ti velik! Vesél, de ni vse na sgubi, potegnem, kar mi je náshét. Prebojézh se ludem pokasat, ostaja rajshi domà sapert.

c) deleshja vjémajo stavke dostikrat v' en isrék, postavim: *molzhézh pride, molzhézh gré*. Nekdaj bogat, sdaj ob vse *prishel*, si morem s' rokami kruh slushiti.

To je *sklézha* sima, veš *premerel* v' tvojo hišo perbeshím. Jes priti, mati mene vidit, in vsi *samakneni* me objéti; je bilo vse na enkrat. *Perlisnenza* se varvaj ko *stekliga* pta.

d) namestne deleshja in sturivni padesh bres predloga nam dostikrat govor ikrajshajo, postavim: dete *oprimshi* hódi, to je, de se opriéma sa stole, klopi in drugo pohishno opravo. Morje *válama* v' ladio shterka. *Tèshkama* sim to Pismenost vkup sgradil, *zhasama* in *popravláje* jo bomo spopòlnili.

Pomnja. Sdajne, pretekle in namestne deleshja so med nami premalo navadne; visoka pisavnost jih vezh potrebuje. Vuner glejmo na lep glas, zhe jih bomo kaj vezh spuzhati hotli, de ne bodo poslushavze vushefa boléle.

e) podobe glagolske vjémajo govor, ker, postavim, namest: ima navado k' tebi hoditi, rezhemo: k' tebi sahaja, k' tebi hódi. Tudi namest de drugi jesiki dostikrat s' vezh besédami delanje al sturjenje al dopol-

nenje popisujejo, mi s' samimi podobami
vse to ob enim rezhemo. Satorej persta-
vim tukaj nekaj prvoobrasnih glagolov s'
svojimi podobami. Ktiri imajo pred seboj
znamine — so li s' predlogni navadni.

1) *Glagoli vsih treh podob.*

Bégam	bégnem	beším
bliskam	blisnem	blishím
brenkam	brenknem	brenzhím
brenzam	brénem	brením
butam	butnem	butim
derkam	derknem	derzhím
dersam	dersnem	dersím
diham	dihnem	dishím
duham	dahnem	duším
krékam	kréknem	krézhím
krikam	kriknem	krizhím
— légam	— légnem	leshím
légam	lésnem	leshím
migam	mignem	mishím
paham	pahnem	pushím
perham	perhnem	persím
piham	pihnem	pisím
pikam	piknem	pizhím
pisgam	pisnem	pisím
ploskam	plosknem	plushím
plunkam	plunknem	plushím
pluskam	plusknem	plushím
pókam	póknem	pózhím
poklékam	poklekнем	klezhím
pozhébam	pozhénem	zhépím
puham	puhnem	puhtím
puhám	pahnem	pušhím
pukam	puknem	pulim

pukam	puknem	pushim
régam	regnem	reshim
— rivam	rinem	runim
— sajam	sejem	sadim
sédam	sédem	sedim
skakam	skaknem	skózhim
smukam	smuknem	smuzhim
— stajam	— stanem	stojim
stópam	stopnem	stórim
sverkam	sverknem	sverzhim
shverkam	shverknem	shverim
shvékam	shvéknem	shvézhim
— tégam	— tégnem	teshim
takam	tezhem	tózhim
tékam (tezhem)	— tezhem	tozhim
telébam	telébnem	teléhim
terkam	terknem	terzhim
tésam	tésnem	teshim
tikam	tiknem	tizhim
	(taknem)	
— tréfam	— trésem	trósim
— tvésam	— tvésem	tvasim
tréfkam	tréfknem	tréshim
verfkam	verfknem	vershim
	(versnem)	
vmiram	vmerjem	morim
(merjem)		
zhertam	zhertnem	zhertim
zhverkam	zhverknem	zhverzhim

2) *perve in druge podobbe.*

Berkam	berknem	obuvam	obujem
berſam	berſnem	odtévam	odtém
berſkam	berſknem	ogíbam	ógnem
buham	buhnem	(— gibam	— gnem)
buſham	buſhnem	ogrinam	ogernem
buzam	buznem	(— grinam	— gernem)
dévam	dém(dénem)	— pénjam	— pnem
— ganjam	— ſhenem	— péram	— prem
— gublam	— gubím	pogíbam	pogínem
hlaſtám	hlaſtnem	praſkam	praſnem
hliſtam	hliſtnem	praſam	praſhnem
isuvam	isujem,	ſúvam	ſuæm
— jémam	— jamem	— ſhilam	— ſhlem
	(— jmem)	ſiám	ſinem
kapam	kanem	— ſhémam	— ſhmem
kaplam	kapnem	— téram	— tarem
kerham	kerhnem	vnémam	vnamem
klanjam	klónem	vrazham	vernem
— kléпам	— klénem	vtrinam	vtrénem
krébam	kréhnem	zépam	zépnem
kuſham	kuſhnem	— zhenjam	— zhnem
magam	morem	zherkam	zherknem
mikam	maknem	— zhivam	— zhiem
mikam	miknem		(—zhinem)

3) *dělavni s' konzam am in sturivni s' im.*

grěšam	grěšim	opominjam	opomnim
— kufham	kufim	— rozham	— rozhim
— lagam	— lošim	spřemlam	spřemim
— makam	— mozhim	střelam	střelim
— mēnjovam	— menjim	stvarjam	stvarim
oběšam	oběsim	— tvarjam	— tvorim

4) *delavni s' konzam em in sturivni s' am.*

dajem	dam	menjujem	mēnjam
plazhujem	plazham		

5) *delavni s' konzam em in sturivni s' em.*

grisem	grisnem	— lěsujem	— lishem
— grisujem	— grisem	✶ lishem	— lisnem
lishem	lisnem		

6) *delavni s' im in sturivni s' em.*

dishim	dahnem	oblážhim	oblěžhem
glasim	glasnem	plevim	plévnem
hladim	hladnem	(plehzhim)	plehnem)
jezhim	jéznem	polsim	polsnem
krushim	kerhaem	prashim	perbnem
mersim	mersnem	sladim	sladnem
mezhim	méknem	slazhim	slézhem
molzhim	molkaem	sufhim se	fahnem
mrážhim	mraeknem	vertim	— vernem

7) *delavni in sturivni nepravni.*

delam	sturím	— kladem	— lošhím
glédam	vidím	lovím	vjamem.

8) *delavni s' konzam em in ponavlavni s' am.*

berem	— béram	pojem	— pévam
biem	— bíam	rafem	— rafham
bodem	— bàdam	rezhem	— rékam
derem	— déram	(rezhem	— rekujemi)
jém	— jédam	riem	— rivam
kladem	poklàdam	fejem	— sévam
kriem	— krivam	stélem	— stílam
liem	— liam	sthejem	— sthévam
	(— livam)	srem	— siram
míem	— mivam	shanjem	— shévam
perem	— péram	shrem	— shiram
pezhem	— pékam	tarem	— téram
piem	— píam	zvetem	— zvétam
piem)	— pajam		

9) *délavni s' em in ponavlavni s' im.*

lésem	lasim	vèdem	vódim
nesem	nósim	vlézhem	vlazhim
shenem	gonim		
(gienem)			

10.) *délavni s' im in ponavlavni s' am.*

barím	— barjam	sadím	— sajam
govorím	— govarjam	slabím	— slablam

grabim	— grebam	floním	— flanjem
gradím	— grájam	smradim	— smrajam
letím	létam	solím	— salam
lómim	— lamam	sdim se	sdévam se
mérím	— merjam	sdravim	sdravlam
mislím	— mislham	shivim	— shivlam
mladím	— mlajam	velim	velévam
molím	— mólam	zedim	— zejlam
mózhim	— makam		

II) delaven in ponavlaven s' am.

siám, sévam.

Pomnja. a) Imamo tudi prvoobrasne glagole s' enim samim konzam, ti so vsi délavni, postavim: baham, blisham, bredem, bélim, budím, gnien, pléven (plévi al plej, pléti, plél, plét) slovem (slovi, slovéti, slovel, slovlen) flujem (fluj, fluti, flovel, slovlen) sovem (sovi, svati, sval al sovel, sovlen al svan.)

b) takim dajemo štirivni pomén s' preddévanjam kakiga predloga, postavim: pobaham (enmalo) perblisham, prebredem, pobélim, obudím, sgnien.

c) nekaj takih imajo šhe eno preobilno delavno podobo s' konzam *ujem*, kakor perblishujem, deslih blisham ravno to rezhe. Perkratujem, ikrajshujem, pa je tudi dosti: kratim, krajsham.

d) ene tih preobilnih so vuner potrebne, kakor: premeshujem, sprashujem, ki imata drugi pomen in nista vte eno s': mesham, pratham.

e) nelizhni glagoli: deshí, fneshí, sajde se, imajo delaven pomen in verh tiga ponavlavno podobo: deshuje, fneshuje, sahaja se.

f) nimamo nobenih prav popolnim nelizhnih glagolov, sa to nismo od njih nizh rekli. Namrezh Bog lahko po nashi besedi rezhe: Jes deshím, jes fneshím od néba, ne pa kdo drugi. Nozhím se pravi: zhes nozh ostanem; nozhí se, to je, nozh se déla; sdi se mi, ima tudi, se ti sdim, se mi sdih, se vam sdimo, se nam sdite, se nam sdé. Drugih nelizhno navadnih perve liza so vsm snane.

D. ISOBRASENJE BESÉD.

Isobrasenje sloshenih.

§. 124. Besede is dveh skup staknene so per naf zlo redke, kakor so: bresdu-shen, bressób, vodotozh, trinog, stólét-en, zhernolál. Namest stikanja dveh raj-shi vsako posebej stavimo, kakor: hishne vrata, rojen list, kup sèna, delo na ro-kah al rozhno délo (antverh). Narnavad-neji sloshenja so s' predlogmi, kakor: do-dam, is - hod, nallòn, nadlôga, oshiv (avihlag) obésa, predmésto, (forihtat) sa-vora (ihranga) vdör.

Nasha beseda perstavla k' svojmu deblu kakshin slog na konzú, ki ob enim vse poméni, kar drugi jesiki s' dvema vkup ipopadenma besedama isrékajo, postavim: nogázh namest velikanòg. Od takih se bomo sdaj menili.

Isobrasenje imén.

§. 125. Moshake pomenio k' deblu perdjani slogi: *aj, ak, azh, an, ar, ár, ed, ej, è, ik, iz*. Shenike pomenio: *ajka, akina, azhiza, anka, avka, ejka, edka,*

dka, ekina, eshka, etla, ina, iza, uta. Postavim, zhuv-am, zhuvaj, zhuvajka; rojak, rojakina; kovazh, kovazhiza; Lozhan, Lozhanka; malnar, malnariza; sidár, sidariza; medved, medvédka; pék, pékina; ratej, ratejka; Hvalè, Hvalethka; Anshè, Anshétla; vabnik, vabniza; pléviz, plevíza; vidiz, vidka; pomagaviz, pomagavka; némiz, nemíhkúta.

§. 126. Imena sredniga spola delamo s' perstavkam *je*, ta rad pomeni sbor vezh takih stvari, kakor: listje, dobjè, omisje, osidje, sdravje.

§. 127. Perlogi so vzhafi tudi imena, kakor: moshki, shenska, hishna, shtalski, lushen, blishni, kuhinska.

§. 128. *òta, ost, stvo, shtvo* pomenio *posèban stan*, kakor: sladkòta, lushnost, vajenost, rojenstvo, devishstvo. — *òba* pomeni *posèbane lastnosti*, kakor: sladkoba (sladkòta milimo sploh bres vse sladke stvari, sladkoba je v' sladki stvari, tedaj sladkòta je sapopadik mojih milli, sladkobo ima v' sebi péta, repa, bresova voda) — *ba*, da pomenita *posèbane dela*, kakor: flushba, stréshba, sodba, pravda, vada. — *stvo* in *shtvo* pomenita *posèbane vumetnosti* in stanove, kakor: sidarstvo, kralestvo, kovalstvo, zhlovehstvo.

§. 129. *ishe* pomeni kraj ker se kaj godí, tudi oródje s' zhim se kaj déla, kakor: pogorishe, sejmishe, toporishe, kosishe.

§ 130. *sko, sko, shko* pomenio tudi deshele, kralestva in dershave, kakor: Krajnsko, Lashko, Franzosko.

§ 131. *ót* pomeni filneji glas, kakor: ropot, bobot.

§. 132. *ina, ovna* poménita shivalške koshe, kakor: telétina, zhóhovina, knina — *ina, ina* pomenita mesovíne, kakor: teletína, ívinína, govédina; tudi *ovna* kakor volovna. Pa *she* rajshi pravimo: telezhje, govèje, volovje (meso) — *ina, ovna* pomenita tudi lesove, kakor: hrashina in hrastavna, hrušhovna. — *ina* pomeni dalje sbor vezh stvari eniga plemena, kakor: lesenina, shelesnina, starina, novina, votlina.

§. 33. *niza, nik* pomenita hrambe pofóde in délavnize, kakor: drevárniza, fushivniza, kovazhniza, kurnik, tizhnik, nóshniza, plévniza, drevníza, solníza.

§. 134. *álo, èlo, ilo, la, el, ùla*, poménio orodje, kakor: krefalo, omelo, kadilo, metla, koshél, ropotula, stergula. — *ilo* pomeni tudi sbor takih stvari, ktire obdelujemo, kakor; perilo, belilo.

§. 135. *ón, ina, inka, ázh, lha, úla, ín, usha, inka*, pomenio *povelizhanje*, kakor: *Jakon, hlapzhón, nofázh, nofúla*; *bahazh, bahula*; *Pavliha, deklína, Marína, bogatin, bogatinka, Marulha*.

§. 136. *avf, avfla, avt, ót, ótla* so grájavni perstavki, kakor: *kmetavf, kmetavfla, bernjavf, bemjavfla, smikavt, smikavtla, bernjótla*.

§. 137. *ùh, úra, úsa, esh, esh* so filno grájavni in gerdivni, kakor: *lenùh, potepuh, babura, babúsa, klobuta al kloputa* (slab *klobùk*) *babesh al babesh, sifnesh*.

138. *e, è, ze, ik, iz, izh, izhe, izhik, izhizh* so manjšavni, priasni, lubi, smilni perstavki moshki in íredni, kakor: *terzhize, dlétize, telzè, babthè, deklizè, mefze, selzè* (perlisneno in posileno) *grahik, finik, kralizhik*. Dosti jih je s' vezh konzmi zhedalje manjšhimi in lubshimi, kakor: *lubizh, lubzhe, lubzhik, lubizhik, lubízhizh*; *sóbiz, sóbzhik*; *kruhik, kruhizh, krushizh, kruthzhik*; *oslè, ofliz, oflízhik, oflízhizh*; *nóshizh, noshíz, noshzhik, noshízshik*.

Iza, zhina, ka, ~~ea~~^{za} so manjšavni shenski, kakor: *dékliza, hishiza, gospodízhina, mihka, lubka, lubza*. Konzi *ga,*

ka, ka, za, prejdejo v' *shiza, shiza, zhi-za, zika* in *zhiza*, kakor: drashiza, inashiza, dlazhiza, Mizika al Mizka, oblízhiza.

§. 139. *an, iz, anka, iza, za, ina, shza, sha*, so konzi domovinskih imén, kakor: Dóblan, Dóblanka; Medvódiz, Medvódka; Grajan, Grajanka; Bréshan, Breshanka; Kamnizhan, Kamnithza; Ishanz, Trebániz, Lublaniz, Gradishan, Gradithniza; Logafzhan, Koroshiz, Korósha; Tershazhan, Krajnz, Krajníza; Lah, Láhina; Turk, Turkina; vajvod, vájvodna.

§. 140. *iza, iza* sta konza vodá, kakor: sélniza, répniza, deshevniza, toplíza, kapníza.

§. 141. *vi* mnoshen konez je sa domove imenvat, kakor: Knésovi so bogati, pojdi h' Knésovim na pótodo íkat.

§. 142. *ái* pomeni glagolovo sturjenje, kakor: luzháj, strelaj; sa to ga íamim glagolam perstavlamo.

§. 143. *ák* pomeni sdélane stvari in podobe, kakor: belák, ímolnjak, ovfenjak. Tudi hléva, kakor: ulójak, golobnjak, ívinak.

§. 144. *aníz, enik, éníz, anza, enka* pomenio terpívne stvari, to je tiste,

ktirim drugi kaj 'délajo, kakor: pítaniz, parjenik, vuzhéniz, résanza, rejénka, pezhénka. Sa to jih delamo is terpivniga deleshja.

§ 145. *áva* pomeni perprave in sborne obilnosti, kakor: kurjava, ívezhava, shirjava, goshava, teshava.

§ 146. *ék* je star konez in poméni glagolovo délo, kakor: vék, ték, víék.

§ 147. *jek* imenuje s' lépo shivalsko blato, ki ga is tebe mézhejo, kakor: golobjek, kravjek, konjek, podganjek (bomo li smeli rezhi: zhlovezhjek?)

§ 148. *viz* pomeni shgane in druge vina, kakor: brinoviz, hrushoviz, pelínoviz, tépkoviz, besgoviz.

§ 149. *shina* pomeni drushbe, kakor: drùshina, pajdáshina, ívatovshina, bratovshina.

§ 150. *la* pomeni opravila ino djanje, kakor: sidaríá, kolaríá, hudobíá, slepotíá, moríá.

Isobrasenje perlógov.

§ 151. Perstavik *aven* namešt glagolškiga *am*, *vaven* namešt *ujem*, *íven* namešt *im* poménio delayne stvari, kakor:

obétaven, bojvaven, vodfiven, mezhiven, hladiven. Tudi *niv* ima tak pomén, kakor: lashniv. — *aven* dalje pomeni nekam naménjene stvari, kakor: píšaven (papir) — tako tudi *ni*, kakor: vosni, vodni, lesni.

§. 152. *en* perstavlen k' deblu imena pomeni rezh in inovo, is ktire je kaj, kakor: íreberen, lesén, shelésen. Kamen íma kamni al kamnen, drevo dréven.

§. 153. *liv* poméni stvar v' sé prejemlivo, kakor: vuzhliv, strahliv, sabavliv.

§. 154. *ast* pomeni podobnost, kakor: bélkast, lílast, pásast, selenkast. Majhino podobnost pomeni *lat*, kakor: selenklat.

§. 155. *át* pomeni velikost v' tim, kar imenu perlagamo, kakor: bradáť, bogát (blagat) glavát. Od tod svirajo velizhavne imena: bradázh, bogatín, glavázh.

§. 156. *nat*, *vit*, *it*, *iten* pomenio obilnost in mnoshstvo, kakor: íkalnat, kervnat, grosóvit, íkalóvit, kamnít, ímenítén.

§. 157. Is vsakiga imena snamo perlog ísobrásiti, kadar perpovdujemo, kaj mu je lastno, s' perstavlenjam:

a) *ov*, ta pomeni, kaj je lastniga enimu samimu al srednemu al moshkimu, perstavla se k' deblu edinjiga rodivniga, kakor: Petrov, telétov, rakov, zesarjov. Bog ima boshji, vrag, vrashji.

b) *in* perdevamo shenskim deblam rodivniga edinjiga, kakor: Mizkin, nevéstin, britvin (zerkven in zerkvin.) Per tim prejde ζ v' ζh , kakor: kralízhin, perízhin (Miza ima Mizin.)

c) *ski* pomeni, kar je vezh stvarem lastniga, al ludem kakiga mesta, kraja, terga, vasi, deshele, kralestva, kakor: sidarški, zesarški, lublanški, koratanški, postojnški, hebrejski. Ta konez prejde v'

d) *shki*, kadar je spred pred njim *h*, *k*, *f*, *t*, ζ , ζh , kakor: lashki, turshki, malavashki, hrovashki, radolshki, deklisški; *g* prejde v' *sh*, kakor: ishki, drashki. — grad ima grajski, peviz pevski, dom domazh, kral kralév.

e) *ifski* al *ishki* stavimo namest *ski* al *shki*, kadar sta dva soglasniki pred tima konzama, kakor: lubniski, naklisški, gornisški, groblisški.

f) *ovski* perstavlamo samo nektirini, kakor judovski, mojstrovski, oslovski, bratovski, svatovski, franzosovski al franzoski, duhovski, bogovski.

g) *ji* perdajamo pleménskim imenam shivih stvari, kakor: babji, otrozhji, kravji, kobilji, gadji, jelenji (konj ima konjski) *h, k, t, z* prejdejo v' *zhji*, kakor: muhji, frazhji, telezhji, sajzhji, *d* ispuhamo, kakor: govéji.

Obrasenje in preobrasenje glagolsko.

§. 158. Glagole obrasimo in preobrasimo s' predstavlanjam predlogov. Per tim dobivajo drugakšhin pomen, slasti prehajajo íredni glagoli v' delavne, tako je *hodim* íredni glagol, *pohódim* delaven. Sa predlogam *ob* vzhafi ispuhamo *v*, kakor: obernem, oblézhem namešt obvernem, obvlézhem. Nektirim predajamo po dva, po tri predloge, kakor: pre — ob — ernem, í — pre — ob — ernem.

do pred glagolam poméni a) djanje do konza, do verha, kakor: dodelujem (dodelam) dohajam (dojdem) dorašem, b) perdjanje: dodam, dodénem.

is pomeni a) djanje vun *is* nézhesa, kakor: isdajam, *is* — hajam. b) konzhanje: ispòjem pešem, isterpim.

na pomeni a) gori *na*: navalím, nabíam. b) nasítenje, navelizhanje: naje-

grám sé, najém se. c) škodo: najegrám
 si dolgove, nalésem bolésem. d) delo na
 en verh, na en kup: namlatim, nanésem,
 naliem. e) po malim nabéranje: naná-
 fham, nabéram f) ehmalò sazhétiga: nag-
 niem, nazhnem, nalómim. g) delo na
 kvishko: narate se, nakuham se (nalupim
 dosti olupkov, nalupim en malo répo.)

nad, verh nad kaj: nadlégam, nad-
 stavlam (piko na i.)

o, *ob* pomeni a) delo okól kakshine
 rezhi: oblagam, obrekujem (koga per lu-
 deh okól.) b) vzhafi pomeni dodélanje,
 kakor: obarím, oglushím, obstojím, ob-
 tizhím. c) škodo: okupim se. d) ilab
 konez: okmétvam.

od pomeni a) oddalshanje od nékod:
 odhajam, odklépam, odgorím. b) kon-
 zhanje, néhanje: odpojem (pélen) od-
 júshinam.

per, *pri* pomeni a) dobizhik, dosé-
 shenje: perkmétvam, perlushim, pergó-
 dem (dnar) perbéram. b) blishanje: pri-
 hajam, pridem, perbeshím. c) šklepanje
 ene stvarí k' drugi: perbíam, perbíem. d)
 blishanje in prihod s' kakim djanjam: per-
 jókam, peršmejam se, pergódem, tó je,
 gódem in pridem. Takih je vse polno
 per naf. e) odjémanje od zhefa: perlé-

kam, perresujem, perkratim. f) enmalo perđanja: perpogvam, perdvignem, perhitévam.

po nam snani a) dodélanje vsiga djanja: pomlatim (vše inopje) potolashim, potihnem. b) delo na en kratek zhaš: poterpim, postojim. c) delo vezhkrat semtertje ponovleno: polédam, postajam, popuham, pomakam, popévam, polégam. d) delo doli proti tlam: pozhépam, pozhénem, podéram, shito poléga (poléshe) poloshím. e) špet delanje: popravlam, ponovím. f) delo na kaj: pobélím, pogrinam, pogládizim. g) premén is eniga štana v' drugiga: pobratim se, pogorenzhim se, poturzhiš se je. h) delo gori od tal: poberam, pólem. i) she enmalo déla: popílim, pogladim (enmalo.)

pod, delo špod al škrivíhi: poddélam, podkupim, podkurim.

pre nam osnani a) delo prek al vméf zheša: predélam (hišo v' dve kamri) prejénjam, pretrésem se veš. b) delo škos in škos: prešpim zelo nozh. c) delo nékam drugam al drugazhi: prenasham, pretnaknem, prodam, prekujem konja. d) preséshenje: prehitim koga, pretezhem ga, prekosím. e) mémo hojo: zhaš pretezhé. f) prevezh dela in v' švojo šhkodo:

prehladím se, pregrejem. g) visoko posdvignenje: ne morem ga sadošti prehvalit sa vse dobrote. h) djanje zhes kaj: preskozhim, preplésam.

pred, to je, a) delo spréd kaj: predstavljam. b) delo pred zhasam: prerokujem, prekupim.

ras pomeni a) lózhenje narasen: ratergam, rasderem. b) delo po vse: rasferdim, rasdrashim.

s al *f* kashe a) ikup dévanje: slagam, inidem se, softavljam, losédvam b) dopolnenje dela, delo po vse: svefelim, sjésam, splashim, svodením, skalím, iném, ikasím.

sa pomeni a) djanje al prihod v' nekaj, ker prej tiga ni bilo nizh, al sadélanje s' nézhim: sabíem: satikam, sabredem, samashím, saliem, saréshem. b) sgubo al napak delo: sapravim, sadegam, sadojím, saidem. c) perzhetik: sakurim, saipim, sagódem. d) vkup djanje: savesujem (savéshem) e) okól obdanje: sakopam, sagrajam, sakupim se f) delo sad sa zhim: salésem, samudím, klu-ka sapada (sapade)

v nam snani a) devanje ino hojo v' nekaj: vganjam, vtaknem, vbélim, vderem se. b) smanjihanje: vkuham, vlégam

(vléšhem) se. c) sdélanje do dobriga: vbíam (vbíem) vgašnem, vřirim.

§. 159. Pomanjšhavne glagole delamo s' perřtavkam sloga *lám k'* deblu, kakor: reřlám, seklám. Najde se dvoje pomanjšhanje, kakor: drobním (drobno grém) drobentím, drobentlám. (Imamo tedaj glagole delavne, řturivne, dopolnivne, řródne, povrativne, perzhenjavne, ponavlavne, manjšhavne)

§. 160. Is imen in perřlogov sdelamo glagole dořtikrat s' golim perřtavkam *am, im, ujem, ovam k'* deblu, postavim: lepřham, dolgozhařovam, vuhám, shénim, bratim, dolřhím, gerđím, domújem, dolénzhujem, némřhovam.

§. 161. Podobe preobrasish, ak premenjash:

am v' nem, iam v' iem, ram v' rem, řkam v' řnem al řknem, vam v' nem, řham v' knem, řkam v' řnem, kakor: padam padem, vřlám vřliem, pobéram poberem, vřřkam vřřnem, plořkam plořknem, plavam plunem, driřham driřknem, vuzkam vuznem.

Delavne s' konzam *em* premenjash v' řturivne s' premembo: *blem v' bnem, em v' nem, jem v' nem, plem, v' pnem, řhem v' řnem, řhem v' řnem, řhem (řjem)*

v' *tnem*, *zhem* (kjem) v' *knem*, kakor: sóblem sóbnem, grisem grisnem, klujem klunem, shiplem shipnem, brisšem brisnem, réšhem résnem, klopozhem klopotnem, fézhem féanem.

Dopolnivne sturish délavne ponavlavne s' premembo: *im* v' *am* in *ujem* *bim* v' *blam*, *dim* v' *jam*, *pim* v' *plam*, *rim* v' *riam*, *šim* v' *sham*, *sim* v' *sham*, *vim* v' *vham*, *zhim* v' *kam*, sraven tiga prejde deblov o v' a, postavim: napojim napajam, hranim hranujem, sgubim sgubljam, odvadim odvajam, potopim potapljam, perkurim perkurjam, vdarim vdarjam, pustim pusham, potróim potrósham, perjesim perjesham, perthim pertham, isdishim isdihujem se, vloshim vlagam, ponovim ponavljam, oshivim oshivlam, tizhim tikam, zhverzhim zhverkam.

Obras ptujih imèn per naf.

§. 162. Ptuje imena sploh per naf konzhujeemo in ik'anjamo, kakor to same na tebi; latinskim in greskimi pa vezhidel konze spremenjamo, kakor:

Daphnis, Adonis per naf: Dafnid, Adonid (po njih rodivnimu, Atreus, An-

dreas, Ptolemeus, Museum: Atrej, Andrej, Ptolemej, Musej.

Tityos per naf Titia.

Titius, Anicius, Marius, Evangelium, Idyllion: Tizi, Anizi, Mari, Evangeli, Idili.

Oseas, Isaias, Aeneas: Osea, Isaia, Enea.

Pallas (antis) Palant.

Ganymedes, Pindos, Cajus, Antoninus, Antonius, Aristoteles, Diogenes: Ganimed, Pind, Kaj, Antonin, Anton, Aristotel, Diogen.

Cypros, Oenotrus, Pathmos, Patroclus (to je imena s' enim glasnikam pred *l, m, n, r* pred konzam opushajo konez in devajo *e* med soglatnike) tedaj: Ziper, Zipra itd. Enoter, Patem, Patrokel, Tako Jupiter, Jupitra itd.

Ker sta dva druga soglatnika pred *us, os, um, on*, opushamo .sgol konez, kakor: sakrament, testament; *sius* prejde rad v' *sh*. kakor: Blasius, Ambrosius: Blash, Ambrosh. Anastasius pa ima Anaftasi.

Xius prejde v' *sh*, Alexius: Alefh. Alexander je per naf Sander.

Plato, Cicero itd imajo: Plato, Plátona. Zizero, Zizeróna itd.

§. 163. Pruje imena shenske dobivajo sploh konez *a*, kakor:

Juno, Atropos, Penelope: Juna, Atropa, Penelopa.

Elisabeth: Lisbéta, Lishpéta:

Isis, Thetis: Isida, Tetida.

Pallas (adis) Pálada.

Ceres: Zeresá. Ktire pa imajo konez *a*, ostanejo same na sebi.

E. GLASOVA MÉRA.

§. 164. Dolge so vse enoslóshne imena, prelogi in glagoli, tudi vse enoslóshne besede s' tremi soglasniki; rasun zhe stojé sraven the dalshiga sloga. Dolgi so redaj: stan, dan, tih, dam, bersh.

§. 165. Kratki so všelej enoslóshni predlógi, tudi narezhje *ne*, in vési *pa*, *pak*, glagol *bi*, namestimena *me*, *te*, *se*, *mi*, *ti* namest meni, tebi. Predlogi so tudi kratki v' sloshenih besédah, rasun imenvavniga náhod, prífad, pòkoj, sóted. Dalje se vdar prestopi, kakor: na-

hoda, prišída, pokója, soféda itd. Brèšno in sáplata ohranita vdar na perviamu slogu.

§. 166. Víaaka dvasloshna beséda ima en dolg in en kratek slog. Po* navadi je prvi rad dolg, drugi kratek. Zhe je naróbe, smo jih v' tih bukvah s' vdarjam snamvali.

§. 167. Sadni slog ima dostikrat bresglafen e al i v' sebi, ta je vñelej kratek slog.

§. 168. Vezhsloshne beséde ohranio sploh vdar na svojmú deblu. Isjémamo tiste konze in prestópe, ktire smo v' tih bukvah na vezh krajih s' vdarjam posnamvali. Glej tudi nasaj §. 56.

Pevzam vunder ne jemlemo njih starih praviz, ktire jim dovólio, de smejo vezhkrat na stran mahñiti in se po posebnih krajov istréki ravnati. To pa bodo sami védili, de naj se varvajo samopáshnosti. Kar smémo v' majhñih pesmizah, ta, se mi sdí, nam per viñhñih pesnah ne bo vñelej péla.

F. PREPÓNE.

§. 169. En polni pomen govórnjenja sna tako velik biti, de saflushi *strok* imenovan biti, sa to ker ima v' sebi vezh stav-

kov in stavki vezh isrekov, kakor strok vezh sern sapopade, serno pa v' sebi ima kal in jedro. Sa te isréke, stavke in stroke med seboj v' písmu lozhit in prepenjati imamo jedem snamin, ki kashejo stave v' govorjenju, kdaj in kjé imamo vezh al manj v' enimu stroku postati in si oddahniti. Te snamina klizhemo *prepone*, ki s' njimi govor prepénjamo. Te so:

1) *Rés* (,) To prepono dévamo med imena, perloge in glagole, kadar jih vezh sapored pride, de jih narasen réshemo, kakor: mir, pokoj, pasenje, pokorshina so v' sholi potrebne. Lubesen je krotka, poterpeshliva, dobrotliva. Sedím, glédam, píhem, kar vuzhenik na tablo postavla.

Rés tudi raspénja isréke, postavim: vsak vé, de tize po nebu letajo, ribe pa po vodi plavajo.

2) *Nadpizhje* (;) devamo med dva stavka, ktirih pomén se nasproti en na drugiga opéra in podpéra, al pa ki sta si nasproti, kakor: pridno delati je prav dobro; to nam neše nath shivesh. Pridno delati je prav dobro; vunder se ne smémo s' délam pregnati.

3) *Dvavizhje* (:) stavimo sa stavkam sfer konzhanim, pa tako, de she en sta-

vik sa njim pride, ki ga raslaga in sjašni. Tudi ga stavimo pred besedami, ki re kdo drugi rezhe al ki to sa rasgled vpe lane, kakor: revne ne smemo nikdar sa smehvati: kdo vé sa se, de bo smiram frézhen? Zizero pishe: sebi orjesh, sebi vlazhish, sebi bošh tudi shel. Star pregovor jé: ker je veliko bit, je malo vshit.

4) *Pika* (.) se stavi na konec stroka, in vselej, kadar je zél pomen govora dopolnen, postavim: lash je nar gerji greh.

5) *Prasháj* (?) stoji na konzu vsaki ga praviga prashanja. Kaj délash? Kaj je lepthiga ko zhédnost?

6) *Podpizhje* (!) pomeni sazhudenje, al savpitje, al ogovor, kakor: o kako dobro je v' starosti, kar si se mlad navuzhil! Stój! Lub moj! poslušhaj me.

7) *Medméstje* sta dva krivza, ktira en proti drugimu glédata () med take dévamio besede, ktirim mesto damo v' tredi med drugim govoram, in jih s' njima oklépamo. Pervi kriviz snamo imenvati *predklep*, drugiga *saklep*; beséde pa so medmestnje, in oba snamina vkup se klizheta *medméstje*. Postavim: vuzhenik ga sapre (lih prav mu je) in ga pósti, kj je bil nepofajèn. Medmestnje sna

vzhasi prezej dolgo biti, vselej pa to take medméstene beséde svunaj tistiga govora, med kterga jih stavimo.

Pomnja. Vsako delo ima svoje besede in imena, ktire drugi ne snajo, ki niso tistiga dela. De bosh tedaj, pismenike besede posnal, perstavim tukaj njih pomén.

Pomén písmenjich beséd

po abezednimu rédu.

B.

Beséda, *vocabulum*, besédiza, *particula*.
bistvo, *essentia*.

bres, *sine* (*privatio*) bres ofrédka, bres
vmésja, *immediatus*, bres vmésen,
nevmešvan, *immediatus*.

bresštevilen, *innumerus*.

D.

dajáven, *dativus*.

dalni, prejhni, *remotus*, *anterior*.

dálšham, dálšhanje, *produco*, *produc-*
tio (*syllabæ*.)

davno doveršhen, *plusquam perfectum*.

déblo, *stirps*, Stamm, déblov slog, *syll-*
aba primitiva.

délaven, *factivus*, *imperfectivus*, *actionis*
non consummatæ.

deléshje, *participium*, deleshiven, *partici-*
pialis.

dih, *spiritus*, gost dih, *spiritus asper*.

- djanje, *actio, actus*, djaven *activus*, djavni
 salog, *vox activa*.
 dodélvaven, *perfectivus*, dodelanje, *per-*
fectio operis.
 dolgost, *longitudo*, dolg glátnik, *vocalis*
longa.
 dokonzhan, *definitus, finitus (de tempore*
verborum in modernis linguis)
 doba, *era, tempus opportunum, tempus*.
 dolózhén, *definitus (in metaphysica et*
logica) dolózhik, *definitio*, dolo-
 zhújem (dolózhim) *definio*.
 dopolniven, *impletivus*.
 dovershén, *perfectus*, dovershujem (dover-
 shim) do verha dodelam, *perficio*,
 dovershiven, *perfectivus*, dovershén-
 je, *perfectio*.
 dvaglátnik, *diphthongus*.
 dvapizhje, *duo puncta*.
 dvaslóshén, *dissyllabus*.
 dvavjémen, *duobus communis*.
 dvojsten, *dualis*.
 dvójhki, *hybrida*
 dvomen, dvomim, *dubius, dubito*.
 ediníven, edinim (sjédinim) *copulativus*,
copulo, edinenje, edinba, *copula*.
 edinji, *singularis*
 enoglasén, *monotonus*.
 enokonzhen, *unius desinentiæ*.
 eno-lóshén, *monosyllabus*.
 enozherken slog, *syllaba unius literæ*.

G.

glagol, *verbum (pars orationis)* lubim je
glagol, *amo est verbum*, glagolsko
imé, *substantivum verbale*.

glas, *sonus*, glasen *vocalis*, *sonorus*, glas-
nik, *litera vocalis*, glasova méra,
prosodia.

glédam kaj (na kaj) *me refero ad aliquid*.
gost dih, *spiritus asper*.

govor, *oratio*, govorím od zhesa, *per-
tracto, tracto aliquid*.

gréshen, *erroneus*.

H.

hukam, *aspiro*, hukan, *aspiratus*.

J.

idr. in drugi, *et alii, et ceteri*.

imé, *nomen, nomen substantivum*, imen-
vaven, *nominativus*.

ístje, *substantia*, istno ime, *nomen substan-
tivum*.

isjém, isjémam, *exceptio, excipio*.

islagam (isloshím) *explico*, isláganje, *ex-
plicatio*.

isobrasham (isobrasim) *soleo formare, formo, efformo.*

ispusham (ispuštím) *omitto, ispust, omissio.*

isrék, *enunciatio (constructio vocum simplicissima, effatum.*

isréka, *pronunciatio.*

isviranje beséd, *etymologia.*

itd. in tako dalje, *et sic porro, et cetera.*

jemaven, *ablativus.*

K.

kakóšt, *quomoditas; modus, quomodo quid sit.*

kakšhin, kakšhinost, *qualis, qualitas, kakšhnivam, qualifico, kakšhnivaven, qualificativus.*

kasaven, *demonstrativus.*

kashepádes, *segnacaso (v' lashki pímenosli.)*

klizaven, *vocativus.*

kluka, *circumflexus (Gallis usitatus) klukašt vdar, accentus circumflexus.*

kólkšhin, kolkšhinost, *quantus, quantitas.*

konez, konzhanje, *disinentia.*

kopito, *modulus.*

kratek, *brevis, kratim (vkratim) brevio, abbrevio.*

kratenje, *abbreviatio, kratíza, signum abbreviationis, kratkošt, brevitás.*

kupno, kupama, *cumulatim.*

L.

lastno ime, *nomen proprium*.

lize, *persona (apud verba et pronomina.)*

lizhen, *personalis (ibidem.)*

M.

medméstje, *parenthesis, signum parenthesis.*
medprostor *intervallum.*

ménim se od zheša, *tracto, pertracto ali-*
quid (docens, scribens)

mérjenje, permerjanje, *comparatio.*

mérim, permerjam kaj proti zhimu
al s' zhim al med seboj, *comparo*
aliquid cum aliquo.

mnóshen, *pluralis*, mnóshim, *multiplico.*

moshki spol, *genus masculinum.*

motim (smotim) se, pomotim se, *erro,*
errorem committo.

N.

nadpis, *titulus (in dividendis decretis vel*
libris in plures titulos.)

nadpizhje, *media nota seu semicolon.*

najpervi, *elementaris, principalis.*

najgoršhi, *eminens*, najgoršhnost, *eminentia*,
naklon, *modus*.

nakopízhenje, *accumulatio*.

nameštimé, *pronomén*.

nameštno deleshje, *gerundium*.

nanàšham (nanetem) te, *me refero*, na-
nàšhaven, *relativus*, nanól, *relatio*.

naslédni, *sequens*, bolšhi je: sledezh.

narékvam, narekujem, narékam, *appello*,
dicto, narezhíven, *appellativus*, na-
rézhje, *adverbium*; narékva, daš
Díftiren; narékama píšhem, *Dif-*
tando schreiben.

narod, *gens*, národski, *gentilis*.

náseben, *absolutus*.

nasledujem, *sequor*, *imitor*.

nazhertam, *delineo*, nazhertanje, *figura*.

nedokonzhan, *indefinitus* (*in grammatica*
gallica indefini)

nedoveríhen, *imperfectus*.

nelízhen, *impersonalis*.

nelózhima, *sine discrimine*, *indiscrimi-*
natim.

nelózhliv, *inseparabilis*.

neodkasan, *indeterminatus*.

neokonzhan, *infinitus*, *incircumsriptus*,
neo konzhaven naklon, *modus infinitivus*.

neofrédkan, *immediatus*.

nepolni, *defectivus*.

neprav, nepraven, *erratus*, *erroneus*, *non*
rectus.

nepravi, *improprius*.
 neprehájaven, *intransitivus*.
 neraven, *indirectus, obliquus*.
 nesklad, *discordantia*, neskláden, *discordans, discors*.
 nesklanjaven, *indeclinabilis*.
 nesgol, *impurus*.
 nevméšvan, *immediatus*.
 nevpraven, *irregularis, abnormis*.

O

obhòd, *periodus*, obhòdnji, *periodicus*.
 obílen, obilni, *abundans*.
 oblézhen vdar, *circumflexus* (in *græca gramm*)
 obras, *forma*; semlin obras, *mappa mundi*; deshelni obras, *mappa geographica*, morški obras (*Seefarte*)
 obrašim (svobrasim) *formo*, isobrašam, *soleo formare, effingere*.
 obrazham se na kaj, *refero me ad aliquid*.
 odgovoren, *redditivus*.
 odkasujem (odkashem) *adsigno, determino*, bestimmen, durch Anweisung zutheilen; odkasan, *adsignatus, determinatus*; odkàsenj, *adsignatio*; odkasaven, *adsignativus, adsignans, determinativus*.

odložhik , *sectio (genus divisionis, præcipue in libris)* Abschnitt.

odnujam (odnudim) *abnuo, nego, odnujaven, negativus.*

odrekujem (odrezhem) *nego; odrezhiven, negativus; odrezhenje, odreka, negatio.*

odstava , odstavik , *paragraphus, Absatz.*

odvóden, *derivatus, odvódnji, derivativus.*

oglas , *interjectio, id est, ejectionis vocis cujuscumque animantis.*

ojster , *acutus.*

okólhina , *circumstantia.*

okonzhujem (okohzhám) *definitio, fines do, begránzen, okonzhán, finitus, definitus, okonzhaven, finitivus.*

opomín , opomnja , *admonitio, Erinnerung.*

opusham (opustím) *antiquo; opushen, antiquatus; opúst, antiquatio.*

opzhinski , *communis pluribus; ópzhina, communitas.*

oródje , *instrumentum.*

oséba , *persona, id est, individuum (in metaphysica)*

osrédik , *medium, osrédvam, medii locosum, medii officio fungor, osrédvama, mediate; osrédkan, mediatus.*

osír , *respectus.*

ózhni , *patrius*

P.

- padesh, *casus*, (*grammaticae*.)
- perdévċ, *attributum*.
- perlastujem (perlastím) *in proprium tribuo*, *adproprio*, *dedico*, *transfero in aliquem*, *zucignen*; perlastíven, *zueignend*, *possesivus*.
- perlagam (perloshím) *adtribuo*, *adjicio*; perlòg, *adjectivum*; perloshíven *naklon*, *modus subjunctivus*, *conjunctivus*.
- perméra, *propertio*.
- permérjam (permérim) *comparo*; permérjaven, *comparabilis*, *comparativus*.
- perpovdujem (perpovém) *predico*; perpovedba, *predicatio* perpoved, *prædicatum*.
- perprava, *les matériaux*, *Materialien*.
- perrekujem (perrezhem) *adfirmo*, *adtribuo*, *adfingo alicui*; perrezhíven, *adfirmativus* petrék, *adfirmatio*.
- perrésa, *præcisio*; perrésan, *præcisus*.
- perlékan, *supinum slavicum nostrum*.
- perstavik, *additamentum*, *adfixum*.
- perterjujem al perterdujem (perterdim) *adfirmo*; perterdva, *adfirmatio*; perterdíven, *adfirmativus*.
- pervoobrásen, *primitivus* (*cardinalis de numeris*.)
- pika, *punctum*.

- pišem, *scribo*; pišmo, *scriptura*, *scriptum*, *epistola*; pišmenji, *grammaticus-ca-cum*; pišmenstvo, pišmenost, pišmenja snadnost, *ars grammatica*, *Grammatica*; pišmeniz en Grammatiker. (S^{ro}triski imenuje zherko pišmik al pišmen, Lomonosov pa bukva.
 pléme, *species*, *id est progenies*.
 podpizhje, *signum admirationis*, *exclamationis*.
 podpomozh, *auxilium*, *medium*.
 podrasumlam (podrasumim) *subintelligo*, *subaudio*.
 podléba, podlébik, *subjectum*.
 podštava, dno, *fundamentum*, der Grund.
 pogajam (pogodim) *paciscor*; pogòj, *pactum*, *conditio*; pogajiven, *conditionalis*, pogojen, *conditionatus*.
 pogoltvam (pogoltnem) *glutio*, *deglutio*, *elido*; pogòlt, *elisio*, *apostrophus*.
 pojémam (pojamem) v' lé, *capio*, *recipio*; pojátina, *capacitas*, *receptivitas*; pojámliv, *capax*, *empfanglich*.
 pòlen, *plenus*, *perfectus*, *non anomalus*; polnim, popolnivam (ipopolnivam) *perficio*, *ad perfectum perducò*, *perfectum reddo*; polniven, *perfectivus*, polnost, popolnost, *perfectio*; popolnima, *perfecte*, *adequate*.

- pomín, pomnja, opomnja, *monitum*,
scholion, Anmerkung, Erinnerung.
 pomóshni, *auxiliaris*.
 pomóta, *error*, das Versehen, ein Fehler,
 pomóten, *erroneus*.
 ponavlam (ponovím) *frequentio*, *itero*, wie-
 derholen; ponavlaven, *frequentativus*,
iterativus.
 popuhen, *relictus*.
 posébej, besonders, das ist, abgesondert,
seorsum, *separatim*, *singulatim*; posé-
 bam, *abstraho*, *segrego*; poséban,
abstractus, *segregatus*; posébanje, po-
 sébva, *abstractio*, *segregatio*.
 potéglej, *productio syllabæ*, *ductus*, *trac-
 tus*, *lineamentum*, ein Zug.
 poterjujem (poterdim) *confirmo*; poterdí-
 ven, *confirmativus*; poterdba, po-
 terdva, *confirmatio*.
 potíl, potisk, der Nachdruck, *emphasis*;
 potískam (potísnem) *emphatice lo-
 quor*, *emphasi utor*.
 pòtlejshin, *posterior tempore*, nachherig.
 povelízhaven, *augmentativus*.
 povrazham (povernem) *se*, *reciproco*;
 povratíven, *reciprocus*.
 pozhétik, *elementum*; pozhéten, *ele-
 mentaris*.
 prasháj, *signum interrogationis*; prashá-
 ven, *interrogativus*.
 pravbranje, *modus recte legendi*.

pravilo, *regula*.

pravpitanje, pravpismoft, *ortographia*.

predgovor, *praefatio*.

predhajam, *anteo, antecedo*; predhajózh,
predidózh, *anteiens, antecedens*.

predimik, *titulus i. e. nomen*, der Titel,
Bornaahme.

predklep, *priklum signum parenthesesos*.

predkonzhen, *penultimus*, der vorlehte.

predlog, *praepositio*; predlóshni, *praepositio-*
nalis; predlagam (predloshím) *praepono*.

predmet, glej predléba, der Gegenstand,
objectum.

predpolagam (predpoloshim) *praepono*.

predpotégam (predpotégnem) *produco*, mit
einem gefchärften Tone außfprechen; pred-
tégnen, *productus* daßßift gefchärft.

predrasumlam (predrasumim) predvumlam
(predvumim) *praesuppono, suppono*.

predléba, predlébik, *objectum*; predlé-
bam, *represento mihi*.

predstavlam (predstavim) *antepono*; pred-
stava, *antepositio*.

predslog, *praefixum, syllaba praefixa*.

predtikam (predtaknem) *praefigo*.

pregibam (preganem) *moveo in declina-*
tione &c. pregba, syllaba mobilis seu
mutabilis in declinatione vel conjuga-
tione, inflexio; pregibliv, *mobilis,*
motabilis.

- prehájaven, *transitivus*.
- prejpredkónzhen, *antepenultimus*, der vor-
vorleſte.
- prejſhin, *prior*, *anterior*.
- preménliv, *commutabilis*, premenjujem
(premenjam) *vario*, *commuto* verán-
dern; premémba, *commutatio*, *variatio*
metamorphosis; preménjama, *commu-*
tando.
- preobrasham (preobrasim) *transformo*, *for-*
mam muto.
- prepénjam (prepnem) *interpungo*; prepóna,
interpunctio.
- preségam, (preséshem) *antecello*, *præsto*,
antecedo, *supero*; preséshni, *superla-*
tivus; preségliv, *superabilis*.
- prellédje, *intervallum vacuum*, *spatium*
vacuum.
- presloshèn, *decompositus*.
- pretékel, *præteritus*; pretekli prejſhin, *præ-*
teritum antèrius.
- prevrazham (prevershem) *ſe*, *mutor in*
aliud, *ſio aliud*, *metamorphosin pa-*
tior ſich verwandeln; prevrazham (pre-
vernem) *muto*, *transformo*; prevrazh-
liv, *mutabilis*, *inconstans*.
- prihóden, *futurus*, *venturus*.
- primik, perímik, *nomen proprium gentili-*
licium vel familiæ.
- proſt, *simplex*.
- prójim, rasprójim, *distendo*.

pùh, *impetus*, vapor, die Heftigkeit, der Stoß, Qualm.

R.

raba, *usus*, der Gebrauch; rabim, *utor*, *servio*.

rásen, *diversus*, *varius*; rasnovam, *vario*; rasnovanje, *variatio*; rasnost, *diversitas*, *differentia*.

rasun, *excepto*, *excipe*, *exceptis*, *præter*.

raven, *rectus seu directus*.

redoven, *ordinalis*; red, *ordo*.

rés, *comma*.

rezhenje, *dictio*.

róba, *materia corporea*, unde aliquid confit.

rod, *genus*, rodiven, *genitivus*; rojénstvo, *indoles*.

rózhnost, *modus agendi*, *agilitas* (*maniera*.)

T.

famo zhist, famo edin, *simplex*.

sdajni, *præsens* (*tempore*.)

stikam, *sibilo*, *zischen*.

stkasaven, *locativus*, *locum indicans*.

stklad, *concordantia*, *commisura*, die Folge, stkladam, *concordem facio*, *compono*; stkladam se, *congruo*, *consentiens sum*, *concordo*; stkladanje, *compositio*; stkláden, *concordabilis*; stkladnost, *congruentia*.

stklanjam, *declino*; stklanjanje, stklomba, *declinatio*; stklánjaven, *declinabilis*.

- ikupno, *simul*; ikùpen, *simultaneus*; ikúp-
 shina, *communitas*, *communio*.
 sledezh, *sequens*.
 snaden, *whig*.
 snova, snútik, *materia*, *der Stoff*, *Urstoff*,
argumentum.
 sódnji, sódnja stopnja, *comparativus*, *gra-*
du *comparativus*.
 soglašen, *consonus*; soglašnik, *litera con-*
sona; soglašvam se, *consono*; soglaš-
 je, *harmonia*.
 sojmenski, *synonymus*; sojmenóst, sojmen-
 stvo, *synonymia*.
 sojózh, *ens*, *substans*; sóstvo, sóst, *sub-*
stantia, *entitas*; sósten, *substantivus*.
 spétovam (pospétovam) *itero*, *reitero*; spet-
 vaven, *iterativus*.
 sploh, *generatim*; splòthen, *genericus*,
generatis, *omnibus communis*; splòth-
 nost, *generalitas*.
 spol, *sexus*, moshki spol, *genus masculi-*
num; spolki, *sexualis*.
 sréden, *medius*, *neuter*.
 stav, *thema*, *positio*.
 stava, *positio*, *caput in libro*, *statio*, *sponsio*.
 staven, *positivus*.
 stavik, *propositio*, *ein Satz*, *enunciatum*;
 stavim, *pono*.
 stopna, stopnja, *gradus*.
 strók, *oratio seu periodus aut loquutio pluri-*
bus enunciatis vel membris constans,

et denique puncto clausa; stròzhen, periodicus in sensu nunc dicto; ad ejusmodi periodum seu circumductionem pertinens.

sturiven padesh, casus instrumentalis, id est, instrumento aliquid efficiens; sturiven glagol, verbum perfectivum seu actionis consummatae.

svojstvo, Eigenheit, Eigenthümlichkeit, proprietas, genius.

Sh.

shirok, latus; shirok è, è ouvert, apertum seu latum

shtevilo, numerus, shtevilno imé, nomen numerale.

S.

saimè, pronomèn (apud quosdam Dalmatas) antiqui habent meshdoimenje et mestoimenje.

saklep, claudatur, id est, signum parentheses posteriorius; saklépam (saklenem) claudio ope seræ, obsero.

salog djavni, vox activa; terpivni, passiva. sametvaven, abjectivus i. e. contemptum exprimens.

samúda, tardatio; mudím (samudím) tar-do, retardo.

sanizhvaven, *nihili pendens, vilipendens, contemnens.*

sapopádik, *synopsis, argumentum, contentum.*

sarod, *progenies, soboles.*

satégvam (satégnem) *produco syllabam, seu subtendo; Dehnen; satégnen, ge-Dehnt, subtentus.*

savdaj, *problema, pensum, laborandum thema*

sazhénjaven, *inchoativus.*

sboren, *collectivus.*

sdvojim, dvójim (sdvojim) *duplico, combino.*

sjanje, *hiatus.*

slagam (sloshím) *compono; slaganje, slaga, compositio; sloshèn, compositus.*

slog, *syllaba; slóshen, syllabicus*

smota, *error, Irrthum; mótim (smotim) errare facio; mótim, (smotim) se, erro.*

snáden, *funstverstandig, artis peritus, snadnost, peritia artis; pilmenja snadnost, peritia grammaticæ, ars grammatica; snam, scio, nosco; snanje, notitia, peritia; snámine, snamje, snamie, signum; snanim (osnanim) notum facio, notum reddo (indico snaniven, indicativus.*

s'ofrédkam *mediate*

softavlam (softavim) *conjungo, compono*

*construo; softàv, constructio in gram-
matica, consociatio, systema, com-
pages, commissio; softavlen, compo-
situs, commissus; softáven, syste-
maticus.*

srasnen, concretus.

sréka, dialectus.

T.

tanek, subtilis; tanek dih, spiritus lenis.

terpiven, passivus.

tesen, arctus; tesen é, é fermé.

*teshek, gravis; teshek vdar, accentus
gravis.*

*tòk, theca, conditorium, das Futteral,
die Holster.*

toplén, liquidus.

toshiven, accusativus.

*túkajshen, hiesig, gegenwärtig, hujas, præ-
sens; netúkajshin, absens.*

V.

*vdar, accentus, tonus; vdarjan, accentu
notatus.*

vdrushim, einverleiben.

veliven, imperativus.

*velízham, augeo, amplifico, exaggero; velí-
zhaven, augmentativus, exaggerans.*

versta, die Zeile, *linea in scripto vel libro*, die Reihe, *ordo id est series*.

vés, *conjunctio*, das Bindewort, *vinculum, copula*, das Band, *tegumen libri*, der Band.

vésanje, *syntaxis* (zimperman *véshe* svoje delo na tlih) *véshem, svéshem, conjungo*.

vesivna zherta, *ligne d'union*, der Custos, *le réclame*.

vgovarjam (vgovorím) si, *paciscor, excipio, pactum aut conditionem addo*; *vgovoriven, conditionel*.

vid, *species in metaphysica*.

visim na zhim, *dependeo ab aliqua re*.

vlazhim (vlézhem) *traho*, schleppen, daher dehnen.

vmalíven, manjšhaven, *diminutivus*.

vmélni, *medians*; vmélsje, *medium*; vmésvan, *mediatus*; vmésvam, *medii vice fungor*.

vódim, *duco, dirigo*; vódia, *directeur*.

vodim od — odvodim, *derivo*.

vpotréba, *usus*; vpotróbvam, *utor, egeo*.

vprava, *regula*; vpravlan (vpravlen) *rectus, id est, qui regitur*.

vpréga, *conjugatio*; vprégam, *preprégam, conjugo*.

vrativen, *redditivus*.

vsóst, *universitas*.

vsrók, *caussa, causa*.

vum, *mens, intelligentia, ingenium, sensus, ratio, le genie, der Verstand;*
 vuméten; *mente præditus, genialis;*
 vumétnost, *ars intelligentiæ sublimioris, ars;* vumim (svumim) *intelligo;*
 vumnik, vumétnik, *artifex, ingeniosus artifex, un genie.*
 vvedem, *introduco;* vvod, *introductio, Einleitung.*

Z.

zél, *integer;* zéloft, *integritas.*

Zh.

zherk, *apex in scriptura, ductus, tractus simplex et brevis.*

zherka, *litera;* zherkam (sazherkam) *exaro literas.*

zherta, *linea geometrica et mathematica;*
 zhertam, *duco lineas;* zhertam (vzhertam) *sculpo, insculpo, figuras exaro, zeichnen, stechen.*

zhillo, *numerus;* zhislam, *estimo, habeo rationem*

zhlen, *articulus;* zhlénaft, *articulatus, articulis præditus*

zhlovek, *individuum, subjectum*

zhudiven, *admirationem exprimens, admiratif.*

Kasaviz sapopadka.

	stran.
P redgovor	III
Pisrnenost ali Gramatika	1
A. ZHERKE , njih shrevilo	—
Dolgi in kratki glasniki	4
Isréka nektirih sogláfnikov	5
Slóg	6
Rasdelenje slógov	—
Pogòlt	7
B. BESÉDE	9
I. Imé	—
Spol; raslózhhik spola po poménu in po konzhanju	10
Shrevílo	12
Padesh	13
Sklánjanje	—
I. fklanjanje	14
II	23
III.	27
IV	32
II. Perlóg	36
stopnje mérjenja	40
shrevilne iména in perlógi	45
Redovne shrevíla	49
III. Namestimé	55

IV. Glagol	64
Naklòn, zhaš	66
I ize, števílo, vpréga, deléshje	67
Podóba	68
Vpréga pomóshniga glagola <i>sim</i>	71
Vpréga glagolška	76
Obrasenje zhašov in naklónov	81
Nevpravni glagoli	82
V. Deléshje	102
VI. Predlog	—
VII. Narézhje	107
VIII. Vés	111
IX. Medmèt	113
C. VÉSANJE	115
I. Sklad besedi med seboj, sklád imén s' iméni	—
Sklad perloga s' imenam	117
Raba številnih imén	119
Sklad in raba nameštímén	120
Vésanje glagolov	123
Raba glagolških podób	128
Potréba in nepotréba predlógov	130
Sklad narézhij	133
Sklad vesi	134
II. Vésanje zelih isrékov in stavkov	135
Samnásebni réd besedi	—
Nenásebni réd	136
Perkrátjenje násebniga réda	138
Vjémanje isrékov in stavkov	139

D. ISOBRASENJE BESÉD	148
Isobrasenje sloshenih, in imén	—
Isobrasenje perlógov	153
Obrasenje in preobrasenje glagolsko	156
Obras ptujih imén per naf	161
E. GLASOVA MÉRA	163
F. PREPÓNE	164
Pomén písmenjih beséd	168

P o p r a v a,

stran, versta, beri:

12	5 <i>senoshet</i>
26	24 <i>pak ima</i>
99	23 in 24 <i>shumím, bobním</i>
144	12 — <i>lisujem — lishem</i>
144	13 — <i>lisujem — lisnem.</i>

